ຄວາມເປັນຈິງກ່ຽວກັບ
ຈຸດຄົງຄ້າງເສັ້ນຊາຍແດນ ລາວ-ກຳປູເຈຍ

ភាពពិតនៃចំណុចនៅសេសសល់
រវាងខ្សែព្រំដែនឡាវ-កម្ពុជា

Reality on Unsettled Border Areas Between Laos-Cambodia

ສະຖາບັນວິທະຍາສາດສັງຄົມແຫ່ງຊາດລາວ

2018

ຄວາມເປັນຈິງກ່ຽວກັບ

ຈຸດຄຶງຄ້າງເສັ້ນຊາຍແດນ ລາວ-ກຳປູເຈຍ

ສະຖາບັນວິທະຍາສາດສັງຄົມແຫ່ງຊາດລາວ

ພິມທີ່ ໂຮງພິມແຫ່ງລັດ

2018

ສາລະບານ

ອະລຳພະບົດ 1

ພາກທີ I **ຄວາມເປັນມາທາງດ້ານປະຫວັດສາດແຫ່ງການພົວພັນ ລະຫວ່າງ ລາວ-ກຳປູເຈຍ** 3

1. ການພົວພັນ ລະຫວ່າງ ລາວ-ກຳປູເຈຍ ໃນຂອບ ສະຫະພັນອິນດູຈີນ-ຝຣັ່ງເສດ 3
2. ການພົວພັນ ລະຫວ່າງ ລາວ-ກຳປູເຈຍ ນັບແຕ່ໄລຍະ ຕໍ່ສູ້ເພື່ອຄວາມເປັນເອກະລາດຈົນເຖິງປະຈຸບັນ 4

ພາກທີ II **ການຕົກລົງລະຫວ່າງສອງປະເທດໃນການສຳຫຼວດ ແລະ ປັກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນ** 7

1. ສະພາບການສຳຫຼວດ ແລະ ປັກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນ ລະຫວ່າງ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນ ລາວ ແລະ ຣາຊະອານາຈັກ ກຳປູເຈຍ 10
2. ຈຸດຄົງຄ້າງຊາຍແດນ ລະຫວ່າງ ສອງປະເທດ 11
3. ການຕົກລົງຂອງສອງຝ່າຍກ່ຽວກັບບໍລິເວນຈຸດຄົງຄ້າງ ແກ້ງຕຳມໍຄອຍ-ຫ້ວຍຕະເງົາ 17
4. ເຫດການທີ່ເກີດຂຶ້ນຕາມບໍລິເວນຊາຍແດນ, ຄວາມ ພະຍາມໃນການແກ້ໄຂຜ່ານທາງການທູດ ແລະ ກົນໄກ ປະສານງານຂອງສອງຝ່າຍ 20

ພາກທີ III **ວິທີທາງແກ້ໄຂທີ່ສົມເຫດສົມຜົນ** 27

1. ທິດທາງການເສີມຂະຫຍາຍສາຍພົວພັນມິດຕະພາບ ລະຫວ່າງ ປະຊາຊົນສອງຊາດ ລາວ-ກຳປູເຈຍ 27
2. ຄວາມຮຽກຮ້ອງຕ້ອງການຂອງທັງສອງຝ່າຍ ແລະ ຈຸດ ຢືນທີ່ສວນທາງຂອງຝ່າຍກຳປູເຈຍ 30
3. ຄວາມເປັນໄປໄດ້ໃນການແກ້ໄຂບັນຫາໃນຕໍ່ໜ້າ 32

ຄວາມເປັນຈິງ

ກ່ຽວກັບ ຈຸດຄົງຄ້າງເສັ້ນຊາຍແດນ ລາວ-ກຳປູເຈຍ

*****

ອະລຳພະບົດ

ລາວ ແລະ ກຳປູເຈຍ ເປັນປະເທດບ້ານໃກ້ເຮືອນຄຽງທີ່ເຄີຍມີມູນເຊື້ອສາມັກຄີຮັກແພງຊ່ວຍເຫຼືອເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນມາຕັ້ງແຕ່ບູຮານນະການ, ທັງສອງຊາດລ້ວນແລ້ວແຕ່ມີພາສາປາກເວົ້າ, ມີໂຕໜັງສືຂຽນ, ມີຮີດຄອງປະເພນີ, ມີປະຫວັດສາດ ແລະ ວັດທະນະທຳອັນເກົ່າແກ່ທີ່ເປັນເອກະລັກຂອງໃຜລາວ. ໃນເມື່ອກ່ອນ ປະຊາຊົນທັງສອງຊາດ ລາວ ແລະ ກຳປູເຈຍ ຕ່າງກໍໄປມາຫາສູ່ ແລະ ແລກປ່ຽນຄ້າຂາຍນຳກັນຢູ່ຕາມຊາຍແດນທາງທຳມະຊາດ. ບັນພະບູລຸດຂອງລາວ ແລະ ຂະແມ ໃນຫຼາຍຍຸກຫຼາຍສະໄໝ ຕ່າງກໍມີຄວາມຜູກພັນຮັກແພງກັນ ແລະ ເປັນແກ່ວດອງກັນ ໂດຍມີການຈາລຶກໄວ້ໃນໜ້າປະຫວັດສາດນັບແຕ່ຍຸກຂອງພະເຈົ້າຟ້າງຸ່ມເປັນຕົ້ນມາ[1]. ສິ່ງທີ່ພິເສດ, ພະເຈົ້າຟ້າງຸ່ມ ກະສັດທີ່ຍິ່ງໃຫຍ່ຂອງປະຊາຊົນລາວ ຜູ້ທີ່ມີຄວາມອົງອາດກ້າຫານ ໄດ້ສາມາດລວບລວມນຳພາໄພ່ພົນສ້າງເປັນກອງທັບທີ່ເຂັ້ມແຂງ ແລ້ວເຕົ້າໂຮມເອົາຫົວເມືອງຕ່າງໆຂອງລາວ ເຂົ້າເປັນອານາຈັກລ້ານຊ້າງທີ່ໂດ່ງດັງ ທັງມີອິດທິພົນອັນເປັນທີ່ຮູ້ຈັກ, ເກງຂາມພະເດຊານຸພາບ, ທັງໄດ້ຮັບການນັບຖື ແລະ ເປັນທີ່ເຄົາລົບຈາກບັນດາອານາຈັກໃກ້ຄຽງຕ່າງໆ.

ເຖິງວ່າທັງສອງປະເທດໄດ້ເຄີຍມີຄວາມຮຸ່ງເຮືອງທາງປະຫວັດສາດ, ແຕ່ທັງສອງປະເທດບໍ່ເຄີຍໄດ້ມີການກຳນົດເສັ້ນຊາຍແດນຮ່ວມກັນ. ທັງສອງຊາດລ້ວນແຕ່ໄດ້ຮັບຮູ້ ກ່ຽວກັບການດຳລົງຊີວິດຂອງປະຊາຊົນລາວ ແລະ ປະຊາຊົນ

---

[1] ມະຫາສີລາ ວິລະວົງ ປະຫວັດສາດລາວ ແຕ່ບູຮານ ເຖິງ 1946, ພິມທີ່ ໂຮງພິມມັນທາຕຸລາດວຽງຈັນ 2001, ໜ້າ 30-48

ກຳປູເຈຍ ໂດຍອີງຕາມການຄຸ້ມຄອງຕົວຈິງທາງດ້ານປະຫວັດສາດ ຕາມແຕ່ລະຍຸກແຕ່ລະສະໄໝ ຈົນເຖິງສະໄໝຝຣັ່ງເສດເຂົ້າມາປົກຄອງ ທັງລາວ, ກຳປູເຈຍ ແລະ ຫວຽດນາມ.

ກ້າວເຂົ້າສູ່ສັດຕະວັດທີ 21, ທັງສອງປະເທດ ລາວ-ກຳປູເຈຍ ໄດ້ມີຄວາມຕັ້ງໜ້າສຸມໃສ່ການພັດທະນາປະເທດຊາດຂອງໃຜລາວ, ແຕ່ເຫດການທີ່ບໍ່ຄາດຝັນກໍເກີດຂຶ້ນໃນສາຍພົວພັນທີ່ມີມູນເຊື້ອອັນດີງາມຂອງສອງປະເທດ ເປັນຕົ້ນ ເມື່ອກຳປູເຈຍ ໄດ້ກໍ່ສ້າງເສັ້ນທາງ ແລະ ກິດຈະການຕ່າງໆຢູ່ໃນເຂດທີ່ສອງຝ່າຍຍັງຖືເປັນເຂດຄົງຄ້າງ ແລະ ຍັງບໍ່ທັນໄດ້ກຳນົດຈຸດປັກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນ ລະຫວ່າງສອງປະເທດ ເຊິ່ງໃນຜ່ານມາສອງຝ່າຍໄດ້ຕົກລົງເຫັນດີຮ່ວມກັນວ່າ ຈະບໍ່ມີການສ້າງສາໃດໆ ຈົນກວ່າຈະສຳເລັດການສຳຫຼວດເສັ້ນຊາຍແດນ ແລະ ປັກຫຼັກໝາຍຮຽບຮ້ອຍກ່ອນ.

ແຕ່ເມື່ອສະພາບການໄດ້ຜັນແປໄປຢ່າງບໍ່ມີຜົນດີໃຫ້ແກ່ການພົວພັນສຳລັບທັງສອງຝ່າຍ. ດັ່ງນັ້ນ, ສະຖາບັນວິທະຍາສາດສັງຄົມແຫ່ງຊາດ ຈຶ່ງໄດ້ຈັດຕັ້ງຄະນະວິຊາການຈຳນວນໜຶ່ງຂຶ້ນເພື່ອດຳເນີນການຄົ້ນຄວ້າ, ວິເຄາະວິໄຈຫາສາເຫດ, ຄວາມເປັນຈິງທາງດ້ານປະຫວັດສາດຂອງການແບ່ງເຂດຊາຍແດນ ລະຫວ່າງລາວ-ກຳປູເຈຍ ແລະ ສະເໜີບາງວິທີແກ້ໄຂ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ປະຊາຊົນລາວ ກໍຄືສາກົນ ມີຄວາມເຂົ້າໃຈທີ່ຖືກຕ້ອງ, ຮັບຮູ້ເຖິງສາເຫດຂອງບັນຫາທີ່ເກີດຂຶ້ນ, ແນໃສ່ສ້າງເຂດຊາຍແດນໃຫ້ເປັນຊາຍແດນແຫ່ງສັນຕິພາບ, ມິດຕະພາບ ແລະ ການຮ່ວມມື. ສະນັ້ນ, ສະຖາບັນວິທະຍາສາດສັງຄົມແຫ່ງຊາດ ຈຶ່ງໄດ້ນຳສະເໜີຄວາມເປັນຈິງກ່ຽວກັບຈຸດຄົງຄ້າງເສັ້ນຊາຍແດນ ລາວ-ກຳປູເຈຍ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ປະຊາຊົນລາວ, ກຳປູເຈຍ ແລະ ສາກົນ ໄດ້ຮັບຮູ້ຢ່າງທົ່ວເຖິງ.

ພາກທີ I
ຄວາມເປັນມາທາງດ້ານປະຫວັດສາດແຫ່ງການພົວພັນ ລະຫວ່າງ ລາວ-ກຳປູເຈຍ

1. ການພົວພັນ ລະຫວ່າງ ລາວ-ກຳປູເຈຍ ໃນຂອບສະຫະພັນອິນດູຈີນ-ຝຣັ່ງເສດ

ລາວ-ກຳປູເຈຍ-ຫວຽດນາມ ລ້ວນແຕ່ໄດ້ຖືກຄອບຄອງ ແລະ ຕົກເປັນອານານິຄົມຂອງຝຣັ່ງເສດ ໃນໄລຍະທີ່ໄລ່ເລ່ຍກັນ ອັນເປັນໄປຕາມແຜນນະໂຍບາຍຂະຫຍາຍເອົາຫົວເມືອງຂຶ້ນແລ້ວແຕ່ເງື່ອນໄຂທີ່ອຳນວຍ. ຝຣັ່ງເສດໄດ້ເຂົ້າໄປພາກໃຕ້ຂອງຫວຽດນາມໃນທ້າຍຊຸມ ປີ 1850 ແລະ ມາໃນຊຸມປີ 1860 ກໍເລີ່ມຂະຫຍາຍອິດທິພົນໄປທາງພາກກາງ ແລະ ພາກເໜືອ. ເມື່ອຍຶດຄອງດິນແດນຫວຽດນາມໄດ້ທັງໝົດໃນປີ 1883 ແລ້ວກໍແບ່ງອອກເປັນສາມແຄວ້ນ: ຕົງແກງ, ອານາມ ແລະ ໂກແຊ້ງຊິນ ໂດຍໄດ້ຈັດເອົາອານາມເປັນເຂດແຄວ້ນອາລັກຂາຍ້ອນມີເຈົ້າຊີວິດ ແລະ ເອົາສອງແຄວ້ນ ຄື: ຕົງແກງ ແລະ ໂກແຊ້ງຊິນ ເປັນຫົວເມືອງຂຶ້ນໂດຍກົງ. ໃນປີ 1863 ຝຣັ່ງເສດໄດ້ເຂົ້າໄປກຳປູເຈຍ, ຕໍ່ມາໄດ້ປະກາດເອົາກຳປູເຈຍ ເປັນແຄວ້ນອາລັກຂາ ແລ້ວສ້າງຕັ້ງເປັນສະຫະພັນອິນດູຈີນຂຶ້ນໃນປີ 1887. ສ່ວນລາວ ໄດ້ຖືກຍຶດຄອງເອົາໃນປີ 1893 ແລະ ຕໍ່ມາກໍໄດ້ແບ່ງເອົາຫຼວງພະບາງ ເປັນແຄວ້ນອາລັກຂາ ແລະ ແບ່ງເອົາພາກກາງ ແລະ ພາກໃຕ້ເປັນຫົວເມືອງຂຶ້ນໂດຍກົງ. ຈາກນັ້ນ, ຝຣັ່ງເສດ ກໍໄດ້ຈັດເອົາລາວເຂົ້າໃນສະຫະພັນອິນດູຈີນ ອັນໄດ້ເຮັດໃຫ້ທັງສາມປະເທດ ຕົກຢູ່ໃນຊາຕາກຳແບບດຽວກັນ. ຕັ້ງແຕ່ເວລານັ້ນມາ, ສາມປະເທດໄດ້ຂາດສິດເປັນເຈົ້າຂອງປະເທດຊາດ, ຝຣັ່ງເສດໄດ້ແຕ່ງຕັ້ງຜູ້ສຳເລັດຣາຊະການສູງສຸດປະຈຳຢູ່ຮ່າໂນ້ຍ ເພື່ອປົກຄອງດູແລແຄວ້ນຕ່າງໆຂອງ ລາວ-ກຳປູເຈຍ-ຫວຽດນາມ, ສ່ວນຢູ່ຕາມບັນດາແຄວ້ນ ກໍໄດ້ມີການແຕ່ງຕັ້ງຂ້າຫຼວງໃຫຍ່ປະຈຳ ເພື່ອປົກຄອງ ແລະ ບໍລິຫານຢ່າງມີອຳນາດເຕັມ ບໍ່ວ່າຈະແມ່ນແຄວ້ນອາລັກຂາ ກໍຄືຫົວເມືອງຂຶ້ນ. ເຂດແດນທາງທຳມະຊາດຂອງສາມປະເທດ ກໍໄດ້ເຊື່ອມເຂົ້າເປັນຂອງສະຫະພັນອິນດູຈີນ ຝຣັ່ງເສດ ໂດຍທີ່ຝຣັ່ງເສດກໍໄດ້ຮີບຟ້າວດຳເນີນການຂີດເສັ້ນຊາຍແດນ ລະຫວ່າງອິນດູຈີນ ກັບ ປະເທດຈີນ,

ມຽນມາ ແລະ ສະຫຍາມ (ປະເທດໄທ) ເພື່ອດໍາເນີນການຄອບງໍາ ແລະ ປົກຄອງ ຢ່າງຊອບທໍາໃນຖານະເຈົ້າອານານິຄົມອິນດູຈີນ. ເປັນທີ່ຊາບກັນແລ້ວວ່າຢູ່ລາວ, ຝຣັ່ງເສດໄດ້ແບ່ງເນື້ອທີ່ດິນ ແລະ ເຂດປົກຄອງຂອງຕົນເປັນສອງຕອນ ປະເທດລາວຕອນເທິງ ແລະ ປະເທດລາວຕອນລຸ່ມ, ສໍາລັບລາວຕອນລຸ່ມ ແມ່ນມີເຂດແດນຕິດກັບກໍາປູເຈຍ ເຊິ່ງມີເນື້ອທີ່ດິນ 108.200 ຕາລາງກິໂລແມັດ ແລະ ໄດ້ແບ່ງເປັນເຂດບັງຄັບບັນຊາໂດຍກອມມິດແຊ ປະກອບມີ: ຊຽງແຕງ, ໂຂງ, ອັດຕະປື, ບ້ານມ່ວງ, ສາລະວັນ, ສະຫວັນນະເຂດ ແລະ ປາກຫີນບູນ[2]. ສະເພາະຢູ່ຊຽງແຕງ ໃນປີ 1901 ເຈົ້າໜ້າທີ່ຝຣັ່ງເສດ ໄດ້ດໍາເນີນການສໍາຫຼວດພົນລະເມືອງ ໂດຍໄດ້ບັນທຶກໄວ້ວ່າ “ໃນນັ້ນມີຄົນລາວ: 60.000 ຄົນ, ຈີນ ແລະ ຫວຽດນາມ 140 ຄົນ ແລະ ເອີຣົບ 9 ຄົນ”[3].

2. ການພົວພັນ ລະຫວ່າງ ລາວ-ກໍາປູເຈຍ ນັບແຕ່ໄລຍະຕໍ່ສູ້ເພື່ອຄວາມເປັນເອກະລາດຈົນເຖິງປະຈຸບັນ

ໃນປີ 1951 ສາມປະເທດ ລາວ-ກໍາປູເຈຍ-ຫວຽດນາມ ໄດ້ຮ່ວມກັນສ້າງຕັ້ງແນວໂຮມພັນທະພາບປະຊາຊົນສາມຊາດ ເພື່ອຮ່ວມກັນສູ້ຮົບປົດປ່ອຍ ຕົນເອງອອກຈາກແອກການປົກຄອງ ຂອງພວກລ່າເມືອງຂຶ້ນຝຣັ່ງເສດ ເພື່ອຄວາມເປັນເອກະລາດແຫ່ງຊາດ. ໃນໄລຍະຕໍ່ມາ ສົມເດັດ ນໍໂຣດົມ ສີຫານຸ ທີ່ໄດ້ປະຕິບັດນະໂຍບາຍເປັນກາງຂອງກໍາປູເຈຍ ກໍເຄີຍໄດ້ປະກອບສ່ວນສະໜັບສະໜູນໃຫ້ເກີດມີກອງປະຊຸມເຊີແນວວ່າດ້ວຍ ຄວາມເປັນກາງຂອງລາວ ໃນປີ 1962. ພາຍຫຼັງທີ່ໄດ້ຖືກນາຍພົນ ລົນໂນນ ໂຄ່ນລົ້ມ, ສົມເດັດ ນໍໂຣດົມ ສີຫານຸ ໄດ້ຮັບການລີ້ໄພການເມືອງຢູ່ທີ່ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາຊົນຈີນ, ຈາກນັ້ນ ສົມເດັດ ກໍໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນຈາກບັນດາປະເທດເພື່ອນມິດ ແລະ ໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມກອງປະຊຸມຂອງແນວໂຮມສາມັກຄີຊາດລະຫວ່າງສາມປະເທດ ສີ່ ຝ່າຍ ຄື: ແນວລາວຮັກຊາດ, ແນວໂຮມປະເທດຊາດ ແຫ່ງ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ

[2] Eugène Picanon; Le Laos Français avec carte politique de l’ Indochine, Paris, Augustin CHALLAMEL – Editeur, page 2.

[3] Eugène Picanon; Le Laos Français avec carte politique de l’ Indochine, Paris, Augustin CHALLAMEL – Editeur, page 55

ຫວຽດນາມ, ລັດຖະບານຊົ່ວຄາວພາກໃຕ້ຫວຽດນາມ ແລະ ແນວໂຮມສາມັກຄີຊາດກຳປູເຈຍ ນຳໂດຍ ສົມເດັດ ໂນໂຣດົມ ສີຫານຸ ເຊິ່ງໄດ້ຖືກຈັດຂຶ້ນຢູ່ ກວາງໂຈວ, ສາທາລະນະລັດ ປະຊາຊົນຈີນ ສອງຄັ້ງໃນທ້າຍປີ 1970 ແລະ ປີ 1974. ພາຍໃຕ້ການສະໜັບສະໜູນຊ່ວຍເຫຼືອຂອງແນວໂຮມພັນທະພາບປະຊາຊົນສາມຊາດ, ສົມເດັດ ໂນໂຣດົມ ສີຫານຸ ກໍໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນຈາກກອງທັບປົດປ່ອຍປະຊາຊົນຫວຽດນາມ ຜ່ານເຂດປົດປ່ອຍຢູ່ພາກໃຕ້ຂອງລາວ ເຂົ້າໄປແຂວງຣັດຕະນະຄີຣີ ເພື່ອປຸກລະດົມການຕໍ່ສູ້ຂອງປະຊາຊົນກຳປູເຈຍໃນແນວໂຮມສາມັກຄີຊາດ ຕ້ານອຳນາດການປົກຄອງຂອງ ນາຍພົນ ລົນໂນນ. ການຮ່ວມສຳພັນສູ້ຮົບ ລະຫວ່າງ ລາວ-ກຳປູເຈຍ-ຫວຽດນາມ ໃນກາງຊຸມປີ 1970 ໄດ້ດຳເນີນໄປດ້ວຍໄຊຊະນະຂອງປະຊາຊົນທັງສາມຊາດໃນປີ 1975.

ໃນໄລຍະການປົກຄອງຂອງຂະເໝນແດງ ເຊິ່ງດຳເນີນນະໂຍບາຍດັບສູນເຊື້ອຊາດ ປີ 1976-1979 ປະຊາຊົນກຳປູເຈຍຫຼາຍພັນຄົນ ໄດ້ອົບພະຍົບຂ້າມເຂດແດນ ມາລີ້ໄພຢູ່ດິນແດນຂອງ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ. ໃນຈຳນວນປະຊາຊົນກຳປູເຈຍ ທີ່ໄດ້ອົບພະຍົບເຂົ້າມາຢູ່ພາກໃຕ້ຂອງລາວໃນໄລຍະດັ່ງກ່າວນັ້ນ ມີທັງກຳລັງປະກອບອາວຸດ, ຜູ້ທີ່ເຄີຍເຮັດວຽກນຳອົງການປົກຄອງທ້ອງຖິ່ນ, ຜູ້ທີ່ເປັນຊາວໄຮ່ນາ, ທຳມາຫາກິນຢູ່ຕາມທ້ອງຖິ່ນ ເມື່ອເຂົາເຈົ້າເຂົ້າມາຢູ່ໃນເຂດແດນລາວແລ້ວ ທາງການລາວກໍໄດ້ປະກອບວຽກງານໃຫ້ຕາມຄວາມສະໝັກໃຈ ເຊັ່ນ: ຖືກຊັບຊ້ອນເຂົ້າໃນກຳລັງປະກອບອາວຸດຂອງລາວ, ໃນວຽກງານການປົກຄອງ, ຄ້າຂາຍຕາມຄວາມສະໝັກໃຈ ແລະ ທຳມາຫາກິນໃນການປູກຝັງລ້ຽງສັດ ຫຼື ປະກອບອາຊີບອື່ນໆຢ່າງເປັນປົກກະຕິ. ພາຍຫຼັງທີ່ແນວໂຮມສາມັກຄີຊາດ ເພື່ອການປົດປ່ອຍຊາດກຳປູເຈຍ ໄດ້ຮັບການສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນ ກໍມີຈຳນວນໜຶ່ງສະໝັກໃຈເຂົ້າໄປຮັບໃຊ້ສູ້ຮົບຕໍ່ຕ້ານຂະເໝນແດງ ປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນການປົດປ່ອຍອອກຈາກອຳນາດການປົກຄອງຂອງຂະເໝນແດງໃນວັນທີ 07 ມັງກອນ 1979.

ຕໍ່ຈາກນັ້ນ, ການພົວພັນ ແລະ ການຮ່ວມມືລະຫວ່າງສອງປະເທດ ລາວ-ກຳປູເຈຍ ກໍໄດ້ຮັບການປັບປຸງ ແລະ ພັດທະນາຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ ບໍ່ວ່າໃນໄລຍະທີ່ປະເທດກຳປູເຈຍ ໄດ້ສະຖາປະນາເປັນ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາຊົນ ກຳປູເຈຍ

ພາຍຫຼັງການໂຄ່ນລົ້ມລະບອບດັບສູນເຊື້ອຊາດ ກໍຄືໃນໄລຍະພາຍຫຼັງການແກ້ໄຂບັນຫາພາຍໃນກຳປູເຈຍ ໂດຍຝ່າຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ອັນໄດ້ບັນລຸເຖິງການເຊັນສັນຍາສັນຕິພາບຢູ່ ປາຣີ ໃນປີ 1991 ແລ້ວກໍໄດ້ມີການຈັດການເລືອກຕັ້ງທົ່ວປະເທດໃນປີ 1993. ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ໄດ້ສືບຕໍ່ໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນ ແລະ ຮັບຮູ້ຢ່າງສະເໝີຕົ້ນສະເໝີປາຍ ຕໍ່ການປ່ຽນແປງຢູ່ພາຍໃນປະເທດກຳປູເຈຍ. ສອງປະເທດ ໄດ້ມີການແລກປ່ຽນການຢ້ຽມຢາມສັນທະວະໄມຕີເປັນທາງການ ລະຫວ່າງ ຄະນະຜູ້ແທນລະດັບສູງຂັ້ນປະມຸກລັດ, ນາຍົກລັດຖະມົນຕີ, ປະທານສະພາແຫ່ງຊາດ ແລະ ບັນດາຄະນະຜູ້ແທນກະຊວງ, ຂະແໜງການ ກໍຄືອົງການຕ່າງໆຢ່າງເປັນປົກກະຕິ ເພື່ອສ້າງຄວາມເຂົ້າອົກເຂົ້າໃຈ ແລະ ຄວາມໄວ້ເນື້ອເຊື່ອໃຈກັນ[4]. ໃນຖານະທີ່ ລາວ ແລະ ກຳປູເຈຍ ເຄີຍເປັນຫົວເມືອງຂຶ້ນຂອງຝຣັ່ງເສດ ແລະ ໄດ້ຮັບມໍລະດົກຕົກທອດເສັ້ນຊາຍແດນທາງປະຫວັດສາດມາເຖິງປະຈຸບັນ. ສະນັ້ນ, ບັນດາຜູ້ນຳລາວ ແລະ ກຳປູເຈຍ ໃນຍຸກໃໝ່ຈຶ່ງເຫັນຄວາມຈຳເປັນທີ່ຕ້ອງກຳນົດເສັ້ນຊາຍແດນຮ່ວມກັນໃຫ້ຖືກຕ້ອງ ແລະສອດຄ່ອງກັບຄວາມເປັນຈິງ ເພື່ອຜົນປະໂຫຍດແຫ່ງຊາດ, ແນໃສ່ເພື່ອເສີມສ້າງສັນຕິພາບ, ສະຖຽນລະພາບ ແລະ ການຮ່ວມມືລະຫວ່າງສອງປະເທດ ກໍຄືການຮ່ວມມືພັດທະນາໃນພາກພື້ນ.

[4] ປຶ້ມການທູດລາວ 70 ປີ 1945-2015, ໜ້າ 184-189

ພາກທີ II
ການຕົກລົງ ລະຫວ່າງ ສອງປະເທດ
ໃນການສຳຫຼວດ ແລະ ປັກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນ

ພາຍຫຼັງທີ່ກຳປູເຈຍໄດ້ມີການລວມປະເທດໃຫ້ເປັນເອກະພາບກັນພາຍໃຕ້ລັດຖະທຳມະນູນໃໝ່ ໂດຍມີ ສົມເດັດ ໂນໂຣດົມ ສີຫານຸ ເປັນປະມຸກ, ການພົວພັນ ລະຫວ່າງ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ແລະ ຣາຊະອານາຈັກ ກຳປູເຈຍ ໄດ້ກ້າວເຂົ້າສູ່ຍຸກໃໝ່, ໂດຍສະເພາະໃນປີ 1995 ລັດຖະບານທັງສອງ ໄດ້ຕົກລົງໃຫ້ມີການແລກປ່ຽນຢ້ຽມຢາມລະຫວ່າງປະມຸກລັດຂອງສອງປະເທດ ເຊັ່ນ: ການຢ້ຽມຢາມຣາຊະອານາຈັກ ກຳປູເຈຍ ຂອງພະນະທ່ານ ໜູຮັກ ພູມສະຫວັນ, ປະທານປະເທດ ແຫ່ງ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ໃນເດືອນມິຖຸນາ ແລະ ການຢ້ຽມຢາມ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ຂອງສົມເດັດ ໂນໂຣດົມ ສີຫານຸ, ກະສັດ ແຫ່ງ ຣາຊະອານາຈັກ ກຳປູເຈຍ ໃນເດືອນພະຈິກ. ໃນໂອກາດດັ່ງກ່າວ, ລາວ ແລະ ກຳປູເຈຍ ໄດ້ເຊັນສົນທິສັນຍາມິດຕະພາບ ແລະ ການຊ່ວຍເຫຼືອເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນ ເພື່ອຮັດແໜ້ນ ແລະ ຂະຫຍາຍສາຍພົວພັນລະຫວ່າງສອງປະເທດ ແນໃສ່ຮັບປະກັນຜົນປະໂຫຍດຂອງກັນ ແລະ ກັນ ແລະ ພ້ອມດຽວກັນນັ້ນ, ທັງສອງຝ່າຍຍັງໄດ້ຕົກລົງໃຫ້ມີການສ້າງຕັ້ງ ຄະນະກຳມາທິການຮ່ວມມືທາງດ້ານເສດຖະກິດ-ເຕັກນິກ ແລະ ວັດທະນະທຳ ເພື່ອຜົນປະໂຫຍດຂອງກັນ ແລະ ກັນ ໂດຍແມ່ນລັດຖະມົນຕີກະຊວງການຕ່າງປະເທດ ເປັນປະທານ ແລະ ສ້າງຕັ້ງຄະນະກຳມາທິການຊາຍແດນຮ່ວມ ເພື່ອກຳນົດເສັ້ນຊາຍແດນ ແລະ ດຳເນີນການປັກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນຮ່ວມກັນ.

ເພື່ອເປັນບ່ອນອີງໃຫ້ແກ່ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດວຽກງານຊາຍແດນ ກໍຄືການສຳຫຼວດ ແລະ ປັກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນຮ່ວມກັນ, ໃນວັນທີ 22 ພະຈິກ 1995 ຄະນະຜູ້ແທນລັດຖະບານຂອງສອງປະເທດ ຈຶ່ງໄດ້ພ້ອມກັນພິຈາລະນາ ແລະ ຮັບຮອງເອົາ 04 ຫຼັກການພື້ນຖານ ໃຫ້ແກ່ວຽກງານດັ່ງກ່າວ ໃນໂອກາດກອງປະຊຸມຄັ້ງປະຖົມມະລຶກຂອງຄະນະກຳມາທິການຊາຍແດນຮ່ວມ ລາວ-ກຳປູເຈຍ;

ກຳປູເຈຍ-ລາວ ທີ່ ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ໂດຍແມ່ນຮອງລັດຖະມົນຕີກະຊວງການຕ່າງປະເທດຂອງສອງປະເທດ ເປັນປະທານ ແລະ ລົງນາມບົດບັນທຶກກອງປະຊຸມດັ່ງກ່າວ.

ນັກຄົ້ນຄວ້າປະຫວັດສາດຂອງສະຖາບັນວິທະຍາສາດສັງຄົມແຫ່ງຊາດ, ນອກຈາກທີ່ໄດ້ອ້າງອີງໃສ່ຂໍ້ມູນຕ່າງໆທີ່ໄດ້ພົບເຫັນແລ້ວ ກໍຍັງໄດ້ມີໂອກາດເຂົ້າພົບເພື່ອຊາບລາຍລະອຽດນຳເຈົ້າໜ້າທີ່ຂອງຄະນະກຳມາທິການຊາຍແດນແຫ່ງຊາດ ລາວ-ກຳປູເຈຍ ຫຼາຍທ່ານ ໂດຍສະເພາະກ່ຽວກັບການຮ່ວມມືຂອງທັງສອງຝ່າຍ ລາວ-ກຳປູເຈຍ ໃນການຕົກລົງເຮັດວຽກຮ່ວມກັນ. ໃນນັ້ນ, ຈະໄດ້ເຫັນເຖິງຄວາມສຳຄັນຂອງ 04 ຫຼັກການ ທີ່ສອງຝ່າຍໄດ້ເອກະພາບນຳກັນ ໂດຍມີເນື້ອໃນລະອຽດ ດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

1/. ບົນພື້ນຖານຮັບຮູ້ເຂດແດນຕິດຕໍ່ກັນ, ເຂດແດນທີ່ມີມາແຕ່ເມື່ອຄາວຫືອເມືອງຂຶ້ນປະໄວ້ ໂດຍອີງຕາມແຜນທີ່ 1/100.000 ແລະ ແຜນທີ່ອື່ນໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງພິມອອກແຕ່ປີ 1933-1953 ໂດຍພະແນກແຜນທີ່ຂອງອິນດູຈີນ.
2/. ບົນພື້ນຖານຫຼັກການຕ່າງໆທີ່ສາກົນຮັບຮູ້ ກ່ຽວກັບການຂີດເສັ້ນຊາຍແດນ.
3/. ບົນພື້ນຖານຄຳນຶງເຖິງເຂດທີ່ປະຊາຊົນຄຸ້ມຄອງຕົວຈິງ ທີ່ສືບທອດກັນມາຫຼາຍເຊັ່ນຄົນແລ້ວ.
4/. ບົນພື້ນຖານຂອງຄວາມສະເໝີພາບ, ທ່ຽງທຳ, ສົມເຫດສົມຜົນ, ຜ່ອນສັ້ນຜ່ອນຍາວໃຫ້ກັນ, ເຄົາລົບສິດ ແລະ ຜົນປະໂຫຍດຂອງກັນ ແລະເປັນເອກະພາບຢ່າງສົມບູນ.

ເພື່ອດຳເນີນການສຳຫຼວດ ແລະ ປັກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນຢູ່ພື້ນທີ່ຕົວຈິງຮ່ວມກັນ, ໃນກອງປະຊຸມຄັ້ງທີ II ຂອງຄະນະກຳມາທິການສອງຝ່າຍ ທີ່ ນະຄອນຫຼວງພະນົມເປັນ ໃນລະຫວ່າງວັນທີ 02-06 ມິຖຸນາ 1997 ສອງຝ່າຍໄດ້ພ້ອມກັນສ້າງຕັ້ງ ຄະນະອະນຸກຳມະການເຕັກນິກຊາຍແດນຮ່ວມ ລາວ-ກຳປູເຈຍ; ກຳປູເຈຍ-ລາວ ແລະ ໄດ້ກຳນົດສິດ ແລະ ໜ້າທີ່ຂອງຄະນະດັ່ງກ່າວ.

ໃນໂອກາດດຽວກັນນີ້, ຄະນະຜູ້ແທນຂອງລາວ ແລະ ກຳປູເຈຍ ຍັງໄດ້ສະແດງເຈດຕະນາລົມຂອງຕົນວ່າ ພາຍຫຼັງສຳເລັດການສຳຫຼວດ ແລະ ປັກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນທາງບົກ ແລະ ທາງນ້ຳແລ້ວ ສອງປະເທດ ຈະດຳເນີນບັນດາຂັ້ນຕອນຕ່າງໆ ເພື່ອກ້າວໄປເຖິງການສ້າງສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍການກຳນົດເສັ້ນຊາຍແດນຮ່ວມກັນ.

ເປັນໜ້າສົນໃຈທີ່ສຸດ ກ່ຽວກັບບ່ອນອີງໃນການປະຕິບັດງານ ແລະ ການສຳຫຼວດທາງພາກສະໜາມຂອງຄະນະອະນຸກຳມະການເຕັກນິກຮ່ວມສອງຝ່າຍ ລາວ-ກຳປູເຈຍ; ກຳປູເຈຍ-ລາວ ທີ່ຕົກລົງກັນໃນກອງປະຊຸມຄະນະກຳມາທິການຊາຍແດນຄັ້ງທີ III ທີ່ ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ໃນລະຫວ່າງວັນທີ 12-16 ມັງກອນ 1998, ສອງຝ່າຍໄດ້ຮັບຮອງເອົາແຜນທີ່ ມາດຕາສ່ວນ 1/100.000 ຈຳນວນ 11 ແຜ່ນ ແລະ ແຜນທີ່ມາດຕາສ່ວນ 1/50.000 UTM ພິມໂດຍກົມແຜນທີ່ອາເມລິກາ ຈຳນວນ 19 ແຜ່ນ. ສອງຝ່າຍໄດ້ຖ່າຍທອດເສັ້ນຊາຍແດນ ຈາກແຜນທີ່ມາດຕາສ່ວນ 1/100.000 ແລະ ແຜນທີ່ໆກ່ຽວຂ້ອງ ລົງໃສ່ແຜນທີ່ຂາວມາດຕາສ່ວນ 1/50.000 UTM ເພື່ອສົມທຽບທິດເນັ່ງເສັ້ນຊາຍແດນ ບົນພື້ນຖານ 04 ຫຼັກການທີ່ໄດ້ຮັບຮອງເອົາແລ້ວນັ້ນ ອັນເປັນການສະແດງໃຫ້ເຫັນເຖິງວິທີການເຮັດວຽກນຳກັນ.

ໂດຍອີງຕາມພາກປະຕິບັດຂອງສາກົນກອງປະຊຸມຂອງຄະນະກຳມາທິການຮ່ວມນັ້ນ ຈະມີການຜັດປ່ຽນກັນຈັດໃນປະເທດຂອງກັນ ແລະ ກັນ. ສະນັ້ນ, ໃນກອງປະຊຸມຄັ້ງທີ IV ທີ່ ນະຄອນຫຼວງພະນົມເປັນ ໃນລະຫວ່າງວັນທີ 17-22 ພຶດສະພາ 1999, ສອງຝ່າຍ ໄດ້ມີການສົມທຽບທິດເນັ່ງເສັ້ນຊາຍແດນທີ່ແຕ່ລະຝ່າຍໄດ້ຂີດ, ເຊິ່ງສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນມີຄວາມຄ້າຍຄຽງກັນ, ຍົກເວັ້ນບໍລິເວນແກ້ງຕຳມໍຄອຍ-ຫ້ວຍຕະເງົາ ແລະ ຈຸດອື່ນຈຳນວນໜຶ່ງ ຍ້ອນວ່າ ແຕ່ລະຝ່າຍໄດ້ຂີດທິດເນັ່ງເສັ້ນຊາຍແດນແຕກຕ່າງກັນ ໂດຍອີງຕາມແຜນທີ່ໆກ່ຽວຂ້ອງ ພິມອອກໃນໄລຍະ ປີ 1933 ເຖິງ 1953 ໃຫ້ສອດຄ່ອງກັບຫຼັກການດັ່ງກ່າວມາຂ້າງເທິງນັ້ນ.

ເຖິງແນວໃດກໍຕາມ, ທັງສອງຝ່າຍ ກໍໄດ້ຕົກລົງສຳຫຼວດພື້ນທີ່ຕົວຈິງນຳກັນ ໂດຍທີ່ກ່ອນການລົງສຳຫຼວດພື້ນທີ່ຕົວຈິງ, ສອງຝ່າຍ ໂດຍແມ່ນ ຄະນະອະນຸກຳ

ມະການເຕັກນິກຮ່ວມ ກໍໄດ້ມີການຮ່າງຂໍ້ກຳນົດທາງດ້ານເຕັກນິກຮ່ວມກັນ ແລະ ໄດ້ນຳສະເໜີໃຫ້ຄະນະກຳມາທິການຊາຍແດນຮ່ວມ ລາວ-ກຳປູເຈຍ; ກຳປູເຈຍ-ລາວ ພິຈາລະນາຮັບຮອງເອົາ ເພື່ອເປັນບ່ອນອີງສະເພາະໃຫ້ແກ່ການດຳເນີນການສຳຫຼວດ ແລະ ປັກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນຮ່ວມກັນໃນເວລາຕໍ່ມາ.

1. ສະພາບການສຳຫຼວດ ແລະ ປັກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນ ລະຫວ່າງ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ແລະ ຣາຊະອານາຈັກ ກຳປູເຈຍ

ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ແລະ ຣາຊະອານາຈັກກຳປູເຈຍ ມີຊາຍແດນຮ່ວມກັນປະມານ 535 ກິໂລແມັດ, ເບື້ອງລາວມີ ແຂວງຈຳປາສັກ ແລະ ແຂວງອັດຕະປື, ເບື້ອງກຳປູເຈຍມີ ແຂວງເພຣຍວິເຮຍ, ແຂວງຊຽງແຕງ ແລະ ແຂວງຣັດຕະນະຄີຣີ.

ຫຼັງຈາກໄດ້ມີການປຶກສາຫາລື ແລະ ຮັບຮອງເອົາບັນດາຫຼັກການເພື່ອເປັນບ່ອນອີງ ກໍຄືໄດ້ສ້າງຕັ້ງກົນໄກຕ່າງໆ ທີ່ຈຳເປັນໃຫ້ແກ່ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດວຽກງານຮ່ວມກັນແລ້ວ, ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ແລະ ຣາຊະອານາຈັກ ກຳປູເຈຍ ໄດ້ເລີ່ມດຳເນີນການສຳຫຼວດທິດເນັ່ງເສັ້ນຊາຍແດນຢູ່ພື້ນທີ່ຕົວຈິງຮ່ວມກັນເລີ່ມແຕ່ປີ 2000 ເປັນຕົ້ນມາ.

ໃນການສຳຫຼວດພື້ນທີ່ຕົວຈິງຢູ່ບໍລິເວນໃດທີ່ມີຄວາມເປັນເອກະພາບກັນກ່ຽວກັບທິດເນັ່ງເສັ້ນຊາຍແດນ, ສອງຝ່າຍ ໄດ້ປັກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນໄປພ້ອມ, ໃນເບື້ອງຕົ້ນແມ່ນຫຼັກໝາຍຊາຍແດນຊົ່ວຄາວ ຕໍ່ມາສອງຝ່າຍໄດ້ເປັນເອກະພາບກັນຍົກລະດັບຂຶ້ນເປັນຫຼັກໝາຍຊາຍແດນຖາວອນ ໃນປີ 2009.

ຈາກການເຄື່ອນໄຫວສຳຫຼວດທິດເນັ່ງເສັ້ນຊາຍແດນ ແລະ ປັກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນຢູ່ພື້ນທີ່ຕົວຈິງ ແຕ່ປີ 2000 ມາເຖິງປະຈຸບັນ, ສອງຝ່າຍສາມາດມີຜົນສຳເລັດຮ່ວມກັນ ດັ່ງນີ້:

- ສາມາດສຳຫຼວດທິດເນັ່ງເສັ້ນຊາຍແດນຢູ່ພື້ນທີ່ຕົວຈິງສຳເລັດ 465 ກິໂລແມັດ, ເທົ່າກັບ 87% ຂອງຄວາມຍາວເສັ້ນຊາຍແດນຮ່ວມທັງໝົດທີ່ມີປະມານ 535 ກິໂລແມັດ.
- ສາມາດປັກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນຮ່ວມກັນແລ້ວຈຳນວນ 126 ຫຼັກໝາຍ, ເຊິ່ງມີຫຼັກໝາຍດ່ຽວຈຳນວນ 116 ຫຼັກໝາຍ, ຫຼັກໝາຍຄູ່ ຈຳນວນ 10 ຫຼັກໝາຍ. ໃນນີ້, ສອງຝ່າຍ ໄດ້ຮັບຮອງເອົາແລ້ວຈຳນວນ 121 ຫຼັກໝາຍຢູ່ໃນ ສັນຍາລະຫວ່າງ ລັດຖະບານ ແຫ່ງ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ແລະ ລັດຖະບານ ແຫ່ງ ຣາຊະອານາຈັກ ກຳປູເຈຍ ວ່າດ້ວຍ ການກຳນົດເສັ້ນຊາຍແດນ ລະຫວ່າງ ສອງປະເທດ, ສະບັບລົງວັນທີ 25 ພະຈິກ 2009.

2. ຈຸດຄົງຄ້າງຊາຍແດນ ລະຫວ່າງ ສອງປະເທດ

ຄຽງຄູ່ກັບຄວາມຄືບໜ້າຂອງການສຳຫຼວດ ແລະ ປັກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນຮ່ວມກັນທີ່ສອງຝ່າຍສາມາດຍາດມາໄດ້ຕະຫຼອດໄລຍະການປະຕິບັດພາລະກິດຮ່ວມນີ້, ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ແລະ ຣາຊະອານາຈັກ ກຳປູເຈຍ ຍັງມີຈຸດຄົງຄ້າງຊາຍແດນຈຳນວນໜຶ່ງ.

ໃນເບື້ອງຕົ້ນມີຈຸດຄົງຄ້າງ ທັງໝົດ 09 ຈຸດ, ຜ່ານການພົບປະເຈລະຈາຮ່ວມກັນ ສອງຝ່າຍສາມາດເປັນເອກະພາບທາງດ້ານຫຼັກການ ກ່ຽວກັບການແກ້ໄຂຈຸດຄົງຄ້າງດັ່ງກ່າວ ຈຳນວນ 07 ຈຸດ ດັ່ງນີ້:

1) ບໍລິເວນທີ່ຈະປັກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນເລກທີ 002-003 (ຍອດເຊລຳເພົາ) ແລະ 005-023 (ບໍລິເວນເຊລຳເພົາ)

- ບໍລິເວນຫຼັກໝາຍ 002-003

ເສັ້ນຊາຍແດນຈາກຫຼັກໝາຍເລກທີ 002 ຫາ ຫຼັກໝາຍເລກທີ 003, ຢູ່ເຊລຳເພົາ/ຕົງເລ ເຮປູ, ແມ່ນເສັ້ນຊື່ຢູ່ລະຫວ່າງເສັ້ນຕັ້ງ 522E ແລະ 523E ໃນແຜນທີ່ UTM, ເລີ່ມຈາກຈຸດ A (ຫຼັກໝາຍເລກທີ

002) ຫາ ຈຸດ B (ຫຼັກໝາຍເລກທີ 003) ບ່ອນທີ່ເສັ້ນຊາຍແດນໄປຕິດຈອດກັບສາຂາຫຼັກຂອງເຊລຳເພົາ/ຕຶງເລ ເຣປູ, ດັ່ງທີ່ໄດ້ລະບຸໃນຮູບເປັນເສັ້ນສີແດງໃນເອກະສານຕິດແນບ II.[5]

- ບໍລິເວນຫຼັກໝາຍ 005-023 (ບໍລິເວນເຊລຳເພົາ)

  ສອງຝ່າຍໄດ້ເປັນເອກະພາບກັນໃນການກຳນົດເສັ້ນຊາຍແດນໂດຍອີງຕາມດຳລັດຂອງຜູ້ສຳເລັດຣາຊະການ ແຫ່ງ ອິນດູຈີນ ສະບັບລົງວັນທີ 23 ມີນາ 1905 ແລະ ແຜນທີ່ KOMPONG SRALAO Est, ມາດຕາສ່ວນ 1/100.000 ທີ່ສອງຝ່າຍຮັບຮອງເອົາ, ນ້ຳເຊລຳເພົາເປັນຂອງລາວ. ຝ່າຍກຳປູເຈຍສະເໜີໃຫ້ຝ່າຍລາວ ພິຈາລະນາໃຫ້ປະຊາຊົນກຳປູເຈຍໄດ້ນຳໃຊ້ນ້ຳຢູ່ເຊລຳເພົາທີ່ຢູ່ໃນດິນລາວ ແລະ ຝ່າຍລາວກໍໄດ້ພິຈາລະນາດ້ວຍຄວາມເປັນມິດ ທີ່ຄົນກຳປູເຈຍຢູ່ເຂດນັ້ນສາມາດນຳໃຊ້ນ້ຳໄດ້.

2) ຫຼັກໝາຍຊາຍແດນຄູ່ເລກທີ 029 ແລະ 030

   ຫຼັກໝາຍຊາຍແດນຄູ່ເລກທີ 029 ແລະ 030 ສອງຝ່າຍໄດ້ເປັນເອກະພາບກັນແລ້ວ ແລະ ໄດ້ພ້ອມກັນປັກຫຼັກໝາຍໃນພື້ນທີ່ຕົວຈິງສຳເລັດຜົນ. ປະຈຸບັນ ສອງຝ່າຍຍັງຈະໄດ້ວັດແທກໄລຍະຫ່າງຈາກຫຼັກໝາຍຫາເສັ້ນຊາຍແດນແຕ່ລະເບື້ອງຄືນໃໝ່ ເນື່ອງຈາກຄ່າວັດແທກໃນຜ່ານມາບໍ່ຖືກຕ້ອງ.

3) ບໍລິເວນຈະປັກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນເລກທີ 031-031/A (ເວີນຄາມ)

   ເສັ້ນຊາຍແດນລະຫວ່າງຫຼັກໝາຍເລກທີ 031/1 ແລະ ຫຼັກໝາຍເລກທີ 031 ຢູ່ບໍລິເວນເວີນຄາມ-ໂອສະໄວ ເປັນເສັ້ນຊື່ໂດຍເລີ່ມຈາກຫຼັກໝາຍເລກທີ 031/1 ຫາຈຸດ 031/A ແລະ ຈາກຈຸດນີ້ເສັ້ນຊາຍແດນໄດ້ສືບຕໍ່ກົງໄປຫາຫຼັກໝາຍເລກທີ 031 ຢູ່ແຄມຝັ່ງນ້ຳຂອງ, ໂດຍຜ່ານຕົ້ນໄມ້

[5] ບົດບັນທຶກການພົບປະລະຫວ່າງຮອງນາຍົກລັດຖະມົນຕີ, ລັດຖະມົນຕີວ່າການກະຊວງການຕ່າງປະເທດ ແຫ່ງ ສປປ ລາວ ແລະ ຮອງນາຍົກລັດຖະມົນຕີ, ລັດຖະມົນຕີວ່າການກະຊວງການຕ່າງປະເທດ ແລະ ຮ່ວມມືສາກົນ ແຫ່ງ ຣາຊະອານາຈັກກຳປູເຈຍ, ສະບັບລົງວັນທີ 21 ສິງຫາ 2009, ຂໍ້ 2.

ໃຫຍ່ໜຶ່ງເອີ້ນວ່າ "ກົກເດື່ອ" (ຊື່ໃນພາສາລາວ) ຫລື ລເວຍ (ຊື່ໃນພາສາກຳປູເຈຍ) ດັ່ງທີ່ໄດ້ລະບຸໃນສາລະບານ II.[6]

4) ບໍລິເວນຫຼັກໝາຍຊາຍແດນເລກທີ 032-032/6 (ທາງລົງເອີນຄາມ)

ສອງຮອງນາຍົກລັດຖະມົນຕີລາວ ແລະ ກຳປູເຈຍ ໄດ້ເຫັນດີເປັນເອກະພາບກັນ ໃນໂອກາດການພົບປະຄັ້ງວັນທີ 03 ກຸມພາ 2012, ກຳນົດເສັ້ນຊາຍແດນຢູ່ບໍລິເວນດັ່ງກ່າວໂດຍໃຫ້ເປັນເສັ້ນຊື່ ເນັ່ງຈາກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນ ເລກທີ 032 ເຖິງ 032/6.

ບົນພື້ນຖານການເຫັນດີຂ້າງເທິງ, ໜ່ວຍເຕັກນິກຊາຍແດນຮ່ວມຂອງສອງຝ່າຍ ໄດ້ຮ່ວມກັນສຳຫຼວດ ແລະ ປັກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນຢູ່ບໍລິເວນນີ້ ໄດ້ສຳເລັດຈຳນວນ 05 ຫຼັກໝາຍ (ຫຼັກໝາຍຊາຍແດນເລກທີ 032/1 ເຖິງ 032/5).

5) ບໍລິເວນຈະປັກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນເລກທີ 033-033/3 (ເສັ້ນທາງດົງກະລໍ, ເລກທີ 13/7)

ເສັ້ນຊາຍແດນຢູ່ບໍລິເວນດົງກະລໍ ຕາມເສັ້ນທາງ ເລກ 13 (ລາວ) ແລະ ເລກ 7 (ກຳປູເຈຍ) ໃນຊ່ວງໄລຍະຍາວປະມານ 7,85 ກິໂລແມັດ ທັງສອງຝ່າຍໄດ້ຕົກລົງກຳນົດເອົາເສັ້ນຊາຍແດນຫ່າງຈາກໃຈກາງເສັ້ນທາງດັ່ງກ່າວ 11,50 ແມັດ ໂດຍເລີ່ມຈາກຈຸດປັກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນ ເລກທີ 033 ເຖິງຈຸດ 033/3 ດັ່ງທີ່ໄດ້ລະບຸໄວ້ໃນສາລະບານ I.[7]

---

[6] ສັນຍາລະຫວ່າງລັດຖະບານ ແຫ່ງ ສປປ ລາວ ແລະ ລັດຖະບານ ແຫ່ງ ຣາຊະອານາຈັກກຳປູເຈຍ, ສະບັບລົງວັນທີ 25 ພະຈິກ 2009, ມາດຕາ 3.

[7] ສັນຍາລະຫວ່າງລັດຖະບານ ແຫ່ງ ສປປ ລາວ ແລະ ລັດຖະບານ ແຫ່ງ ຣາຊະອານາຈັກກຳປູເຈຍ, ສະບັບລົງວັນທີ 25 ພະຈິກ 2009, ມາດຕາ 2.

6) ບໍລິເວນບ້ານນາຈໍາປາ

ທັງສອງຝ່າຍໄດ້ຕົກລົງເຫັນດີຮ່ວມກັນແກ້ໄຂບັນຫາກໍາມະສິດຕໍ່ບ້ານນາຈໍາປາ ຕາມແຜນທີ່ S.G.I. ມາດຕາສ່ວນ 1/100.000.[8]

7) ບໍລິເວນຫ້ວຍໂຊດ-ຫ້ວຍກະລ່ຽງ

ທັງສອງຝ່າຍໄດ້ຕົກລົງເຫັນດີຮ່ວມກັນແກ້ໄຂບັນຫາເສັ້ນຊາຍແດນຢູ່ຫ້ວຍກະລ່ຽງ/ໂອກະລ່ຽງ ໂດຍຮັບຮູ້ວ່າ ຫ້ວຍດັ່ງກ່າວເປັນຂອງກໍາປູເຈຍຕາມແຜນທີ່ S.G.I. ມາດຕາສ່ວນ 1/100.000.[9]

ໃນສາຍຕາຂອງນັກຄົ້ນຄວ້າປະຫວັດສາດການພົວພັນສອງຝ່າຍ ລາວ-ກໍາປູເຈຍ ນັ້ນເປັນທີ່ຮູ້ເຫັນໄດ້ວ່າ ທັງສອງຝ່າຍ ລາວ ແລະ ກໍາປູເຈຍ ລ້ວນແຕ່ມີຄວາມພະຍາຍາມຢ່າງຕັ້ງໜ້າ ແລະ ສາມາດເປັນເອກະພາບກັນຕົກລົງແກ້ໄຂຢ່າງມີຜົນສໍາເລັດຕົວຈິງ ທີ່ມີຄວາມຄືບໜ້າຫຼາຍ ແຕ່ກໍຍັງມີຈຸດຄົງຄ້າງທີ່ສອງຝ່າຍຍັງຈະຕ້ອງໄດ້ສືບຕໍ່ແກ້ໄຂຮ່ວມກັນ ເຊັ່ນ: ບໍລິເວນແມ່ນໍ້າເຊກອງ ແລະ ບໍລິເວນແກ້ງຕໍມໍຄອຍ-ຫ້ວຍຕະເງົາ.

ສອງບໍລິເວນຄົງຄ້າງນີ້ກວມອັດຕາສ່ວນ 13% ຂອງເສັ້ນຊາຍແດນຮ່ວມຂອງສອງປະເທດ ເຊິ່ງເລີ່ມຈາກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນເລກທີ 078 ລຽບເຊກອງຂຶ້ນໄປຫາບໍລິເວນແກ້ງຕໍມໍຄອຍ-ຫ້ວຍຕະເງົາ (ເຖິງຫຼັກໝາຍຊາຍແດນເລກທີ 099) ທີ່ເປັນພື້ນທີ່ໆມີສະພາບໃນປະຈຸບັນ.

ຄະນະນັກຄົ້ນຄວ້າປະຫວັດສາດ ໄດ້ຈັດຕັ້ງກັນໄປເບິ່ງພື້ນທີ່ຕົວຈິງ ແລະພົບປະຊອກຮູ້ກັບປະຊາຊົນໃນພື້ນທີ່ດັ່ງກ່າວ ແລະ ໄດ້ຮັບຊາບວ່າ:

---

[8] ບົດບັນທຶກການພົບປະ ລະຫວ່າງ ລັດຖະມົນຕີຊ່ວຍວ່າການກະຊວງການຕ່າງປະເທດ ແຫ່ງ ສປປ ລາວ ແລະ ລັດຖະມົນຕີຊ່ວຍວ່າການກະຊວງການຕ່າງປະເທດ ແລະ ຮ່ວມມືສາກົນ ແຫ່ງ ຣາຊະອານາຈັກກໍາປູເຈຍ, ສະບັບລົງວັນທີ 26 ມີນາ 2008, ຂໍ້ 3.

[9] ບົດບັນທຶກການພົບປະ ລະຫວ່າງ ລັດຖະມົນຕີຊ່ວຍວ່າການກະຊວງການຕ່າງປະເທດ ແຫ່ງ ສປປ ລາວ ແລະ ລັດຖະມົນຕີຊ່ວຍວ່າການກະຊວງການຕ່າງປະເທດ ແລະ ຮ່ວມມືສາກົນ ແຫ່ງ ຣາຊະອານາຈັກກໍາປູເຈຍ, ສະບັບລົງວັນທີ 26 ມີນາ 2008, ຂໍ້ 4.

ບໍລິເວນແກ້ງຕໍ່ມໍຄອຍ-ຫ້ວຍຕະເງົາ ເປັນບໍລິເວນທີ່ສອງຝ່າຍຍັງມີທັດສະນະທີ່ແຕກຕ່າງກັນກ່ຽວກັບການຂີດທິດເນັ່ງເສັ້ນຊາຍແດນ ເນື່ອງຈາກແຕ່ລະຝ່າຍຕ່າງກໍອີງໃສ່ເອກະສານ ແລະ ແຜນທີ່ທີ່ມີຂໍ້ມູນແຕກຕ່າງກັນ. ເຖິງແນວໃດກໍຕາມ, ອີງໃສ່ຄວາມເປັນຈິງໃນສະໄໝຝຣັ່ງເສດປົກຄອງ ຢູ່ຝັ່ງເບື້ອງຊ້າຍຂອງນໍ້າເຊກອງເບື້ອງຫ້ວຍເກືອ, ຫ້ວຍດາກລາວ ປະຊາຊົນທ້ອງຖິ່ນດັ່ງກ່າວ ໄດ້ເວົ້າໃຫ້ຟັງວ່າແມ່ນເຂດທໍາມາຫາກິນຂອງປະຊາຊົນລາວບ້ານຫາດໃຫຍ່ (ບ້ານຫາດອຸດົມໄຊ), ບ້ານແສນແກ້ວ ໂດຍໄດ້ພາກັນໄປເຮັດໄຮ່, ເຮັດນາຮົ້ວສວນ, ຕຶກແຫ, ໄຫຼມອງ ແລະ ລ່າເນື້ອ ເຊິ່ງປະຈຸບັນກໍຍັງມີຮ່ອງຮອຍນາເຮືອ, ໄຮ່ເຮື້ອຂອງປະຊາຊົນໃນສະໄໝນັ້ນຢູ່.

ເຂດແດນລະຫວ່າງ ລາວ ແລະ ກໍາປູເຈຍ ໃນເວລານັ້ນແມ່ນຖືເອົາຫ້ວຍດາກລາວ (ຄໍາວ່າ "ດາກລາວ" ແມ່ນຄໍາສັບພາສາລະແວ ມີຄວາມໝາຍວ່າ "ນໍ້າລາວ"), ຫ້ວຍດາກລາວຈຶ່ງມີຄວາມໝາຍວ່າ "ຫ້ວຍນໍ້າລາວ".

ໃນລະບອບຣາຊະອານາຈັກລາວ, ກໍາລັງທະຫານຝ່າຍຂວາໄດ້ມາເຄື່ອນໄຫວກວດກາລາດຕະເວນ ຢູ່ບໍລິເວນຫ້ວຍເກືອ ແລະ ຫ້ວຍດາກລາວ ເພື່ອປົກປັກຮັກສາເຂດແດນ ຕາມຄໍາສັ່ງຂອງຜູ້ບັນຊາການແຜ່ນດິນ. ເຈົ້າໜ້າທີ່ ແລະ ອໍານາດການປົກຄອງທ້ອງຖິ່ນຂອງສອງປະເທດ ລາວ-ກໍາປູເຈຍ ກໍໄດ້ຮັບຮູ້ ແລະ ຍຶດຖືວ່າເປັນບ່ອນແບ່ງເຂດຄຸ້ມຄອງລະຫວ່າງສອງປະເທດ. ນອກຈາກນີ້, ບໍລິເວນແກ້ງຕໍ່ມໍຄອຍ-ຫ້ວຍຕະເງົາ ຍັງປາກົດມີຮ່ອງຮອຍຂອງຍົນກອງທັບອາເມລິກາຕົກ ແລະ ປະກົດມີຮ່ອງຮອຍຂຸມລະເບີດເກົ່າ, ໃນສະໄໝສົງຄາມຍົນຂອງກອງທັບອາເມລິກາໄດ້ມາຖິ້ມລະເບີດຢູ່ບໍລິເວນດັ່ງກ່າວ ຍ້ອນອາເມລິກາຖືວ່າ ເປັນດິນແດນຂອງລາວ (ກອງທັບອາເມລິກາ ຈະບໍ່ຖິ້ມລະເບີດໃສ່ຖ້າຖືວ່າເປັນດິນແດນກໍາປູເຈຍເພາະວ່າອາເມລິກາ ເປັນຜູ້ສະໜັບສະໜູນລັດຖະບານຂອງນາຍພົນ ລົນໂນນ). ສໍາລັບບໍລິເວນຍົນຕົກ, ໃນປະຈຸບັນປະຊາຊົນລາວເອງໄດ້ເອີ້ນບໍລິເວນດັ່ງກ່າວວ່າພູຍົນຕົກ. ອີກປະການໜຶ່ງ, ໃນເວລາທີ່ພວກຂະເໝນແດງກໍາອໍານາດ ແລະ ດໍາເນີນການດັບສູນເຊື້ອຊາດຢູ່ກໍາປູເຈຍ, ປະຊາຊົນກໍາປູເຈຍ ໄດ້ມາລີ້ໄພຢູ່ລາວ ຢູ່ບໍລິເວນແກ້ງຕໍ່ມໍຄອຍ-ຫ້ວຍຕະເງົາ, ພວກຂະເໝນແດງກໍບໍ່ໄດ້ນໍາມາປາບປາມເພາະຮັບຮູ້ວ່າ ບໍລິເວນດັ່ງກ່າວເປັນດິນແດນຂອງລາວ.

ສິ່ງໜຶ່ງອີກທີ່ຢັ້ງຢືນເຖິງການຄຸ້ມຄອງຂອງປະຊາຊົນລາວ, ອີງຕາມການສໍາພາດຜູ້ເຖົ້າຜູ້ແກ່ໃນທ້ອງຖິ່ນນີ້ໃຫ້ຮູ້ວ່າ ບ້ານຕະເງົາ ຕັ້ງຢູ່ທ້ອງຖິ່ນນີ້ມີສອງບ້ານຄື: ບ້ານຕະເງົາລຸ່ມ ແລະ ບ້ານຕະເງົາເທິງ. ບ້ານຕະເງົາລຸ່ມ ຕັ້ງຢູ່ຟາກເຊກອງເບື້ອງຂວາ (ຕາມການໄຫຼຂອງນໍ້າ), ເຊິ່ງມີປະຊາຊົນຊົນເຜົ່າລາວລຸ່ມ ອາໄສຢູ່ເປັນສ່ວນຫຼາຍ ເຊິ່ງມາຕັ້ງຖິ່ນຖານແຕ່ສະໄໝຝຣັ່ງເສດປົກຄອງ. ສ່ວນບ້ານຕະເງົາເທິງ ແມ່ນຕັ້ງຢູ່ຟາກເຊກອງເບື້ອງຊ້າຍ ເປັນບ້ານນ້ອຍ, ມີປະຊາຊົນອາໄສຢູ່ໜ້ອຍ, ປະມານ 10 ຄອບຄົວ ເປັນເຜົ່າລະແວ ແລະ ເຜົ່າສຸທັງໝົດ ແລະ ເປັນບ້ານເຄື່ອນທີ່. ນັບແຕ່ປີ 1968 ຈົນຮອດປະຈຸບັນ, ປະຊາຊົນບ້ານດັ່ງກ່າວໄດ້ຍ້າຍມາຕັ້ງບ້ານເຮືອນຢູ່ບ້ານຫາດຊາຍສູງ, ສາເຫດຂອງການຍົກຍ້າຍ ກໍຍ້ອນວ່າ ໄດ້ເກີດພະຍາດຖອກທ້ອງລະບາດຮ້າຍແຮງ. ປະຈຸບັນ, ຍັງປາກົດເຫັນຮ່ອງຮອຍການຕັ້ງຖິ່ນຖານ ແລະ ການດໍາລົງຊີວິດຂອງປະຊາຊົນລາວ ຄື: ຕົ້ນໝາກມ່ວງ, ໝາກມີ້, ໄຮ່ສວນເກົ່າ, ນາເຮື້ອ, ເຟື້ອງໄຫແຕກ ແລະ ທາງລົງທ່ານໍ້າ. ເວົ້າລວມແລ້ວ, ທັງສອງບ້ານຕະເງົາທີ່ກ່າວມານີ້ ແມ່ນຂຶ້ນກັບເມືອງສະໜາມໄຊ, ແຂວງອັດຕະປື ຕັ້ງແຕ່ສະໄໝຝຣັ່ງເສດປົກຄອງ, ສະໄໝຣາຊະອານາຈັກລາວ ແລະ ຢູ່ພາຍໃຕ້ລະບອບ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ມາຮອດປະຈຸບັນ. ແຕ່ໃນປະຈຸບັນນີ້ ກໍາລັງທະຫານຂອງກໍາປູເຈຍໄດ້ໄປດຸດຖິ້ມ ທັງປ່ຽນແປງທໍາມະຊາດ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມຢູ່ບໍລິເວນດັ່ງກ່າວ.

ຍັງມີອະດີດນາຍທະຫານ ແລະ ທະຫານ ທີ່ເຄື່ອນໄຫວຢູ່ເຂດດັ່ງກ່າວ ໄດ້ເວົ້າວ່າ ພາຍຫຼັງການສ້າງຕັ້ງລະບອບ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ແຕ່ປີ 1975 ເປັນຕົ້ນມາ, ບໍລິເວນແກ້ງຕໍມໍຄອຍ-ຫ້ວຍຕະເງົາ ຢູ່ພາຍໃຕ້ການກວດກາລາດຕະເວນຢ່າງເປັນປົກກະຕິຂອງກອງພັນ 21 ທະຫານແຂວງອັດຕະປື ໂດຍມີການຕັ້ງຄ້າຍຢູ່ຈຸດຕ່າງໆດັ່ງນີ້:

- ປີ 1992: ຕັ້ງຄ້າຍຢູ່ຟາກເບື້ອງຊ້າຍຂອງເຊກອງ ຢູ່ຫ້ວຍດາກລາວ;
- ປີ 1993–1994: ຍ້າຍຈາກຫ້ວຍດາກລາວຢູ່ບໍລິເວນປາກຫ້ວຍຕະເງົາ;
- ປີ 1996–1997: ຍ້າຍຈາກບໍລິເວນປາກຫ້ວຍຕະເງົາມາຕັ້ງຄ້າຍຢູ່ບໍລິເວນຫ້ວຍອາໄລ.

ການເຄື່ອນໄຫວດັ່ງກ່າວຂອງທະຫານແຂວງອັດຕະປືຂອງຝ່າຍລາວນັ້ນ ຝ່າຍກຳປູເຈຍ ກໍຮັບຮູ້ ແລະ ບໍ່ເຄີຍຂັດຄ້ານ ຫຼື ປະທະກັນແຕ່ຢ່າງໃດ.

ອີງຕາມບົດບັນທຶກການພົບປະເຈລະຈາ ລະຫວ່າງ ເມືອງສະໜາມໄຊ, ແຂວງອັດຕະປື ແລະ ເມືອງແສນປາງ, ແຂວງຊຽງແຕງ, ສະບັບລົງວັນທີ 27 ພຶດສະພາ 1990, ອຳນາດການປົກຄອງເມືອງແສນປາງ ສະເໜີຮັບຜິດຊອບເຂດຫ້ວຍເກືອ, ສ່ວນເບື້ອງຕາເວັນອອກ ເຫັນດີໃຫ້ຝ່າຍລາວເປັນຜູ້ກວດກາ. ສອງອຳນາດການປົກຄອງ ຕົກລົງສືບຕໍ່ປະຕິບັດບົດບັນທຶກຂອງຄະນະຜູ້ແທນທັງສອງເມືອງທີ່ໄດ້ພົບປະກັນແລ້ວນັ້ນ ເພື່ອປົກປັກຮັກສາຄວາມສະຫງົບສຸກຕາມເຂດຊ່ອງຫວ່າງລະຫວ່າງ ເມືອງສະໜາມໄຊ ແລະ ເມືອງແສນປາງ.[10] ໃນການພົບປະກັນສອງຄັ້ງໃນປີ 1995, ສອງເມືອງຍັງສືບຕໍ່ຮັກສາການແບ່ງເຂດຄຸ້ມຄອງດັ່ງກ່າວ.[11]

3. ການຕົກລົງຂອງສອງຝ່າຍກ່ຽວກັບບໍລິເວນຈຸດຄົງຄ້າງແກ້ງຕໍ່ມໍ່ຄອຍ-ຫ້ວຍຕະເງົາ

ເຈົ້າໜ້າທີ່ທ້ອງຖິ່ນຍັງໃຫ້ຮູ້ອີກວ່າ ທັງສອງຝ່າຍໄດ້ເຫັນດີເປັນເອກະພາບກັນວ່າບໍລິເວນນີ້ເປັນຈຸດຄົງຄ້າງມິດຕະພາບ ແລະ ຫ້າມບໍ່ໃຫ້ມີການດຳເນີນກິດຈະການໃດໆ, ໃຫ້ຮັກສາສະພາບເດີມຢູ່ບໍລິເວນນີ້ ຈົນກວ່າຈະສຳເລັດການສຳຫຼວດ ແລະ ປັກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນ.

ບໍລິເວນທີ່ສອງຝ່າຍຍັງບໍ່ໄດ້ສຳຫຼວດຮ່ວມກັນເຊັ່ນ ບໍລິເວນແກ້ງຕໍ່ມໍ່ຄອຍ-ຫ້ວຍຕະເງົາ, ຄະນະກຳມະການຊາຍແດນຂອງທັງສອງຝ່າຍ ໄດ້ເຫັນດີເປັນເອກະພາບກັນຮັກສາສະພາບແວດລ້ອມຂອງບໍລິເວນນີ້ ໃຫ້ຢູ່ໃນສະພາບເດີມ ໂດຍຫ້າມອຳນາດການປົກຄອງຂອງແຕ່ລະປະເທດ ແລະ ເຈົ້າໜ້າທີ່ຂອງຕົນກະທຳ

[10] ບົດບັນທຶກການພົບປະເຈລະຈາລະຫວ່າງຄະນະຜູ້ແທນເມືອງແສນປາງ ແຫ່ງ ລັດກຳປູເຈຍ ກັບເມືອງສະໜາມໄຊ ແຫ່ງ ສປປ ລາວ, ສະບັບລົງວັນທີ 23 ພະຈິກ 1992, ຂໍ້ 2.

[11] ບົດບັນທຶກສະບັບລົງວັນທີ 12 ກໍລະກົດ 1995, II ຂໍ້ 2 ແລະ 28 ກໍລະກົດ 1995, II ຂໍ້ 2

ກິດຈະການໃດໆທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ມີການປ່ຽນແປງສະພາບແວດລ້ອມຢູ່ບໍລິເວນຊາຍແດນ.[12] ອີງຕາມການຕົກລົງດັ່ງກ່າວ ທັງເບື້ອງລັດຖະບານ ກໍໄດ້ເຜີຍແຜ່ໃຫ້ປະຊາຊົນທ້ອງຖິ່ນຊາບ ເຊິ່ງປະຊາຊົນກໍໄດ້ປະຕິບັດຕາມ ຍ້ອນແມ່ນການຕົກລົງກັນຂອງທັງສອງຄະນະ. ຕໍ່ບັນຫາດັ່ງກ່າວ ສອງຝ່າຍໄດ້ຢືນຢັນຄືນຄວາມປະສົງດັ່ງກ່າວ ໃນໂອກາດການພົບປະຄັ້ງຕໍ່ມາ,[13] ໂດຍສະເພາະ ບໍລິເວນແກ້ງຕໍ່ນໍຄອຍ-ຫ້ວຍຕະເງົາ, ທັງສອງຝ່າຍເຫັນດີເປັນເອກະພາບກັນກຳນົດຂໍ້ຫ້າມຢ່າງຈະແຈ້ງວ່າ: "ສອງຝ່າຍເຫັນດີຮັກສາສະຖານະພາບໃນປະຈຸບັນ ໂດຍປາສະຈາກສິ່ງປຸກສ້າງຕ່າງໆທີ່ພາໃຫ້ມີການປ່ຽນແປງຢູ່ບໍລິເວນຊາຍແດນ. ຄຽງຄູ່ກັນນັ້ນ, ສອງຝ່າຍຊຸກຍູ້ໃຫ້ແຂວງອັດຕະປື ແລະ ແຂວງຊຽງແຕງ ສືບຕໍ່ຮ່ວມມືກວດກາຮ່ວມກັນຈົນກວ່າທັງສອງຝ່າຍຈະສຳເລັດການກຳນົດເສັ້ນຊາຍແດນຢູ່ບໍລິເວນດັ່ງກ່າວ".[14]

ຕໍ່ການຕົກລົງກັນສອງຝ່າຍໃນໄລຍະຜ່ານມາ ໂດຍສະເພາະໃນພາກປະຕິບັດຕົວຈິງ ເຈົ້າໜ້າທີ່ຂອງຝ່າຍກຳປູເຈຍ ກໍໄດ້ຮັບຮູ້ ໂດຍຖືວ່າ ບໍລິເວນແກ້ງຕໍ່ນໍຄອຍ-ຫ້ວຍຕະເງົາ ເປັນບໍລິເວນຄົງຄ້າງ, ເປັນພື້ນທີ່ໆສອງຝ່າຍຍັງບໍ່ທັນໄດ້ຂີດທິດເນັ່ງເສັ້ນຊາຍແດນ ແລະ ທຸກການເຄື່ອນໄຫວຢູ່ບໍລິເວນນີ້, ສອງຝ່າຍກໍໄດ້ມີການປຶກສາຫາລືກັນ. ຕົວຢ່າງທີ່ຊີ້ໃຫ້ເຫັນພຶດຕິກຳດັ່ງກ່າວ ແມ່ນກໍລະນີທີ່ກຳປູເຈຍ ໄດ້ແຈ້ງໃຫ້ທາງການລາວຊາບຄວາມປະສົງຂອງກອງທັບອາເມລິກາ ທີ່ຢາກເຂົ້າໄປຂຸດຄົ້ນເອົາກະດູກທະຫານອາເມລິກາ ທີ່ຫາຍສາບສູນໃນປາງສົງຄາມອິນດູຈີນຫຼັງຈາກທີ່ຮູ້ວ່າ ຍົນຕົກຢູ່ບໍລິເວນນີ້.[15]

---

[12] ບົດບັນທຶກກອງປະຊຸມຄະນະກຳມາທິການຊາຍແດນ ລາວ-ກຳປູເຈຍ, ກຳປູເຈຍ-ລາວ ຄັ້ງທີ 2, ລົງວັນທີ 6 ມິຖຸນາ 1997, ຂໍ້ 8(5).

[12]ບົດບັນທຶກກອງປະຊຸມວິສາມັນຂອງຄະນະກຳມະການຊາຍແດນ ລາວ-ກຳປູເຈຍ, ກຳປູເຈຍ-ລາວ, ລົງວັນທີ 19 ມັງກອນ 2005, ຂໍ້ 9.

[13] ບົດບັນທຶກກອງປະຊຸມວິສາມັນຄະນະກຳມາທິການຊາຍແດນ ລາວ-ກຳປູເຈຍ, ກຳປູເຈຍ-ລາວ, ລົງວັນທີ 7 ມັງກອນ 2006, ຂໍ້ 11.

[14] ບົດບັນທຶກກອງປະຊຸມວິສາມັນຂອງຄະນະກຳມະການຊາຍແດນ ລາວ-ກຳປູເຈຍ, ກຳປູເຈຍ-ລາວ, ລົງວັນທີ 5 ທັນວາ 2014, ຂໍ້ 6

[15] ໜັງສືກະຊວງການຕ່າງປະເທດ ແລະ ຮ່ວມມືສາກົນ ແຫ່ງ ຣາຊະອານາຈັກກຳປູເຈຍ, ສະບັບເລກທີ 1609 MFA-IC/LC4, ລົງວັນທີ 29 ມິຖຸນາ 2016, ເລກທີ 2778 MFA-IC/LC4, ລົງວັນທີ 18 ພະຈິກ 2016.

ເມື່ອສັງເກດເບິ່ງສະພາບການພົວພັນຮ່ວມມືຂອງສອງຝ່າຍ ໃນການປະຕິບັດຂໍ້ຕົກລົງນັ້ນ, ຄະນະນັກຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດຂອງພວກເຮົາ ກໍໄດ້ເຫັນວ່າ ຝ່າຍລາວ ຍາມໃດກໍໄດ້ເຄົາລົບ, ຍຶດໝັ້ນ ແລະ ໄດ້ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຢ່າງເຄັ່ງຄັດຕໍ່ການຕົກລົງດັ່ງກ່າວສະເໝີມາ. ດັ່ງໃນກໍລະນີທີ່ຝ່າຍກໍາປູເຈຍ ໄດ້ທັກທ້ວງຝ່າຍລາວ ແລະ ສະເໜີໃຫ້ຍົກຍ້າຍ, ຢຸດເຊົາການລ້ຽງສັດ ແລະ ຮື້ຖອນເຮືອນຂອງປະຊາຊົນລາວຢູ່ບໍລິເວນຫ້ວຍຕະເງົາ, ຕາມຈົດໝາຍຂອງ ສົມເດັດ ຮຸນເຊນ ສະບັບລົງວັນທີ 24 ມັງກອນ 2013 ສົ່ງເຖິງ ພະນະທ່ານ ຈູມມາລີ ໄຊຍະສອນ, ປະທານປະເທດ ແຫ່ງ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ໃນເວລານັ້ນ, ຝ່າຍລາວໄດ້ສະແດງຄວາມຈິງໃຈ ແລະ ເຈດຕະນາອັນດີ ໂດຍໄດ້ມ້າງຄອກສັດຢູ່ບໍລິເວນດັ່ງກ່າວ, ພ້ອມທັງແຈ້ງໃຫ້ຝ່າຍກໍາປູເຈຍຊາບ ອີງຕາມຈົດໝາຍຂອງ ພະນະທ່ານ ທອງລຸນ ສີສຸລິດ, ເຊິ່ງໃນເມື່ອກ່ອນເປັນຮອງນາຍົກລັດຖະມົນຕີ, ລັດຖະມົນຕີກະຊວງການຕ່າງປະເທດ ແຫ່ງ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ເຖິງ ພະນະທ່ານ ຮໍ ນາມຮົງ, ຮອງນາຍົກລັດຖະມົນຕີ, ລັດຖະມົນຕີກະຊວງການຕ່າງປະເທດ ແລະ ຮ່ວມມືສາກົນ ແຫ່ງ ຣາຊະອານາຈັກກໍາປູເຈຍ, ສະບັບລົງວັນທີ 20 ກໍລະກົດ 2013 ໄດ້ລະບຸວ່າ *“ການແກ້ໄຂຂອງຝ່າຍລາວນີ້ ຈະບໍ່ເປັນການກະທົບຕໍ່ທັດສະນະຂອງແຕ່ລະຝ່າຍ ທາງດ້ານກົດໝາຍ ແລະ ປະຫວັດສາດ ເພື່ອນໍາໄປອ້າງອີງໃນການແກ້ໄຂຈຸດຄົງຄ້າງບໍລິເວນແກ້ງຕໍ່ມໍຄອຍ-ຫ້ວຍຕະເງົາ ຮ່ວມກັນຕໍ່ໄປນັ້ນແຕ່ຢ່າງໃດ”*.

ສິ່ງທີ່ໜ້າເປັນຫ່ວງໃນສາຍພົວພັນລະຫວ່າງສອງປະເທດ ນັ້ນຄື ຝ່າຍກໍາປູເຈຍ ໄດ້ເຮັດແບບກົງກັນຂ້າມເຖິງວ່າໄດ້ຕົກລົງກັບຝ່າຍລາວ ແລ້ວວ່າ ບໍລິເວນແກ້ງຕໍ່ມໍຄອຍ-ຫ້ວຍຕະເງົາ ເປັນບໍລິເວນຄົງຄ້າງ ແລະ ຫ້າມບໍ່ໃຫ້ມີການດໍາເນີນກິດຈະການຢູ່ບໍລິເວນນີ້, ແຕ່ພາຍລຸນມາຝ່າຍກໍາປູເຈຍ ບໍ່ໄດ້ເຄົາລົບ, ບໍ່ປະຕິບັດ ແລະ ຍັງຝ່າຝືນຄໍາຕົກລົງ ເຊິ່ງເປັນສາເຫດໃຫ້ເກີດມີສະພາບການເຄັ່ງຕຶງຕາມບໍລິເວນຊາຍແດນ.

4. ເຫດການທີ່ເກີດຂຶ້ນຕາມບໍລິເວນຊາຍແດນ, ຄວາມພະຍາຍາມໃນການແກ້ໄຂຜ່ານທາງການທູດ ແລະ ກົນໄກປະສານງານຂອງສອງຝ່າຍ

ອີງຕາມຂໍ້ມູນຈາກເຈົ້າໜ້າທີ່ໆກ່ຽວຂ້ອງ, ບັນຫາຄວາມເຄັ່ງຕຶງໃນບໍລິເວນແກ້ງຕໍ່ມໍຄອຍ-ຫ້ວຍຕະເງົາ ນີ້ແມ່ນສືບເນື່ອງມາຈາກການກໍ່ສ້າງເສັ້ນທາງ ໂດຍຝ່າຍກຳປູເຈຍ ຢູ່ບໍລິເວນຊາຍແດນທີ່ສອງຝ່າຍຍັງບໍ່ສຳເລັດການສຳຫຼວດພື້ນທີ່ຕົວຈິງເລິກເຂົ້າໄປໃນບໍລິເວນຄົງຄ້າງແກ້ງຕໍ່ມໍຄອຍ-ຫ້ວຍຕະເງົາ.

ເລີ່ມແຕ່ຕົ້ນເດືອນກຸມພາ 2017 ກອງທະຫານຊ່າງແສງ, ກະຊວງປ້ອງກັນປະເທດກຳປູເຈຍ ໄດ້ກໍ່ສ້າງເສັ້ນທາງລຽບຕາມເຊກອງຍັບເຂົ້າໄປຫາບໍລິເວນແກ້ງຕໍ່ມໍຄອຍ-ຫ້ວຍຕະເງົາ ໂດຍມີການຈັດວາງກຳລັງໄປພ້ອມເປັນຈຸດໆ. ການກະທຳດັ່ງກ່າວເປັນການລະເມີດຕໍ່ການຕົກລົງຂອງສອງປະເທດ ທີ່ຫ້າມບໍ່ໃຫ້ມີການກໍ່ສ້າງ ຫຼື ບຸກເບີກຢູ່ບໍລິເວນຊາຍແດນທີ່ສອງຝ່າຍຍັງບໍ່ໄດ້ສຳຫຼວດຮ່ວມກັນ. ຍ້ອນແນວນັ້ນ, ຝ່າຍລາວຈຶ່ງໄດ້ທັກທ້ວງ ເພື່ອໃຫ້ມີການແກ້ໄຂໂດຍສັນຕິວິທີ ແລະ ໄດ້ຂຽນໜັງສືເຖິງທາງການຝ່າຍກຳປູເຈຍ ແລະ ສະເໜີໃຫ້ຝ່າຍກຳປູເຈຍຢຸດຕິການກໍ່ສ້າງເສັ້ນທາງຫຼາຍຄັ້ງ ແລະ ໃນຫຼາຍລະດັບ, ທັງລະດັບທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ລະດັບສູນກາງ.

ສ່ວນທ່ານນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ກໍໄດ້ຫາໂອກາດພົບປະກັບກັບ ທ່ານນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ຣາຊະອານາຈັກກຳປູເຈຍ ໃນວັນທີ 10 ພຶດສະພາ 2017 ເພື່ອປຶກສາຫາລືແກ້ໄຂ ໃນໂອກາດເດີນທາງໄປເຂົ້າຮ່ວມກອງປະຊຸມເສດຖະກິດໂລກ (World Economic Forum) ທີ່ ນະຄອນຫຼວງພະນົມເປັນ. ໃນໂອກາດນີ້ ທ່ານນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ຮຸນເຊນ ກໍ່ໄດ້ເປັນເອກະພາບໃຫ້ຢຸດເຊົາການກໍ່ສ້າງເສັ້ນທາງ ແລະ ໃຫ້ມີການລົງກວດກາພື້ນທີ່ຕົວຈິງຮ່ວມກັນຂອງຄະນະກຳມະການຊາຍແດນຮ່ວມ. ພາຍຫຼັງການພົບປະດັ່ງກ່າວ, ຝ່າຍກຳປູເຈຍກໍ່ບໍ່ປະຕິບັດຕາມຄຳຕົກລົງ, ທະຫານຊ່າງແສງກຳປູເຈຍຍັງສືບຕໍ່ກໍ່ສ້າງເສັ້ນທາງຈົນມາເຖິງບໍລິເວນຫ້ວຍອາໄລ ເຊິ່ງຢູ່ໃນບໍລິເວນແກ້ງຕໍ່ມໍຄອຍ-ຫ້ວຍຕະເງົາ ທີ່ເປັນບໍລິເວນຄົງຄ້າງ ເຊິ່ງເປັນການລະເມີດຕໍ່ການຕົກລົງຂອງການນຳສອງປະເທດ. ຕໍ່ສະພາບດັ່ງກ່າວ ຝ່າຍລາວ ຈຶ່ງໄດ້ແຕ່ງຕັ້ງກອງ

ທະຫານລາດຕະເວນຢູ່ບໍລິເວນຫ້ວຍອາໄລ ເພື່ອທັກທ້ວງ ແລະ ສະກັດກັ້ນບໍ່ໃຫ້ຝ່າຍກຳປູເຈຍ ສືບຕໍ່ບຸກເບີກເສັ້ນທາງ ພ້ອມທັງສະເໜີໃຫ້ຢຸດຕິການກໍ່ສ້າງດັ່ງກ່າວ.

ຈາກນັ້ນ, ໃນລະຫວ່າງວັນທີ 05-06 ກໍລະກົດ 2017 ສອງຝ່າຍຈຶ່ງໄດ້ສົ່ງຄະນະກຳມະການຊາຍແດນຮ່ວມ ຂອງທັງສອງປະເທດ ລົງໄປກວດກາພື້ນທີ່ຕົວຈິງ ແຕ່ກໍບໍ່ສາມາດແກ້ໄຂໄດ້.

ໂດຍສືບເນື່ອງຈາກການເຄື່ອນໄຫວຂອງກຳລັງທະຫານເຄື່ອນທີ່ຂອງຝ່າຍລາວ ເພື່ອສະກັດກັ້ນບໍ່ໃຫ້ຝ່າຍກຳປູເຈຍສືບຕໍ່ບຸກເບີກເສັ້ນທາງ ຈຶ່ງເປັນສາຍເຫດໃຫ້ຝ່າຍກຳປູເຈຍ ກ່າວຫາວ່າ ຝ່າຍລາວລ່ວງລ້ຳອະທິປະໄຕຂອງກຳປູເຈຍ ແລະ ໄດ້ສົ່ງກຳລັງເຂົ້າມາປະຈຳເພີ່ມ ແລະ ເຮັດໃຫ້ເກີດມີສະພາບເຄັ່ງຕຶງຢູ່ບໍລິເວນນີ້.

ໃນວັນທີ 11 ສິງຫາ 2017, ຝ່າຍກຳປູເຈຍ ໂດຍແມ່ນນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ຮຸນເຊນ ເອງໄດ້ປະກາດຜ່ານສື່ມວນຊົນ ແລະ ຜ່ານເຟສບຸກ (facebook) ຂອງຕົນ ຍື່ນຄຳຂາດໃຫ້ລັດຖະບານລາວຖອນກຳລັງທະຫານອອກຈາກອະທິປະໄຕກຳປູເຈຍ ພາຍໃນ 06 ວັນ (ວັນທີ 17 ສິງຫາ 2017) ຖ້າບໍ່ດັ່ງນັ້ນຈະດຳເນີນການທາງກຳລັງທະຫານ. ໃນວັນດຽວກັນ, ສື່ຕ່າງໆທັງພາຍໃນ ແລະ ສາກົນ ໄດ້ອອກຂ່າວ ສະແດງພາບກອງທັບກຳປູເຈຍເຄື່ອນກຳລັງ ເພື່ອໄປຍັງຊາຍແດນທີ່ຕິດກັບລາວໂດຍອ້າງວ່າເພື່ອໄປຂັບໄລ່ທະຫານລາວ ອອກຈາກບໍລິເວນຫ້ວຍຕະເງົາ ທີ່ຝ່າຍກຳປູເຈຍ ປະກາດເອົາເອງວ່າເປັນອະທິປະໄຕຂອງກຳປູເຈຍ.

ກ່ອນໜ້ານັ້ນ, ໃນວັນທີ 07 ສິງຫາ 2017, ກະຊວງການຕ່າງປະເທດລາວກໍໄດ້ຮັບຈົດໝາຍຂອງນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ຮຸນເຊນ ສະບັບລົງວັນທີ 02 ສິງຫາ 2017 ເຖິງ ພະນະທ່ານ ທອງລຸນ ສີສຸລິດ ນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ແຫ່ງສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ຈາກສະຖານທູດກຳປູເຈຍປະຈຳລາວ ເພື່ອສະເໜີໃຫ້ຝ່າຍລາວ ຖອນກຳລັງທະຫານອອກຈາກບໍລິເວນຫ້ວຍອາໄລ ທີ່ອ້າງວ່າຢູ່ໃນອະທິປະໄຕຂອງກຳປູເຈຍ ຢ່າງບໍ່ມີເງື່ອນໄຂ ແລະ ສະເໜີໃຫ້ຝ່າຍລາວ ຮັບຂໍ້ສະເໜີຂອງຝ່າຍກຳປູເຈຍ ໃນການແກ້ໄຂ 04 ຈຸດ ທີ່ຕົກລົງ

ກັນແລ້ວຄືນໃໝ່. ມາເຖິງຕອນເຊົ້າຂອງວັນທີ 12 ສິງຫາ 2017 ນາຍົກລັດຖະມົນຕີກຳປູເຈຍ ໄດ້ເດີນທາງມານະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ເພື່ອພົບປະກັບນາຍົກລັດຖະມົນຕີລາວ ແລະ ຕອນເຊົ້າວັນນັ້ນເອງ ນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ທອງລຸນ ສີສຸລິດ ໄດ້ພົບປະປຶກສາຫາລືຫາວິທີທາງອອກຮ່ວມກັບ ນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ຮຸນເຊນ ເປັນການດ່ວນ ແລະ ໄດ້ເປັນເອກະພາບກັນໃຫ້ສອງຝ່າຍ ຖອນກຳລັງທະຫານທັງໝົດຂອງຕົນ ອອກຈາກພື້ນທີ່ບໍລິເວນຫ້ວຍອາໄລໃຫ້ກັບໄປກົມກອງເດີມ; ມອບໃຫ້ກະຊວງການຕ່າງປະເທດ ກໍຄືຄະນະກຳມະການຊາຍແດນຂອງສອງຝ່າຍ ສືບຕໍ່ປຶກສາຫາລືເຈລະຈາແກ້ໄຂຮ່ວມກັນ; ສືບຕໍ່ສ້າງເງື່ອນໄຂໃຫ້ມີການປຶກສາຫາລືກັນເປັນປົກກະຕິໃນເມື່ອມີບັນຫາໃດທີ່ເກີດຂຶ້ນ.

ພາຍຫຼັງຖະແຫຼງການຂອງສອງນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ຄັ້ງວັນທີ 12 ສິງຫາ 2017, ຍ້ອນຄວາມເຊື່ອໃຈໃນມິດຕະພາບຂອງສອງປະເທດ ກໍຄືການນຳຂອງກຳປູເຈຍ, ກຳລັງທະຫານຝ່າຍລາວ ຈຶ່ງໄດ້ຖອນອອກຈາກຫ້ວຍອາໄລ. ກົງກັນຂ້າມ, ຝ່າຍກຳປູເຈຍພຽງແຕ່ຖອນກຳລັງເສີມກັບຄືນ ແຕ່ກຳລັງທະຫານຊາຍແດນທີ່ເຄີຍປະຈຳໃນບໍລິເວນນີ້ບໍ່ໄດ້ຖອນກັບ. ຍິ່ງໄປກວ່ານັ້ນ, ຍັງໄດ້ເຄື່ອນຍ້າຍເຂົ້າມາແທນທີ່ທີ່ຕັ້ງຂອງທະຫານລາວ ແລະ ຊັກທຸງຊາດຂຶ້ນ ເພື່ອປະກາດຄວາມເປັນອະທິປະໄຕຂອງກຳປູເຈຍ ແລະ ໄດ້ມີການສະຫຼອງໄຊຊະນະໃນບໍລິເວນນີ້. ວັນທີ 18 ສິງຫາ 2017 ພະນະທ່ານ ທອງລຸນ ສີສຸລິດ ນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ແຫ່ງ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ຈຶ່ງໄດ້ສົ່ງໜັງສືເຖິງ ນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ແຫ່ງ ຣາຊະອານາຈັກ ກຳປູເຈຍ ເພື່ອຢືນຢັນທັດສະນະຂອງຝ່າຍລາວກ່ຽວກັບການແກ້ໄຂບັນຫາດັ່ງກ່າວ ເຊິ່ງໃນນັ້ນ ທ່ານນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ໄດ້ເນັ້ນຄືນຄຳຕົກລົງຂອງສອງຝ່າຍໃນຄັ້ງວັນທີ 12 ສິງຫາ 2017 ທີ່ຜ່ານມາ ແລະ ສະເໜີໃຫ້ ນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ກຳປູເຈຍ ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຂໍ້ຕົກລົງຢ່າງເຂັ້ມງວດ ທັງນີ້ກໍເພື່ອພ້ອມກັນປົກປັກຮັກສາມູນເຊື້ອອັນດີງາມນີ້ໄວ້ໃຫ້ໄດ້ຢ່າງຍາວນານ ດັ່ງມີເນື້ອໃນສຳຄັນຄື: “ບໍລິເວນດັ່ງກ່າວ ສອງຝ່າຍຍັງບໍ່ໄດ້ສຳຫຼວດ ແລະ ກຳນົດທິດເນັ່ງເສັ້ນຊາຍແດນຮ່ວມກັນເທື່ອ ຍ້ອນວ່າ ສອງຝ່າຍມີທັດສະນະແຕກຕ່າງກັນ ກ່ຽວກັບພື້ນຖານທີ່ເປັນບ່ອນອີງໃນການຂີດເສັ້ນຊາຍແດນ; ບໍລິເວນນີ້ຈຶ່ງເປັນຈຸດຄົງຄ້າງຊາຍແດນລະຫວ່າງສອງປະເທດ ເຊິ່ງພວກເຮົາຕົກລົງເຫັນດີເປັນເອກະພາບກັນວ່າ ບໍລິເວນນີ້ເປັນເຂດຄົງຄ້າງມິດຕະພາບ ແລະ ຫ້າມບໍ່ໃຫ້ດຳ

ເນີນກິດຈະການໃດໆຢູ່ບໍລິເວນນີ້, ໃຫ້ຮັກສາບໍລິເວນນີ້ໃຫ້ຢູ່ໃນສະພາບເດີມ ຈົນກວ່າທັງສອງຝ່າຍຈະກຳນົດເສັ້ນຊາຍແດນ ແລະ ປັກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນສຳເລັດກ່ອນ".

ເພື່ອລະງັບເຫດການທີ່ຈະບານປາຍ ແລະ ຜ່ອນຄາຍຄວາມເຄັ່ງຕຶງຕໍ່ບັນຫາດັ່ງກ່າວ, ໃນວັນທີ 01 ກັນຍາ 2017, ນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ລາວ ແລະ ກຳປູເຈຍ ໄດ້ພົບປະກັນອີກຄັ້ງ ທີ່ນະຄອນຫຼວງພະນົມເປັນ ໂດຍໄດ້ຕົກລົງກັນ ດັ່ງນີ້:

- ເຫັນດີໃຫ້ລັດຖະມົນຕີກະຊວງການຕ່າງປະເທດ ລາວ ແລະ ກຳປູເຈຍພົບປະກັນໃນເວລາອັນໄວ ເພື່ອປຶກສາຫາລືໃນລາຍລະອຽດກ່ຽວກັບວິທີການແກ້ໄຂບັນຫາ.
- ເຫັນດີໃຫ້ຄະນະກຳມະການຊາຍແດນຮ່ວມຂອງສອງຝ່າຍ ລົງສຳຫຼວດພື້ນທີ່ຕົວຈິງບໍລິເວນ 04 ຈຸດ ຮ່ວມກັນຕາມການສະເໜີຂອງຝ່າຍກຳປູເຈຍ ຄື: ບໍລິເວນຫຼັກໝາຍ 033, ບໍລິເວນເສັ້ນທາງເລກທີ 13/7 ລວງຍາວ 7,8 ກິໂລແມັດ, ບໍລິເວນເວີນຄາມ ແລະ ບໍລິເວນຫຼັກໝາຍ 032-032/6.
- ໃຫ້ຄະນະກຳມະການຊາຍແດນຮ່ວມ ລົງກວດກາພື້ນທີ່ຕົວຈິງ ບໍລິເວນແກ້ງຕໍມໍຄອຍ-ຫ້ວຍຕະເງົາ ເພື່ອກຳນົດທີ່ຕັ້ງຫຼັກໝາຍຊາຍແດນ ແລະ ພ້ອມກັນຕົກລົງປັກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນໃຫ້ສຳເລັດໂດຍໄວ, ຈຸດໃດທີ່ສາມາດຕົກລົງກັນໄດ້ ກໍໃຫ້ປັກຫຼັກໝາຍໃນທັນທີ ເພື່ອກ້າວໄປສູ່ການປັກຫຼັກໝາຍຕໍ່ໆໄປໃຫ້ສຳເລັດ.
- ສອງນາຍົກລັດຖະມົນຕີເຫັນດີຂຽນຈົດໝາຍທາງການ ເຖິງປະທານາທິບໍດີຝຣັ່ງເສດ ເພື່ອສະເໜີໃຫ້ລັດຖະບານຝຣັ່ງເສດຊ່ວຍ ແລະ ສະໜອງເອກະສານອື່ນໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ເພື່ອນຳໃຊ້ເປັນຂໍ້ມູນ ແລະ ຫຼັກຖານໃນການແກ້ໄຂບັນຫາຊາຍແດນ ລະຫວ່າງສອງປະເທດ.

ທັງໝົດນັ້ນ ກໍຄືການພົບປະຕົກລົງກັນຂອງຜູ້ນຳລັດຖະບານ ລາວ ແລະ ກຳປູເຈຍ ເຊິ່ງກໍໄດ້ມີການອອກຂ່າວແຈ້ງໃຫ້ປະຊາຊົນທັງສອງຊາດກໍຄືສາກົນໄດ້ຮັບຊາບ ເຖິງຄວາມພະຍາຍາມໃນການຫາທາງອອກໂດຍສັນຕິວິທີ.

ໂດຍປະຕິບັດຕາມການຕົກລົງຂອງສອງນາຍົກລັດຖະມົນຕີຂອງທັງສອງປະເທດ, ລັດຖະມົນຕີກະຊວງການຕ່າງປະເທດ ລາວ ແລະ ກໍາປູເຈຍ ໄດ້ພົບປະ ແລະ ເຮັດວຽກຮ່ວມກັນ ຢູ່ນະຄອນຫຼວງພະນົມເປັນ ໃນວັນທີ 05 ກັນຍາ 2017 ໂດຍໄດ້ຕົກລົງກັນຮ່າງຈົດໝາຍຮ່ວມໃນນາມນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ລາວ ແລະ ກໍາປູເຈຍ ເຖິງປະທານາທິບໍດີຝຣັ່ງເສດ ເພື່ອສະເໜີໃຫ້ຝຣັ່ງເສດຊ່ວຍສະໜອງແຜນທີ່ ແລະ ເອກະສານທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການກໍານົດເສັ້ນຊາຍແດນລະຫວ່າງ ລາວ ແລະ ກໍາປູເຈຍ; ມອບໃຫ້ຄະນະກໍາມະການຊາຍແດນສອງຝ່າຍລົງກວດກາພື້ນທີ່ຕົວຈິງ ເພື່ອແກ້ໄຂຈຸດຄົງຄ້າງຊາຍແດນ 04 ຈຸດ ທີ່ຂຶ້ນກັບແຂວງຈໍາປາສັກ (ລາວ) ແລະ ແຂວງຊຽງແຕງ (ກໍາປູເຈຍ) ແລະ ມອບໃຫ້ອະນຸກໍາມະການເຕັກນິກຊາຍແດນສອງປະເທດລົງກວດກາພື້ນທີ່ຕົວຈິງຢູ່ບໍລິເວນຈຸດຄົງຄ້າງແກ້ງຕໍາມໍຄອຍ-ຫວ້ຍຕະເງົາ.

ໃນວັນທີ 13 ທັນວາ 2017, ລັດຖະມົນຕີກະຊວງການຕ່າງປະເທດ ແຫ່ງສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ໄດ້ສົ່ງຈົດໝາຍເຖິງລັດຖະມົນຕີກະຊວງການຕ່າງປະເທດ ແລະ ຮ່ວມມືສາກົນ ແຫ່ງ ຣາຊະອານາຈັກ ກໍາປູເຈຍ ເພື່ອສະເໜີໃຫ້ຊຸກຍູ້ຄະນະກໍາມະການຊາຍແດນກໍາປູເຈຍ ລົງກວດກາພື້ນທີ່ຕົວຈິງຮ່ວມກັບຝ່າຍລາວ ຢູ່ບໍລິເວນແກ້ງຕໍາມໍຄອຍ-ຫ້ວຍຕະເງົາ ແລະ ບໍລິເວນຊາຍແດນ 04 ຈຸດ ແຕ່ວ່າຝ່າຍກໍາປູເຈຍ ບໍ່ໄດ້ໃຫ້ຄວາມເອົາໃຈໃສ່ຕໍ່ຂໍ້ສະເໜີດັ່ງກ່າວ.

ຈາກການລົງໄປເບິ່ງພື້ນທີ່ຕົວຈິງ ແລະ ຕາມການສອບຖາມຂໍ້ມູນຈາກທະຫານຊາຍແດນ ໃຫ້ຮູ້ວ່າ ມາເຖິງປະຈຸບັນຝ່າຍກໍາປູເຈຍນອກຈາກບໍ່ປະຕິບັດຕາມຄໍາຕົກລົງຂອງສອງນາຍົກລັດຖະມົນຕີແລ້ວ ຍັງໄດ້ດໍາເນີນການເຄື່ອນໄຫວຢູ່ບໍລິເວນຈຸດຄົງຄ້າງແກ້ງຕໍາມໍຄອຍ-ຫ້ວຍຕະເງົາ ຢ່າງແຂງຂັນ ແລະ ຕໍ່ເນື່ອງ ອັນໄດ້ເຮັດໃຫ້ສະພາບຢູ່ຕາມບໍລິເວນດັ່ງກ່າວມີຄວາມເຄັ່ງຕຶງ. ໃນນັ້ນ, ຝ່າຍກໍາປູເຈຍໄດ້ນໍາໃຊ້ພາຫະນະຂົນສົ່ງເຄື່ອນຍ້າຍກໍາລັງທະຫານ, ອາວຸດ ແລະ ສະບຽງອາຫານ ຢ່າງເປັນປະຈໍາທັງທາງບົກ ແລະ ທາງນໍ້າ, ມີການເຄື່ອນຍ້າຍກໍາລັງທະຫານເຂົ້າ-ອອກ ບໍລິເວນດັ່ງກ່າວເປັນຈໍານວນຫຼວງຫຼາຍ ແລະ ໄດ້ຈັດວາງກໍາລັງທະຫານຢູ່ບໍລິເວນແກ້ງຕໍາມໍຄອຍ-ຫ້ວຍຕະເງົາ; ຝ່າຍກໍາປູເຈຍ ໄດ້ເຄື່ອນໄຫວ

ລາດຕະເວນ, ຫ້າມບໍ່ໃຫ້ປະຊາຊົນລາວທຳມາຫາກິນຢູ່ຕາມລຳນ້ຳເຊກອງ, ຫ້າມບໍ່ໃຫ້ໄປເກັບກ່ຽວຜົນຜະລິດ ແລະ ລ້ຽງສັດຢູ່ບໍລິເວນແກ້ງຕໍ່ມໍຄອຍ-ຫ້ວຍຕະເງົາ, ຍິ່ງໄປກວ່ານີ້ກຳປູເຈຍ ຍັງໄດ້ບຸກເບີກ ແລະ ທຳລາຍຮ່ອງຮອຍນາເຮື້ອ, ໄຮ່ເຮື້ອທີ່ເປັນຫຼັກຖານຢັ້ງຢືນເຖິງເຂດທຳມາຫາກິນຂອງປະຊາຊົນລາວຢູ່ບໍລິເວນດັ່ງກ່າວ; ຝ່າຍກຳປູເຈຍ ໄດ້ນຳເອົາພາຫະນະກົນຈັກໜັກເຂົ້າໄປເຂດແກ້ງຕໍ່ມໍຄອຍ-ຫ້ວຍຕະເງົາ ແລະ ໄດ້ບຸກເບີກພູມີປະເທດຕົວຈິງ ເພື່ອກໍ່ສ້າງເສັ້ນທາງແຕ່ຫ້ວຍອາໄລ ຫາແກ້ງກະໂຕມ, ແຕ່ຫ້ວຍອາໄລ ຫາ ທິດໃຕ້ຂອງຫ້ວຍຕະເງົາ ແລະ ຫາຍອດຫ້ວຍຕະເງົາ, ໄດ້ສ້າງຂົວຂ້າມນ້ຳຢູ່ບໍລິເວນດັ່ງກ່າວ ຈຳນວນ 05 ແຫ່ງ ແລະ ຝ່າຍກຳປູເຈຍໄດ້ໃຊ້ເຄື່ອງບິນບໍ່ມີຄົນຂັບ (Drone) ບິນເລິກເຂົ້າມາໃນດິນລາວ ຢູ່ເຂດເມືອງສະໜາມໄຊ, ແຂວງອັດຕະປື ຫຼາຍຄັ້ງ.

ຕໍ່ກັບບັນຫາດັ່ງກ່າວນີ້, ໃນວັນທີ 14 ທັນວາ 2017, ກະຊວງການຕ່າງປະເທດ ແຫ່ງ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ໄດ້ສົ່ງຈົດໝາຍເຖິງ ກະຊວງການຕ່າງປະເທດ ແລະ ຮ່ວມມືສາກົນ ແຫ່ງ ຣາຊະອານາຈັກກຳປູເຈຍ, ສະບັບເລກທີ 2959/ຫກ ເພື່ອປະທ້ວງໃຫ້ຝ່າຍກຳປູເຈຍ ຢຸດເຊົາການກໍ່ສ້າງກິດຈະການ ແລະ ການເຄື່ອນໄຫວຕ່າງໆຢູ່ບໍລິເວນນີ້.

ສະຫຼຸບລວມແລ້ວການບຸກເບີກເສັ້ນທາງໃກ້ກັບບໍລິເວນຊາຍແດນ ທີ່ສອງຝ່າຍຍັງບໍ່ສຳເລັດການສຳຫຼວດຮ່ວມກັນ ຈົນເລິກເຂົ້າໄປໃນບໍລິເວນຈຸດຄົງຄ້າງແກ້ງຕໍ່ມໍຄອຍ-ຫ້ວຍຕະເງົາ ນັ້ນ ເປັນທີ່ເຂົ້າໃຈໄດ້ວ່າ ແມ່ນການລະເມີດບັນດາຂໍ້ຕົກລົງຂອງຄະນະກຳມະການຊາຍແດນຮ່ວມ ລາວ-ກຳປູເຈຍ ແລະ ກຳປູເຈຍ-ລາວ ເຊິ່ງຕາງໜ້າໃຫ້ແກ່ລັດຖະບານຂອງສອງປະເທດ ເພື່ອແກ້ໄຂຈຸດຄົງຄ້າງດ້ວຍກັນ. ຕໍ່ການເຄື່ອນໄຫວດັ່ງກ່າວ, ອຳນາດການປົກຄອງຂອງ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ກໍໄດ້ພະຍາຍາມຊອກຊ່ອງທາງ ເພື່ອແກ້ໄຂສະຖານະການໃຫ້ຜ່ອນຄາຍລົງ, ແຕ່ຝ່າຍກຳປູເຈຍ ບໍ່ພຽງແຕ່ລະເມີດຂໍ້ຕົກລົງລະຫວ່າງສອງຝ່າຍ ດັ່ງທີ່ກຳນົດອອກໃນ 04 ຫຼັກການ ແລະ ບັນດາບົດບັນທຶກຮ່ວມຂອງສອງຄະນະກຳມະການຊາຍແດນ ແຕ່ຍັງໄດ້ເຄື່ອນກຳລັງເລິກເຂົ້າໄປໃນບໍລິເວນດັ່ງກ່າວ ໂດຍໃຊ້ກົນອຸບາຍຈິງໃຈຫຼອກລວງໃນການເຈລະຈາ ເພື່ອສ້າງທ່າດີໃຫ້ແກ່ຕົນເອງ ດັ່ງທີ່ຝ່າຍກຳປູເຈຍໄດ້ຂຽນໄວ້ໃນປຶ້ມປະຫວັດສາຍພົວພັນ

ລະຫວ່າງ ກຳປູເຈຍ-ລາວ ວ່າ: “ການເຈລະຈາເປັນພຽງການເຈລະຈາ, ແຕ່ການເຄື່ອນຍ້າຍທັບຂອງກຳປູເຈຍ ຢູ່ໃນເຂດແດນຂອງກຳປູເຈຍ ຈຳເປັນຕ້ອງມີການດຳເນີນໄປຕາມແຜນການ”.

ພາກທີ III
ວິທີທາງແກ້ໄຂທີ່ສົມເຫດສົມຜົນ

1. ທິດທາງການເສີມຂະຫຍາຍສາຍພົວພັນມິດຕະພາບ ລະຫວ່າງ ປະຊາຊົນສອງຊາດ ລາວ-ກຳປູເຈຍ

ອີງຕາມພາລະບົດບາດ ລວມທັງສິດ ແລະ ໜ້າທີ່ຂອງສະຖາບັນວິທະຍາສາດສັງຄົມແຫ່ງຊາດນັ້ນ ເຊິ່ງມີທັງການຄົ້ນຄວ້າແງ່ຂະຫຍາຍຕົວຂອງສັງຄົມໃນລັກສະນະວິທະຍາສາດ ໃນນັ້ນມີທັງອະດີດຕະການ ແລະ ການຄຳນຶງເຖິງອະນາຄົດຕະການ ເປັນຕົ້ນການຄົ້ນຄວ້າລົງເລິກທາງດ້ານປະຫວັດສາດ. ເມື່ອຄົ້ນຄວ້າເຖິງປະຫວັດສາດຂອງຊາດ ຫຼື ປະຫວັດສາດລະຫວ່າງຊາດນັ້ນ, ປະຊາຊາດຕ່າງໆລ້ວນແຕ່ມີຄວາມຮູ້ສຶກຄ້າຍໆກັນ ເຊັ່ນ: ຄວາມທະນົງອົງອາດຂອງຊາດຕົນກ່ຽວກັບໄລຍະທີ່ມີຄວາມຍິ່ງໃຫຍ່ ເຊິ່ງບັນພະບູລຸດຂອງຕົນໄດ້ຍາດເອົາມາໄດ້ດ້ວຍການຊື່ນຊົມຍິນດີ. ແຕ່ໃນຂະນະດຽວກັນນັ້ນ ກໍຈະເຫັນໄລຍະຕົກຕ່ຳທີ່ຝັງໄວ້ໃນແນວຄິດ ໂດຍສະເພາະຕໍ່ຄວາມຜິດພາດທີ່ຂົມຂື່ນ. ແນ່ນອນວ່າ ໃຜໆກໍຄົງຈະຍຶດຖືແຕ່ຄວາມໂດດເດັ່ນ, ຄວາມອົງອາດກ້າຫານ ເຊິ່ງກໍມີທັງຄວາມໂກດແຄ້ນມາລະນຶກ ເພື່ອປຸກລະດົມຂວັນກຳລັງໃຈ ວ່າອັນໃດຄວນຈະເສີມຂະຫຍາຍ ແລະ ເພີ່ມພູນຄູນສ້າງ ອັນໃດທີ່ຄວນຝັງໄວ້ໃນໃຈເພື່ອຈະແກ້ໄຂໃນຂ້າງໜ້າ. ແຕ່ສິ່ງທີ່ຫຼາຍຊາດ ໄດ້ຖອດຖອນບົດຮຽນຈາກປະຫວັດສາດນັ້ນກໍຄື ຄວາມບໍ່ຢາກໃຫ້ປະຫວັດສາດຊ້ຳຮອຍໃນສິ່ງທີ່ບໍ່ດີ ແລະ ກໍພະຍາຍາມຫຼີກເວັ້ນໃນສິ່ງທີ່ບໍ່ເພິ່ງປາຖະໜາ. ຕໍ່ການພົວພັນປະຫວັດສາດລະຫວ່າງສອງຊາດ ລາວ-ກຳປູເຈຍ ທີ່ເຄີຍມີແຕ່ສິ່ງລະນຶກອັນດີໆມານັ້ນ ຄວນຈະຖືກຈາລຶກ ແລະ ຖະນຸຖະໜອມຕະຫຼອດໄປ ແລະ ສືບຕໍ່ການສ້າງຄວາມໄວ້ວາງໃຈ ກໍຄືຄວາມໄວ້ເນື້ອເຊື່ອໃຈກັນນັ້ນຈະເປັນສິ່ງປະເສີດທີ່ສຸດ.

ກ່ຽວກັບສະພາບການສຳຫຼວດ ແລະ ປັກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນ ທີ່ຍັງມີຈຸດຄົງຄ້າງດັ່ງກ່າວ ໃນໄລຍະປະຈຸບັນນີ້ຄວນຈະມີວິທີແກ້ໄຂທີ່ສົມເຫດສົມຜົນ, ບໍ່ຄວນຈະສ້າງກະແສສວນທາງກັບການໃຫ້ຄຳໝັ້ນສັນຍາຕໍ່ກັນ ແລະ ກັນລະຫວ່າງປະເທດບ້ານໃກ້ເຮືອນຄຽງທີ່ມີມູນເຊື້ອມິດຕະພາບມານຳກັນແຕ່ເວລາດົນນານ.

ເມື່ອເວົ້າເຖິງສາຍພົວພັນລະຫວ່າງສອງປະເທດ ລາວ-ກຳປູເຈຍ ນັ້ນບໍ່ພຽງແຕ່ຄຳນຶງເຖິງຄວາມເປັນເພື່ອນບ້ານໃກ້ຄຽງກັນ ລະຫວ່າງປະຊາຊົນສອງຊາດ ແຕ່ຍັງມີຫຼາຍໆເອກະລັກຄ້າຍຄືກັນຕົກທອດມາ, ໃນນັ້ນສາມາດເຫັນໄດ້ສາຍພົວພັນທີ່ດູດດື່ມ ແລະ ເລິກເຊິ່ງ, ບໍ່ເຄີຍລືບລາຂ້າຟັນກັນ ແລະ ອາຄາດບາດໝາງກັນ, ແຕ່ກົງກັນຂ້າມ ໄດ້ໃຫ້ການຊ່ວຍເຫຼືອ ແລະ ຮ່ວມມືເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນ. ດ້ວຍເຫດນີ້, ລາວ ຈຶ່ງຖືກຳປູເຈຍ ເປັນເພື່ອນບ້ານທີ່ດີມາແຕ່ບູຮານນະການ.

ອາລິຍະທຳອັນເກົ່າແກ່ທີ່ມີມາລະຫວ່າງສອງປະເທດ ບໍ່ໄດ້ສູນຫາຍ ຫຼື ເຊື່ອມເສຍຈາກໜ້າປະຫວັດສາດຂອງລາວແຕ່ປະການໃດ ແຕ່ຍັງຄົງຖືກຮັກສາໄວ້ ແລະ ເສີມຂະຫຍາຍຈົນກາຍເປັນມໍລະດົກຂອງຊາດ ແລະ ມູນມໍລະດົກຂອງໂລກ ເຊັ່ນ: ສິລາຈາລຶກການແກະສະຫຼັກຫີນ ທີ່ບົ່ງບອກເຖິງຄວາມຕິດພັນກັນລະຫວ່າງ ວັດພູຈຳປາສັກ ແລະ ອັງກໍວັດ ເຊິ່ງໄດ້ຮັບອິດທິພົນທາງດ້ານວັດທະນະທຳຂອງສາດສະໜາພຸດ ແລະ ຮິນດູ ມາຈາກອິນເດຍ. ໃນຂະນະດຽວກັນນັ້ນຂົງເຂດທີ່ປະເທດພວກເຮົາຕັ້ງຢູ່ກໍໄດ້ຮັບອິດທິພົນທາງດ້ານວັດທະນະທຳມາຈາກຈີນທີ່ມີສອງວັດທະນະທຳປະຈອບກັນຢູ່ພູມີປະເທດແຫ່ງນີ້ ອັນເປັນທີ່ມາຂອງຊື່ແຫຼມອິນດູຈີນ ແລະ ໃນເວລາຕໍ່ມາກໍໄດ້ກາຍເປັນອິນດູຈີນຝຣັ່ງເສດ ໃນແງ່ການເມືອງ.

ໃນຄວາມເປັນຈິງແຫ່ງປະຈຸບັນ, ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ແລະ ຣາຊະອານາຈັກ ກຳປູເຈຍ ບໍ່ພຽງແຕ່ມີຊາຍແດນຮ່ວມກັນເທົ່ານັ້ນ, ແຕ່ຍັງມີປະເພນີວັດທະນະທຳດັ້ງເດີມທີ່ຄ້າຍຄຽງກັນ, ເຄີຍຊ່ວຍເຫຼືອກັນ ແລະ ມີຄວາມສາມັກຄີໃນການຕໍ່ສູ້ເພື່ອປົດປ່ອຍປະເທດອອກຈາກລັດທິຫົວເມືອງຂຶ້ນຮ່ວມກັນ. ປະຊາຊົນຢູ່ລຽບຕາມຊາຍແດນປາກເວົ້າພາສາດຽວກັນ, ໄປມາຫາສູ່ຄ້າຂາຍນຳກັນ, ເຂົ້າໃຈກັນ ອັນໄດ້ກາຍເປັນມູນເຊື້ອ ແລະ ປະເພນີສືບສານອັນດີງາມແຕ່ສະໄໝກ່ອນຈົນເຖິງປັດຈຸບັນ. ພຶດຕິກຳດັ່ງກ່າວມານີ້ ໄດ້ກາຍເປັນພື້ນຖານອັນແສນປະເສີດ ໃຫ້ແກ່ການພັດທະນາສາຍພົວພັນມິດຕະພາບຖານບ້ານໃກ້ເຮືອນຄຽງທີ່ດີຕໍ່ກັນຕະຫຼອດມາ.

ເມື່ອສັງເກດເບິ່ງເນື້ອໃນຄຳຂວັນນະໂຍບາຍການຕ່າງປະເທດຂອງ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ແລະ ຣາຊະອານາຈັກ ກຳປູເຈຍ ນັ້ນກໍມີອັນຄ້າຍຄືກັນ ເຊັ່ນ: ຍຶດຖືເອົາ 05 ຫຼັກການແຫ່ງການຢູ່ຮ່ວມກັນໂດຍສັນຕິຂອງສະຫະປະຊາຊາດ ເປັນພື້ນຖານທີ່ສອດຄ່ອງກັບຜົນປະໂຫຍດລວມແຫ່ງຍຸກສະໄໝ ດ້ວຍຈຸດປະສົງເພື່ອສ້າງເງື່ອນໄຂໃນການພັດທະນາປະເທດຊາດໃຫ້ຈະເລີນກ້າວໜ້າ. ເຫດຜົນໜຶ່ງອາດມາຈາກການເຄີຍມີອຸດົມການຄ້າຍຄືກັນ ຍ້ອນຖືກຄອບງຳໂດຍລັດທິລ່າອານານິຄົມໃນສະຫະພັນອິນດູຈີນຝຣັ່ງເສດ ເປັນເວລາຫຼາຍປີ.

ເຖິງວ່າສະພາບການຂອງໂລກ ແລະ ພາກພື້ນຕ່າງໆໄດ້ມີການປ່ຽນແປງໄປຕາມແຕ່ລະຍຸກແຕ່ລະສະໄໝ ອັນເນື່ອງມາຈາກສະພາວະສົງຄາມການແຍ່ງຊີງອຳນາດ ແລະ ຂະຫຍາຍອານາເຂດ ລວມທັງການລ່າເອົາເມືອງຂຶ້ນຂອງບັນດາປະເທດມະຫາອຳນາດ ບໍ່ວ່າກ່ອນ ຫຼື ຫຼັງສົງຄາມໂລກຄັ້ງທີນຶ່ງ ແລະ ກ່ອນ ຫຼື ຫຼັງສົງຄາມໂລກຄັ້ງທີສອງ ອັນໄດ້ພາໃຫ້ມີການປ່ຽນແປງປະຫວັດສາດທາງການເມືອງ, ການປົກຄອງລວມທັງແຜນທີ່ຂອງໂລກ ເຊິ່ງມີທັງປະເທດທີ່ສູນຫາຍໄປ ຫຼື ປະເທດທີ່ເກີດຂຶ້ນໃໝ່.

ບໍ່ວ່າປະເທດໃດກໍຕາມ ທີ່ເຄີຍຕົກເປັນປະເທດຫົວເມືອງຂຶ້ນຂອງຕ່າງດ້າວ ຈຳຕ້ອງເຄົາລົບສິດໃນການສືບທອດການປົກຄອງຕາມກົດໝາຍສາກົນ ໂດຍສະເພາະເນື້ອໃນທີ່ລະບຸໄວ້ໃນສົນທິສັນຍາກຸງວຽນປີ 1978 ວ່າດ້ວຍ ການສືບທອດລັດທີ່ພົວພັນກັບສົນທິສັນຍາຕ່າງໆ ເຊິ່ງໃນບາງຕອນໄດ້ກຳນົດອອກວ່າ “ຫ້າມໃຊ້ການຂົ່ມຂູ່ ຫຼື ໃຊ້ກຳລັງ ແລະ ຕ້ອງນັບຖືສິດທີ່ມີລັກສະນະຈັກກະວານ”. ກ່ຽວກັບເສັ້ນຊາຍແດນທີ່ລະບອບລ່າເມືອງຂຶ້ນຝຣັ່ງເສດປະໄວ້ ແມ່ນບົນພື້ນຖານຫຼັກການແຫ່ງການຄົງທີ່ຂອງເສັ້ນຊາຍແດນ ເຊິ່ງຫຼັກການນີ້ໄດ້ຮັບການປະຕິບັດຢ່າງກວ້າງຂວາງ ໃນບັນດາປະເທດອະດີດຫົວເມືອງຂຶ້ນ ໂດຍລວມເຖິງ ການທຳມາຫາກິນຂອງປະຊາຊົນທ້ອງຖິ່ນ ເຊັ່ນ: ການເຮັດຮົ້ວສວນ, ໄຮ່ນາ, ການໄປມາຫາສູ່ຄ້າຂາຍນຳກັນ ຕະຫຼອດການນຳໃຊ້ແຫຼ່ງນ້ຳ ໂດຍປະຊາຊົນໃນບໍລິເວນຊາຍແດນ ລາວ-ກຳປູເຈຍ ເວົ້າລວມ, ເວົ້າສະເພາະໃນບໍລິເວນແກ້ງຕໍ່ມໍຄອຍ-ຫ້ວຍຕະ

ເງົາ, ເມືອງສະໜາມໄຊ, ແຂວງອັດຕະປື ທີ່ໄດ້ດຳລົງຊີວິດໃນບໍລິເວນດັ່ງກ່າວ ຫຼາຍເຊັ່ນຄົນມາແລ້ວ.

ສິ່ງທີ່ພິສູດໃຫ້ເຫັນໃນແງ່ກົດໝາຍນັ້ນ ແມ່ນການຕົກລົງກັນເປັນເວລາສາມ ຄັ້ງ ລະຫວ່າງ ເມືອງສະໜາມໄຊ, ແຂວງອັດຕະປື ແລະ ເມືອງແສນປາງ, ແຂວງ ຊຽງແຕງ, ໃນນັ້ນ, ຄັ້ງທີຫນຶ່ງໃນວັນທີ 27 ພຶດສະພາ 1990 ທັງສອງເມືອງ ດັ່ງກ່າວ ໄດ້ລົງນາມໃນບົດບັນທຶກທີ່ລະບຸໃນບາງຕອນວ່າ "ເຫັນດີໃຫ້ຝ່າຍລາວ ຮັບຜິດຊອບກວດກາຟາກຫ້ວຍເກືອ ເບື້ອງຕາເວັນອອກ"; ຄັ້ງທີສອງ ໄດ້ເຊັ່ນໃນ ວັນທີ 23 ພະຈິກ 1992 ແລະ ຄັ້ງທີສາມ ໃນວັນທີ 24 ກໍລະກົດ 1995 ໂດຍ ທີ່ ທັງສອງຝ່າຍ ໄດ້ຕົກລົງຮັບຮູ້ ກ່ຽວກັບຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງແຕ່ລະຝ່າຍ ເຊັ່ນວ່າ ຝ່າຍກຳປູເຈຍຈະເອົາກຳລັງທະຫານຊາຍແດນ ມາປະຈຳຢູ່ປາກຫ້ວຍເກືອ ລົງໃຕ້ ສ່ວນເບື້ອງເໜືອຂຶ້ນໄປແມ່ນເປັນພາລະຂອງຝ່າຍລາວ. ບົດບັນທຶກດັ່ງກ່າວ ແມ່ນສອດຄ່ອງກັບຫຼັກການຄຸ້ມຄອງຕົວຈິງ ໂດຍອີງຕາມຂໍ້ຕົກລົງເຫັນດີ ຂອງອຳ ນາດການປົກຄອງຂອງທ້ອງຖິ່ນດັ່ງກ່າວ.

ແຕ່ເນື່ອງຈາກວ່າບໍລິເວນດັ່ງກ່າວເປັນເຂດຄົງຄ້າງ, ຂໍ້ມູນທາງເອກະສານ ແລະ ແຜນທີ່ໆເປັນບ່ອນອີງສຳລັບທັງສອງຝ່າຍຍັງແຕກຕ່າງກັນ. ດັ່ງນັ້ນ, ທັງຝ່າຍ ລາວ ແລະ ກຳປູເຈຍ ຈຶ່ງເປັນເອກະພາບກັນວ່າບໍລິເວນນີ້ແມ່ນ "ຈຸດຄົງຄ້າງ ມິດຕະພາບ" ໝາຍຄວາມວ່າຈະພ້ອມກັນສືບຕໍ່ຊອກຫາຂໍ້ມູນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ແລະ ພິຈາລະນາຄວາມອາດສາມາດທີ່ຈະແກ້ໄຂໃຫ້ສອດຄ່ອງກັບກົດໝາຍສາກົນໃນ ຂັ້ນຕໍ່ໄປ.

2. ຄວາມຮຽກຮ້ອງຕ້ອງການຂອງທັງສອງຝ່າຍ ແລະ ຈຸດຢືນທີ່ສວນທາງຂອງ ຝ່າຍກຳປູເຈຍ

ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ແລະ ຣາຊະອານາຈັກ ກຳປູເຈຍ ຕ່າງກໍໄດ້ເປັນເອກະພາບກັນໃນການກຳນົດຫຼັກການຮ່ວມກັນສຳຫຼວດ ແລະ ປັກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນ ລະຫວ່າງສອງປະເທດອັນສອດຄ່ອງກັບພາກປະຕິ ບັດສາກົນ. ສອງຝ່າຍ ລາວ ແລະ ກຳປູເຈຍ ລ້ວນແລ້ວແຕ່ຮັບຮູ້ເຂດແດນທີ່ຫົວ

ເມືອງຂຶ້ນໄດ້ປະໄວ້ ເຊິ່ງຢູ່ໃນໂລກນີ້ ກໍມີຫຼາຍປະເທດທີ່ຕົກເປັນຫົວເມືອງຂຶ້ນຂອງຕ່າງປະເທດ ກໍໄດ້ແກ້ໄຂບັນຫາຊາຍແດນໄປຕາມສິດສືບທອດ ເຊິ່ງຫຼາຍກໍລະນີ ກໍສາມາດແກ້ໄຂໄດ້ໃນເວລາອັນສັ້ນ ແລະ ຫຼາຍກໍລະນີໄດ້ໃຊ້ເວລາອັນຍາວນານ, ບາງຄັ້ງກໍໄດ້ເກີດມີກໍລະນີການປະທະກັນດ້ວຍກໍາລັງທະຫານ. ຕໍ່ກໍລະນີລາວ ແລະ ກໍາປູເຈຍ, ຜູ້ນໍາລາວ ແລະ ກໍາປູເຈຍ ຫຼາຍຮຸ່ນຄົນໄດ້ເຄີຍໃຫ້ຄໍາໝັ້ນສັນຍາກັນວ່າ ຢາກແກ້ໄຂບັນຫາຊາຍແດນຂອງສອງປະເທດພວກເຮົາໃນເວລາອັນສັ້ນ ແລະ ຢາກໃຫ້ເປັນແບບຢ່າງແກ່ປະເທດອື່ນ. ແຕ່ໜ້າເສຍດາຍ ທັດສະນະທ່າທີຂອງທາງການກໍາປູເຈຍ ທີ່ໄດ້ໃຊ້ກໍາລັງທະຫານຍຶດຄອງເອົາ ນັ້ນໄດ້ສ້າງຄວາມຫຍຸ້ງຍາກ ແລະ ສັບສົນໃຫ້ແກ່ຂະບວນການແກ້ໄຂຂໍ້ຄົງຄ້າງດັ່ງກ່າວ, ຍ້ອນວ່າໄດ້ສະຫຼຸບເອົາເອງວ່າ ບໍລິເວນແກ້ງຕໍມໍຄອຍ-ຫ້ວຍຕະເງົາ ຂຶ້ນກັບອະທິປະໄຕຂອງຕົນ ອີງຕາມ ແຜນທີ່ 1/100.000 ພິມອອກໃນໄລຍະປີ 1954-1955. ຕໍ່ບັນຫາດັ່ງກ່າວ, ການຈະໃຊ້ເຫດຜົນຝ່າຍດຽວ ນັ້ນແມ່ນ ບໍ່ມີຄວາມຊອບທໍາ, ທັງສອງຝ່າຍໄດ້ພິຈາລະນາວິທີການແກ້ໄຂ ກ່ຽວກັບການກໍານົດ ແລະ ປັກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນຮ່ວມກັນມາ 20 ກວ່າປີແລ້ວ, ທຸກສິ່ງທຸກຢ່າງຈະຕ້ອງມີການພິສູດກັບຄູ່ເຈລະຈາ ຫຼື ຖ້າມີຄວາມຈໍາເປັນ ກໍຄວນຈະມີການພິສູດກັບຊ່ຽວຊານຂອງປະເທດທີສາມ ແລະ ໃຫ້ເປັນໄປຕາມກົດໝາຍສາກົນ.

ນັບແຕ່ປີ 1995 ມາເຖິງປີ 2016 ການພົບປະເຈລະຈາໃນບັນຫາດັ່ງກ່າວກໍແມ່ນຜ່ານຄະນະກໍາມາທິການຊາຍແດນຮ່ວມຂອງສອງປະເທດ. ການທີ່ເຈົ້າໜ້າທີ່ທະຫານ ແລະ ທາງການຂອງລາວໄດ້ທັກທ້ວງ ແລະ ຂໍໃຫ້ຢຸດຕິການກໍ່ສ້າງເສັ້ນທາງດັ່ງກ່າວ ແມ່ນການປະຕິບັດຕາມບົດບັນທຶກຂອງຄະນະກໍາມາທິການຊາຍແດນຮ່ວມ ທີ່ໄດ້ເວົ້າແຈ້ງກ່ຽວກັບ "ບໍລິເວນແກ້ງຕໍມໍຄອຍ-ຫ້ວຍຕະເງົາ" ວ່າ ສອງຝ່າຍເຫັນດີຮັກສາສະຖານະພາບໃນປະຈຸບັນ ໂດຍປາສະຈາກສິ່ງປຸກສ້າງຕ່າງໆທີ່ຈະພາໃຫ້ມີການປ່ຽນແປງບໍລິເວນຊາຍແດນ. ການທີ່ຝ່າຍກໍາປູເຈຍ ສ້າງເສັ້ນທາງເຂົ້າມາໃນເຂດຄົງຄ້າງ ພ້ອມທັງປະກາດວ່າເປັນອະທິປະໄຕຂອງກໍາປູເຈຍນັ້ນ ແມ່ນການລະເມີດຕໍ່ການຕົກລົງຂອງຄະນະກໍາມາທິການຊາຍແດນຂອງທັງສອງປະເທດ ເຊິ່ງປະຊາຊົນລາວເຂົ້າໃຈວ່າ ແມ່ນການກະທໍາທີ່ຂັດກັບຫຼັກການ ທີ່ສອງຝ່າຍໄດ້ຮັບຮູ້ນໍາກັນບົນພື້ນຖານຂອງຄວາມສະເໝີພາບ, ທ່ຽງທໍາ, ສົມເຫດ

ສົມຜົນ, ຜ່ອນສັ້ນຜ່ອນຍາວໃຫ້ກັນ, ເຄົາລົບສິດ ແລະ ຜົນປະໂຫຍດຂອງກັນ ແລະ ເປັນເອກະພາບຢ່າງສົມບູນ.

3. ຄວາມເປັນໄປໄດ້ໃນການແກ້ໄຂບັນຫາໃນຕໍ່ໜ້າ

ການແກ້ໄຂບັນຫາຊາຍແດນລະຫວ່າງ ລາວ ແລະ ກຳປູເຈຍ ຖືວ່າເປັນບັນຫາລະອຽດອ່ອນ, ຫຼໍ່ແຫຼມ, ທ້າທາຍ ທັງເປັນການທົດສອບຕໍ່ຄວາມທໍລະຫົດອົດທົນ ໃນການຮັກສາຜົນປະໂຫຍດຂອງຊາດ. ດັ່ງນັ້ນ, ຄະນະຄົ້ນຄວ້າປະຫວັດສາດ ຈຶ່ງເຂົ້າໃຈເຖິງທ່າທີອັນຕັ້ງໜ້າຂອງລັດຖະບານ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ເຊິ່ງຖືວ່າເປັນວຽກງານຮີບດ່ວນ ແລະ ໃຫ້ບູລິມະສິດ ເປັນກໍລະນີພິເສດຕໍ່ກັບການແກ້ໄຂບັນຫາຊາຍແດນທີ່ຄົງຄ້າງ ກັບບັນດາປະເທດເພື່ອນບ້ານອ້ອມຂ້າງ ໂດຍອີງໃສ່ຫຼັກການພື້ນຖານຕ່າງໆ ແລະ ຫຼັກການກົດໝາຍສາກົນໃນການແກ້ໄຂຂໍ້ຄົງຄ້າງດ້ານຊາຍແດນລະຫວ່າງປະເທດ.

ໃນນັ້ນ, ສາມາດເຫັນໄດ້ຄວາມຈິງໃຈຂອງຝ່າຍລາວ ທີ່ຖືສຳຄັນການພົບປະເຈລະຈາໃນການແກ້ໄຂບັນຫາຊາຍແດນ ກັບທຸກໆປະເທດເພື່ອນບ້ານອ້ອມຂ້າງ ເຖິງວ່າການສຳຫຼວດ ແລະ ກຳນົດເສັ້ນຊາຍແດນຈະມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກສັບສົນນາໆປະການ, ແຕ່ຍ້ອນມີເຈດຕະນາລົມການເມືອງອັນດີ ແລະ ມີຄວາມຕັ້ງໜ້າຢ່າງຈິງໃຈ ຫຼາຍໆບັນຫາຂັດສົນທາງດ້ານຊາຍແດນກໍຖືກແກ້ໄຂຢ່າງເປັນລະບົບ ຍົກຕົວຢ່າງ: ກັບ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາຊົນຈີນ ທີ່ມີຊາຍແດນຍາວເຖິງ 505 ກິໂລແມັດ ກໍສາມາດສຳເລັດລຸລ່ວງໄປໄດ້ 100% ແຕ່ປີ 1993 ແລະ ໃນເວລາຕໍ່ມາ ກໍໄດ້ພ້ອມກັນປັກຫຼັກໝາຍຖີ່ຂອງສອງປະເທດສຳເລັດໃນປີ 2012. ກັບ ສະຫະພາບມຽນມາ ເສັ້ນຊາຍແດນແມ່ນໄປຕາມລຳນ້ຳຂອງ ເຊິ່ງສອງປະເທດໄດ້ປັກຫຼັກໝາຍຄູ່ຂະໜານລຽບສອງຝັ່ງ ໄດ້ສຳເລັດ 100% ແຕ່ປີ 1994. ກັບ ສາທາລະນະລັດ ສັງຄົມນິຍົມຫວຽດນາມ ແມ່ນສຳເລັດການປັກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນແຕ່ປີ 1987 ເປັນພື້ນຖານ ເຊິ່ງຕໍ່ມາກໍໄດ້ຕົກລົງປັກຫຼັກໝາຍຖີ່ໄດ້ສຳເລັດ 100% ໃນປີ 2016. ມາເຖິງປັດຈຸບັນການເຈລະຈາປັກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນກັບຣາຊະອານາຈັກໄທ ແມ່ນສຳເລັດປະມານ 37%, ໃນນີ້ຊາຍແດນທາງບົກສຳເລັດແລ້ວ 93%, ສ່ວນຊາຍແດນທາງນ້ຳຍັງຮ່ວມກັນປຶກສາຫາລື ກ່ຽວ

ກັບຂໍ້ກຳນົດທາງດ້ານເຕັກນິກ ເພື່ອພິຈາລະນາການສຳຫຼວດ ແລະ ປັກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນທາງນ້ຳຕໍ່ໄປ ແລະ ຈະໃຊ້ເວລາຕື່ມອີກ.

ບົດຮຽນການແກ້ໄຂບັນຫາຊາຍແດນຂອງລາວ ກັບບັນດາປະເທດດັ່ງກ່າວຂ້າງເທິງນັ້ນກໍໄດ້ໃຊ້ເວລາເປັນຫຼາຍປີ ເຊິ່ງໄດ້ດຳເນີນໄປພາຍໃຕ້ຫຼັກການຂອງສາກົນ ຄື ເຈລະຈາກັນໃນຫຼາຍລະດັບແຕ່ລຸ່ມຂຶ້ນເທິງ ແລະ ແຕ່ເທິງລົງລຸ່ມ ນຳໃຊ້ເອກະສານ ແລະ ແຜນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງມາສົມທົບ ແລະ ລົງສຳຫຼວດໃນພາກສະໜາມຕົວຈິງ. ໝາກຜົນທີ່ຍາດມາໄດ້ແມ່ນຜ່ານທາງການທູດຖືວ່າເປັນວິທີການອັນຖືກຕ້ອງ ທັງສອດຄ່ອງກັບຄວາມມຸ້ງມາດປາດຖະໜາຂອງສອງຝ່າຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ເພື່ອຊອກຫາຄວາມສົມເຫດສົມຜົນ.

ສຳລັບການສຳຫຼວດ ແລະ ປັກຫຼັກໝາຍຊາຍແດນ ລາວ-ກຳປູເຈຍ ກໍໄດ້ມີຜົນສຳເລັດເປັນທີ່ໜ້າເພິ່ງພໍໃຈມາເປັນສ່ວນຫຼາຍແລ້ວ. ກໍລະນີບໍລິເວນແກ້ງຕໍມໍຄອຍ-ຫ້ວຍຕະເງົາ ຝ່າຍລາວ ກໍໄດ້ອີງໃສ່ຂໍ້ມູນ ແລະ ຫຼັກຖານທາງປະຫວັດສາດ, ພະຍານຈາກຄົນຮຸ່ນກ່ອນ ແລະ ແຜນທີ່ຝຣັ່ງເສດໄດ້ປະໄວ້ຈຳນວນໜຶ່ງ. ເປັນທີ່ເຂົ້າໃຈດີວ່າ ການທີ່ຝ່າຍລາວ ບໍ່ໄດ້ຕອບໂຕ້ຕໍ່ການໃຊ້ກຳລັງບຸກຍຶດ ແລະ ຍຶດຄອງບໍລິເວນແກ້ງຕໍມໍຄອຍ-ຫ້ວຍຕະເງົາ ຂອງຝ່າຍກຳປູເຈຍ ຍ້ອນວ່າຝ່າຍລາວເຄົາລົບນັບຖືການຕົກລົງຂອງສອງຝ່າຍໃນເມື່ອກ່ອນວ່າແມ່ນ "ຈຸດຄົງຄ້າງຊົ່ວຄາວ" ທັງເຊື່ອໝັ້ນວ່າ ຈະສືບຕໍ່ຮ່ວມກັບຝ່າຍກຳປູເຈຍ ພິຈາລະນາປະຕິບັດຕາມຫຼັກການທີ່ໄດ້ຮັບຮອງນຳກັນ. ການກະທຳເຊັ່ນນີ້ ແມ່ນເຈດຕະນາຂອງຝ່າຍກຳປູເຈຍທີ່ຢາກໃຫ້ຝ່າຍລາວ ຍອມຮັບຮູ້ຕາມສະພາບຕໍ່ການຄອບຄອງດິນແດນດ້ວຍການໃຊ້ກຳລັງເຂົ້າບຸກຍຶດ ແລະ ຍຶດຄອງ.

ການກະທຳດ້ວຍເຫດຜົນຂອງຝ່າຍກຳປູເຈຍ ທີ່ອ້າງວ່າ ເປັນອະທິປະໄຕຂອງຕົນ ໂດຍໃຊ້ກຳລັງເພື່ອຄວາມຊອບທຳຂອງຕົນນັ້ນ ບໍ່ເປັນສິ່ງທີ່ໜ້າເຊື່ອຖືສຳລັບປະຊາຊົນກຳປູເຈຍ ແລະ ກໍເປັນທີ່ຮັບບໍ່ໄດ້ສຳລັບປະຊາຊົນລາວ ເພາະເປັນການບໍ່ເຄົາລົບຕໍ່ຂໍ້ຕົກລົງຂອງທັງສອງຝ່າຍ. ຝ່າຍກຳປູເຈຍ ອາດຈະບໍ່ຄຳນຶງເຖິງຜົນສະທ້ອນທີ່ຈະຕາມມາພາຍຫລັງວ່າ ການຄອບຄອງດິນແດນຂອງປະເທດອື່ນໃນໄລຍະຍາວຢ່າງຜິດກົດໝາຍນັ້ນ ຈະບໍ່ເປັນຜົນດີສຳລັບສອງຝ່າຍໃນການແກ້ໄຂ

ບັນຫາໂດຍສັນຕິວິທີ. ການແກ່ຍາວບັນຫາດັ່ງກ່າວ ຍັງຈະສົ່ງຜົນສະທ້ອນຕໍ່ສັນຕິພາບ, ສະຖຽນລະພາບຕາມບໍລິເວນຊາຍແດນຂອງທັງສອງປະເທດ ແລະ ໃນພາກພື້ນອາຊຽນນຳອີກ.

ໃນພາກປະຕິບັດທາງສາກົນໃນການແກ້ໄຂບັນຫາຊາຍແດນຮ່ວມກັນນັ້ນ ຈະສາມາດດຳເນີນຜ່ານການເຈລະຈາສອງຝ່າຍໂດຍສັນຕິວິທີ ຫຼື ທາງເລືອກສຸດທ້າຍກໍສາມາດນຳສະເໜີແກ້ໄຂໂດຍສານຍຸຕິທຳສາກົນ (ສານໂລກ). ຕໍ່ຈຸດຄົງຄ້າງດັ່ງກ່າວ, ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດສັງຄົມແຫ່ງຊາດ ໄດ້ວິເຄາະ ແລະ ຕຶກຕອງ ເຊິ່ງທາງເລືອກທີ່ຈະຕອບສະໜອງຜົນປະໂຫຍດອັນສູງສົ່ງຂອງຊາດນັ້ນ ສົມຄວນຈະດຳເນີນໄປຢ່າງສັນຕິ ດ້ວຍສັນຕິວິທີໂດຍສອງຝ່າຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ.

ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ແລະ ຣາຊະອານາຈັກກຳປູເຈຍ ຕ່າງກໍເປັນສະມາຊິກຂອງອົງການສາກົນເຊັ່ນ: ສະຫະປະຊາຊາດ, ອາຊຽນ, ສະມາຊິກທະນາຄານໂລກ, ກອງທຶນສາກົນ, ທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ ແລະ ອື່ນໆ ທີ່ສຳຄັນໃນນັ້ນທັງສອງປະເທດ ຍັງຖືກອົງການສະຫະປະຊາຊາດຈັດເຂົ້າໃນກຸ່ມປະເທດທີ່ດ້ອຍພັດທະນາຂອງໂລກ. ແນວໃດກໍດີ, ທັງສອງປະເທດກຳລັງພະຍາຍາມອອກແຮງ ເພື່ອນຳເອົາປະເທດຊາດກ້າວອອກຈາກສະພາບທີ່ມີລະດັບເສດຖະກິດຫຼ້າຫຼັງ.

ການຂັດແຍ່ງດ້ານຊາຍແດນ ແມ່ນສິ່ງທີ່ທ້າທາຍ ແລະ ລະອຽດອ່ອນ ເຊິ່ງມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງແກ້ໄຂບັນຫາໃຫ້ສອດຄ່ອງກັບຄວາມເປັນຈິງ. ຕ້ອງຫຼີກເວັ້ນຄວາມອາດສາມາດທີ່ຈະພາໃຫ້ເກີດມີຄວາມເຄັ່ງຕຶງ ແລະ ພາໄປສູ່ທາງຕັນ. ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ແລະ ຣາຊະອານາຈັກ ກຳປູເຈຍ ທີ່ມີສາຍພົວພັນທາງການທູດນຳກັນເປັນເວລາ 60 ປີແລ້ວ ຄວນຈະຖະນຸຖະໜອມສາຍພົວພັນອັນດີນັ້ນໄວ້ຕະຫຼອດການ ແລະ ຈະຕ້ອງບໍ່ໃຫ້ມູນເຊື້ອມິດຕະພາບທີ່ເຄີຍມີມານັ້ນມົວໝອງ ແລະ ຖອຍຫຼັງ.

ເປັນຄວາມຈິງທີ່ວ່າ ອຳນາດອະທິປະໄຕ ແລະ ຜືນແຜ່ນດິນອັນຄົບຖ້ວນແມ່ນຝັງເລິກໃນຈິດໃຈຂອງແຕ່ລະຊາດ ເມື່ອມີການລ່ວງລະເມີດ ຕໍ່ອະທິປະໄຕ

ແລະ ຜືນແຜ່ນດິນອັນຄົບຖ້ວນຂອງປະເທດ ແມ່ນຕ້ອງມີການປົກປ້ອງຈົນເຖິງທີ່ສຸດ. ອຳນາດອະທິປະໄຕ ແລະ ຜືນແຜ່ນດິນອັນຄົບຖ້ວນ ແມ່ນມູນມໍລະດົກຂອງຊາດທີ່ຕ້ອງໄດ້ຮັບການປົກປ້ອງ, ແຕ່ການທີ່ຝ່າຍກຳປູເຈຍ ໃຊ້ກຳລັງທະຫານເຂົ້າມາຍຶດຄອງບໍລິເວນແກ້ງຕໍມໍຄອຍ-ຫ້ວຍຕະເງົາ ນັ້ນເປັນການສົ່ງສັນຍານບົ່ງບອກເຖິງການທ້າທາຍໃນການນຳໃຊ້ກຳລັງເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາ ເຊິ່ງຖືວ່າຂັດກັບ ສົນທິສັນຍາມິດຕະພາບ ແລະ ຊ່ວຍເຫຼືອເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນ ກໍຄື 04 ຫຼັກການທີ່ໄດ້ກຳນົດອອກໃນບົດບັນທຶກ ລະຫວ່າງ ຄະນະກຳມາທິການຊາຍແດນຂອງສອງປະເທດລາວ ແລະ ກຳປູເຈຍ.

ເນື້ອໃນຈິດໃຈຂອງກົດບັດສະຫະປະຊາຊາດ ແມ່ນຢາກຊຸກຍູ້ໃຫ້ສ້າງເງື່ອນໄຂທີ່ເອື້ອອຳນວຍກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມຍຸດຕິທຳ ແລະ ນັບຖືພັນທະໜ້າທີ່ທີ່ລະບຸໄວ້ໃນສົນທິສັນຍາ ແລະ ກົດໝາຍສາກົນ. ຄຽງຄູ່ກັນນີ້, ກົດບັດສະຫະປະຊາຊາດ ຍັງໄດ້ລະບຸວ່າ “ຄວນສະແດງຄວາມອົດກັ້ນ ແລະ ຢູ່ຮ່ວມກັນໂດຍສັນຕິ ໃນຖານະເພື່ອນບ້ານໃກ້ຄຽງທີ່ດີຕໍ່ກັນ, ບໍ່ນຳໃຊ້ກຳລັງຕໍ່ກັນ, ຮັກສາຜົນປະໂຫຍດຮ່ວມກັນດ້ວຍການຍອມຮັບຫຼັກການ ແລະ ວິທີການຂອງບັນດາສະຖາບັນຕ່າງໆ”. ການທີ່ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ແລະ ຣາຊະອານາຈັກ ກຳປູເຈຍ ຫາທາງອອກຢ່າງສັນຕິຕໍ່ຂໍ້ຂັດແຍ່ງໃນບໍລິເວນຊາຍແດນລ້ວນແລ້ວແຕ່ແມ່ນການປະກອບສ່ວນຕໍ່ການຮັກສາສັນຕິພາບ, ສະຖຽນລະພາບ ແລະ ຄວາມໝັ້ນຄົງໃນພາກພື້ນ ແລະ ໃນໂລກ.

ນອກຈາກກົດບັດສະຫະປະຊາຊາດແລ້ວ, ກົດບັດອາຊຽນ ກໍໄດ້ລະບຸໃນມາດຕາ 02 ຂໍ້ 02 ວ່າ:

(ກ) ເຄົາລົບເອກະລາດ, ອະທິປະໄຕ, ຄວາມສະເໝີພາບ ແລະ ຜືນແຜ່ນດິນອັນຄົບຖ້ວນ ແລະ ເອກະລັກແຫ່ງຊາດຂອງທຸກໆປະເທດອາຊຽນ;
(ຂ) ບໍ່ໃຊ້ກຳລັງຮຸກຮານ ແລະ ຂົ່ມຂູ່ ຫຼື ໃຊ້ກຳລັງ ຫຼື ການກະທຳທຸກຮູບແບບທີ່ບໍ່ສອດຄ່ອງກັບກົດໝາຍສາກົນ;
(ຄ) ຍຶດໝັ້ນໃນການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງໂດຍສັນຕິວິທີ.

ຄວາມຮັບຜິດຊອບຕໍ່ການແກ້ໄຂບັນຫາ ບໍ່ພຽງແຕ່ ແມ່ນວຽກຂອງຄະນະກໍາມາທິການຊາຍແດນຂອງສອງປະເທດເທົ່ານັ້ນ, ແຕ່ທັງສອງຝ່າຍ ຍັງຈະຕ້ອງກວດກາຄືນເຖິງຄວາມຜິດພາດທາງດ້ານເຕັກນິກໃນໄລຍະຜ່ານມາ. ທັງສອງຝ່າຍຕ້ອງຕັ້ງໜ້າແກ້ໄຂບັນຫາດ້ວຍການວາງຍຸດທະສາດທີ່ມີປະສິດທິພາບ ເພື່ອຫລຸດຜ່ອນການຂັດແຍ່ງກັນ, ຕ້ອງມີຄວາມຈິງໃຈ ແລະ ບໍ່ລະແວງສົງໄສກັນ, ຕ້ອງມີການຮັບປະກັນຕໍ່ກັນວ່າຈະສຸມໃສ່ແກ້ໄຂບັນຫາໃຫ້ລຸລ່ວງໂດຍດີ.

ວິທີທາງທີ່ດີໃນເວລາເຈລະຈາກັນ ແມ່ນສະເໜີໃຫ້ວິຊາການທາງດ້ານກົດໝາຍສາກົນ ຊອກຫາຕົ້ນປາຍສາເຫດຂອງບັນຫາທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດການຂັດແຍ່ງກັນທາງຊາຍແດນວ່າມາຈາກການຕີຄວາມໝາຍ ແລະ ຄວາມເຂົ້າໃຈດ້ານແຜນທີ່ ຄືນລະຄວາມຄິດ ຫຼື ແນວໃດ ຫຼືວ່າ ມີເຈດຕະນາຢາກໃຫ້ຝ່າຍໜຶ່ງຕົກໃນເລ່ກົນຫຼອກລວງ. ຕາມບົດຮຽນຂອງຫຼາຍປະເທດໃນໂລກ ການແກ້ໄຂບັນຫາຊາຍແດນແມ່ນໃຊ້ເວລາຫຼາຍປີ, ບໍ່ແມ່ນຈະເອົາບັນຫາອື່ນແຊກຊ້ອນເຂົ້າມາເພື່ອສ້າງສະຖານະການ ຫາກຂາດຄວາມໂປ່ງໃສ ມີຄວາມລະແວງເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນ ກໍຈະບໍ່ສາມາດຜ່ານຜ່າອຸປະສັກຫຍຸ້ງຍາກໄດ້. ທັງສອງຝ່າຍ ຄວນເຂົ້າໃຈກັນ ແລະ ຕ້ອງຫຼີກເວັ້ນການນໍາເອົາກໍາລັງທະຫານເຂົ້າມາຂົ່ມຂູ່ແກ້ໄຂບັນຫາ ອັນຈະພາໃຫ້ມີການເພີ່ມເຕີມຄວາມເປັນປໍລະປັກກັນໃນຍຸກໃໝ່ ເຊິ່ງຈະຖືກປະຫວັດສາດຂອງສອງປະເທດກ່າວປະນາມ.

ບົດຮຽນທີ່ຝ່າຍລາວ ປະສົບຜົນສໍາເລັດໃນການຂີດເສັ້ນຊາຍແດນກັບສາທາລະນະລັດ ປະຊາຊົນຈີນ, ສາທາລະນະລັດ ສັງຄົມນິຍົມ ຫວຽດນາມ ແລະສະຫະພາບມຽນມານັ້ນ ກໍແມ່ນມາຈາກຄວາມຈິງໃຈ, ຢຶດຖືຄວາມສະເໝີພາບ, ການຕອບສະໜອງເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນ, ການນັບຖື ແລະ ປະຕິບັດຕາມສົນທິສັນຍາ ແລະ ສັນຍາທີ່ຝຣັ່ງເສດປະໄວ້ໃຫ້ລາວ ໃນຖານະຜູ້ສືບທອດ ແລະກໍພ້ອມກັນປະຕິບັດຢ່າງຕັ້ງໜ້າ.

ຄະນະຄົ້ນຄວ້າປະຫວັດສາດການພົວພັນ ລາວ-ກໍາປູເຈຍ ຂອງສະຖາບັນວິທະຍາສາດສັງຄົມແຫ່ງຊາດ ມີຄວາມເຊື່ອໝັ້ນວ່າ ຄວາມໝັ້ນຄົງ ແລະສະຖຽນລະພາບທາງການເມືອງ ແມ່ນບັນຫາບູລິມະສິດ ເພື່ອນໍາພາປະເທດຊາດ

ພັດທະນາກ້າວຂຶ້ນ ແນໃສ່ໃຫ້ຫຼຸດພົ້ນອອກຈາກຄວາມດ້ອຍພັດທະນາ ເພື່ອຄວາມກ້າວໜ້າສີວິໄລທາງສັງຄົມ. ແນວໃດກໍດີ, ເປັນທີ່ຮູ້ກັນວ່າ ເນື້ອແທ້ຂອງຄວາມໝັ້ນຄົງນັ້ນ ແມ່ນບັນຫາທີ່ກວ້າງຂວາງ ທີ່ກວມເອົາທັງປັດໄຈພາຍໃນ ແລະ ພາຍນອກ. ຈົດໝາຍທີ່ທ່ານ ນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ແລະ ຣາຊະອານາຈັກ ກຳປູເຈຍ ເຊັນຮ່ວມກັນ ເຖິງ ພະນະທ່ານ ເອັມມານູແອນ ມາກຣົງ, ປະທານາທິບໍດີຝຣັ່ງເສດ ສະບັບລົງວັນທີ 06 ກັນຍາ 2017 ແລະ ຈົດໝາຍຕອບຂອງປະທານາທິບໍດີຝຣັ່ງເສດ, ສະບັບລົງວັນທີ 23 ຕຸລາ 2017 ທີ່ໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນຢ່າງເຕັມປ່ຽມຕໍ່ຄວາມພະຍາຍາມຂອງທັງສອງລັດຖະບານ ໃນການກຳນົດເສັ້ນຊາຍແດນຮ່ວມຂອງສອງປະເທດ ດ້ວຍການເຄົາລົບຕໍ່ກົດໝາຍສາກົນ ພ້ອມທັງຈະມອບໝາຍໃຫ້ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງທີ່ຊຳນານງານດ້ານເຕັກນິກໃຫ້ການຮ່ວມມື, ລວມທັງເອກະສານຕ່າງໆທີ່ຝຣັ່ງເສດຈະສະໜອງໃຫ້ບົນພື້ນຖານຂໍ້ກຳນົດທາງດ້ານເຕັກນິກທີ່ໄດ້ມີການຕົກລົງກັນແລ້ວລະຫວ່າງ ລາວ ແລະ ກຳປູເຈຍ ນັ້ນຖືເປັນສັນຍານທີ່ດີ.

ສະຫຼຸບແລ້ວ, ການແກ້ໄຂບັນຫາຊາຍແດນດ້ວຍສັນຕິວິທີ ແມ່ນທາງອອກທີ່ດີ ທີ່ລັດຖະບານ ແລະ ປະຊາຊົນສອງຊາດ ລາວ ແລະ ກຳປູເຈຍ ຄວນໃຫ້ຄວາມສຳຄັນ ແລະ ເອົາໃຈໃສ່ຢ່າງຕັ້ງໜ້າ ໂດຍອີງໃສ່ຫຼັກການແຫ່ງມູນເຊື້ອມິດຕະພາບອັນຍິ່ງໃຫຍ່ ແລະ ຄວາມສາມັກຄີອັນແໜ້ນແຟ້ນຖານປະເທດບ້ານໃກ້ເຮືອນຄຽງທີ່ມີມາຫຼາຍເຊັ່ນຄົນແລ້ວນັ້ນ ແລະ ກໍຕ້ອງໃຫ້ສອດຄ່ອງກັບບັນດາຫຼັກການແຫ່ງກົດໝາຍສາກົນ.

ຊື່ປຶ້ມ:	ຄວາມເປັນຈິງກ່ຽວກັບຈຸດຄົງຄ້າງເສັ້ນຊາຍ ແດນ ລາວ-ກຳປູເຈຍ
ພິມຄັ້ງທີ:	1
ພາສາພິມ:	ພາສາລາວ, ພາສາຂະແມ ແລະ ພາສາ ອັງກິດ
ອົງການທີ່ຈັດພິມ:	ສະຖາບັນວິທະຍາສາດສັງຄົມແຫ່ງຊາດລາວ
ຂະໜາດປຶ້ມ:	21 x 15 ຊມ
ຈຳນວນໜ້າ:	126 ໜ້າ
ຈຳນວນຈັດພິມ:	5.000 ຫົວ
ຈຸດປະສົງໃນການພິມ:	ແຈກຢາຍລ້າ

ភាពពិត
នៃចំណុចនៅសេសសល់
រវាងខ្សែព្រំដែនឡាវ - កម្ពុជា

វិទ្យាស្ថានវិទ្យាសាស្ត្រសង្គមជាតិ

បោះពុម្ពដោយរោងចក្របោះពុម្ពរដ្ឋ

2018

មាតិកា

បុព្វកថា			1
ជំពូក ទី I		ប្រភពប្រវត្តិប្រវត្តិសាស្ត្រនៃទំនាក់ទំនងរវាងឡាវនិងកម្ពុជា	4
	1.	ការទំនាក់ទំនងរវាងឡាវនិងកម្ពុជានៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌសហព័ន្ធឥណ្ឌូចិន- បារាំង	4
	2.	ទំនាក់ទំនងឡាវ - កម្ពុជា ចាប់តាំងពីដំណាក់កាលតស៊ូ ដើម្បីឯករាជ្យរហូតមកដល់ពេលបច្ចុប្បន្ន	6
ជពូក ទី II		កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងប្រទេសទាំងពីរក្នុងការចុះត្រួតពិនិត្យ និង បោះបង្គោលព្រំដែន	9
	1.	ស្ថានភាពនៃការចុះត្រួតពិនិត្យ និង បោះបង្គោលព្រំដែនរវាងប្រទេសទាំងពីរ	12
	2.	ចំណុចនៅសេសសល់រវាងព្រំដែននៃសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវ និង ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា	13
	3.	កិច្ចព្រមព្រៀងគ្នារបស់ភាគីទាំងពីរអំពីតំបន់ចំណុចនៅសេសសល់នៅកែងតម៉រខោយ - អូរតង៉ាវ	20
	4.	ព្រឹត្តិការណ៍ដែលកើតឡើងនៅតាមតំបន់ព្រំដែននិងការខិតខំដោះស្រាយតាមរយៈការទូតនិងយន្តការផ្លាស់ប្តូរការងារនៃភាគីទាំងពីរ	23
ជំពូកទី III		ដំណោះស្រាយដ៏សមស្រប់ហេតុផល	31
	1.	ទឹសដៅក្នុងការពង្រឹងពង្រីកទំនាក់ទំនងមិត្តភាពរវាងប្រជាជនទាំងពីរ ឡាវ - កម្ពុជា	31
	2.	តម្រូវការនៃប្រទេសទាំងពីរនិងទស្សនៈផ្ទុយរបស់ភាគីកម្ពុជា	35
	3.	លទ្ធភាពនៃការដោះស្រាយបញ្ហានាពេលអនាគត	37

ភាពពិតនៃចំណុចនៅសេសសល់ រវាងខ្សែព្រំដែនឡាវ - កម្ពុជា

បុព្វកថា

ឡាវនិងកម្ពុជា ជាប្រទេសជិតខាងដែលមានប្រពៃណីសាមគ្គីភាព, មានសេចក្តីស្រឡាញ់រាស់អានគ្នា, ជួយគ្នាទៅវិញទៅមកចាប់តាំងពីសម័យបុរាណម្ល៉េះ។ ប្រទេសទាំងពីរមានភាសានិយាយ, តួរអក្សរសរសេរ, ទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណី, ប្រវត្តិ សាស្ត្រនិងវប្បធម៌ ដែលជាអត្តសញ្ញាណរបស់រៀងៗខ្លួនយូរយារមកហើយ។ កាលពីអតីតកាលប្រជាជនប្រទេសទាំងពីរឡាវ និង កម្ពុជា តែងតែទៅមករកគ្នានិងបានផ្លាស់ប្តូរទំនិញនិងធ្វើពាណិជ្ជកម្ម តាមបណ្តោយព្រំដែន នៃប្រទេសទាំងពីរជាមួយគ្នាជានិច បូពាក់បូរសជីដូនជីតារបស់ឡាវនិងខ្មែរជាច្រើនយុគសម័យធ្លាប់មានទំនាក់ទំនងដ៏ជិតស្និទ្ធនិងជាប្រទេសជន្លងនឹងគ្នា ដែលមានចារឹកនៅក្នុងទំព័រប្រវត្តិសាស្ត្រសម័យបុរាណចាប់តាំងពីសម័យព្រះចៅ ហ្វាងឹម នោះជាដើម[1]។ ជាពិសេស, ព្រះអង្គជាស្តេចដ៏អស្ចារ្យរបស់ប្រជាជនឡាវ គឺជាស្តេចមានស្មារតីក្លាហាន, ខ្លាំងពូកែ។ ព្រះអង្គបានដឹកនាំប្រជាពលរដ្ឋបង្កើតកងទ័ពដ៏រឹងមាំ, ពូកែរហើយបានបង្រួបបង្រួម បណ្តាស្រុកផ្សេងៗរបស់ឡាវហើយបានបង្កើតជាអានាចក្រមួយគឺអាណាចក្រឡានសាង ដ៏ល្បីល្បាញ ដែលជះអំណាចឥទ្ធិពលខ្លាំងក្លាដែលគេស្គាល់, ភ័យខ្លាចអំពីបារមីឧត្តុង្គឧត្ត ដែលត្រូវបានបណ្តាអានាចក្រជិតខាងផ្សេងៗ ផ្តល់កិត្តិយសនិងគោរព។

[1] មហា ស៊ីឡា វីឡាវ៉ង់ ៖ ប្រវត្តិសាស្ត្រឡាវពីសម័យបូរានដល់ឆ្នាំ 1946. បោះពុម្ពនៅ រោងពុម្ពម៉ានថាតុគាត់ វៀងច័ន្ទ. 2001, ទំព័រ 30 – 48.

ទោះបីក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រនៃប្រទេសទាំងពីរ ធ្លាប់មានភាពរុងរឿងក៏ដោយ ក៏ប៉ុន្តែក្រោយមកស្ថិតនៅក្រោមឥទ្ធិពលរបស់បរទេសតែប្រទេសទាំងពីរមិនដែលកំណត់ព្រំប្រទល់ច្បាស់លាស់ជាមួយគ្នាទេ។ ប្រទេសទាំងពីរសុទ្ធតែមានការទទួនស្គាល់អំពីជិវៈភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជនឡាវ, ប្រជាជនកម្ពុជាដែលយោងទៅតាមការគ្រប់គ្រងជាក់ស្តែងនៃប្រវត្តិសាស្ត្រនៅយុគសម័យនិមួយៗ រហូតដល់ជំនាន់បារាំងចូលមកគ្រប់គ្រងឡាវ, កម្ពុជានិងវៀតណាម។

មកដល់សតវត្សទី 21, ប្រទេសទាំងពីរឡាវ-កម្ពុជា បានសំដៅទៅលើការអភិវឌ្ឍប្រទេសជាតិរៀងៗខ្លួន។ ប៉ុន្តែហេតុការមួយដែលនឹកស្មានមិនដល់ក៏បានកើតឡើងនៅក្នុងទំនាក់ទំនងជាប្រពៃណីដ៏ល្អប្រសើរនៃប្រទេសទាំងពីរនៅពេលដែលកម្ពុជាបានកសាងផ្លូវថ្នល់និងកិច្ចការផ្សេងៗ នៅតាមតំបន់ដែលចាត់ទុកថា ជាតំបន់នៅសេសសល់ព្រំដែននិងមិនទាន់សម្រេចការកំណត់នូវចំណុចបោះបង្គោលព្រំដែនរវាងប្រទេសទាំងពីរនៅឡើយ។ ក្នុងពេលកន្លងមក ភាគីទាំងពីរបានឯកភាពគ្នាថា នឹងគ្មានកិច្ចការសាងសង់អ្វីៗទាំងអស់រហូតដល់កាលណាសម្រេចការកំណត់ព្រំដែននិងបោះបង្គោលសស្រេចជាស្ថាពរ។

ប៉ុន្តែស្ថានភាពទាំងឡាយមានការប្រែប្រួល ដោយគ្មានអត្ថប្រយោជន៍ដល់ទំនាក់ទំនងនៃភាគីទាំងពីរ។ ដូច្នេះវិទ្យាស្ថានវិទ្យាសាស្ត្រសង្គមជាតិបានបង្កើតក្រុមបច្ចេកទេសមួយដំណើរការស្រាវជ្រាវដើម្បីពិនិត្យ, ស៊ើបអង្កេតស្វែងរកអំពីមូលហេតុ, ភាពពិតជាក់ស្តែងខាងប្រវត្តិសាស្ត្រនៃការបែងចែកព្រំដែនរវាងប្រទេសឡាវ-កម្ពុជា និងសំណើរនូវនិតិវិធិដោះស្រាយមួយចំនួនផងដែរ ដើម្បីផ្តល់ចំណេះដឹងជូនប្រជាជនឡាវក៏ដូចជាអន្តរជាតិ អោយយល់ដឹងច្បាស់លាស់, ត្រឹមត្រូវ អំពីមូលហេតុនៃបញ្ហាដែលបានកើតឡើងទាំងនោះសំដៅកសាងតំបន់ព្រំដែនអោយក្លាយទៅជាព្រំដែននៃសន្តិភាព, មិត្តភាព

និងសហប្រតិបត្តិការ។ ដូច្នេះ, វិទ្យាស្ថានវិទ្យាសាស្រ្តសង្គមជាតិ បានបង្ហាញនូវភាពជាក់ស្តែងពិតប្រាកដអំពីចំណុនៅសេសសល់ព្រំដែនឡាវ-កម្ពុជា ដើម្បីធ្វើឱ្យប្រជាជនឡាវ, ប្រជាជនកម្ពុជានិង អន្តរជាតិបានយលដឹងជាសាកល។

ជំពូក ទី I

កំណើតប្រវត្តិប្រវត្តិសាស្ត្រនៃទំនាក់ទំនងរវាង ឡាវ និង កម្ពុជា

1. ការទំនាក់ទំនងរវាងឡាវនិងកម្ពុជានៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌសហព័ន្ធឥណ្ឌូចិន - បារាំង

ឡាវ-កម្ពុជា-វៀតណាម ត្រូវបានកាន់កាប់និងនៅក្រោមអាណានិគមបារាំង ក្នុងពេលវេលាដំណាលគ្នា ដែលអាចសមស្របទៅតាមគោលនយោបាយពង្រីកអាណានិគម ដោយផ្អែកទៅលើកត្តាអំណោយដ៏សំខាន់។ ពួកបារាំងបានចូលលុកលុយភាគខាងត្បូងប្រទេសវៀតណាមនៅចុងឆ្នាំ 1850 និងលុះមកដល់ឆ្នាំ 1860 បានចាប់ផ្តើមបង្រីកឥទ្ធិពលទៅលើភូមិភាគកណ្តាលនិងភូមិភាគខាងជើងប្រទេសវៀតណាម។ បន្ទាប់មក នៅក្នុងឆ្នាំ 1883 ក៏បានគ្រប់គ្រងទឹកដីវៀតណាមទាំងស្រុង ហើយពួកវាក៏បានបែងចែកជាតំបន់ 3 គឺ៖ ទុងកេង, អាណ្ណាមនិងកូសេងសិន ហើយចាត់ទុកអាណ្ណាមជាតំបន់អភិរក្ស ដោយសារតែមានស្តេចនៅឡើយនិងយកតំបន់ពីរគឺ៖ ទុងកេងនិងកូសេងសិន ស្ថិតស្ថេរក្រោមអាណានិគមផ្ទាល់របស់គេ។ លុះមកដល់ឆ្នាំ 1863 បារាំងបានធ្វើដំណើរទៅកាន់កាប់គ្រប់គ្រងប្រទេសកម្ពុជា ហើយក្រោយមកទៀតបានប្រកាសកម្ពុជា ជាតំបន់អភិរក្ស ហើយបានបង្កើតសហព័ន្ធឥណ្ឌូចិននៅឆ្នាំ 1887។ ក្រោយមកនៅក្នុងឆ្នាំ 1893 បារាំងបានគ្រប់គ្រងប្រទេសឡាវ ហើយបន្ទាប់មកបានបែងចែក ខេត្តលួងប្រាបាង ទៅជាតំបន់អភិរក្ស និង បែងចែកភូមិភាគកណ្តាលនិងភូមិភាគខាងត្បូងនៃប្រទេសឡាវ ជាអាណានិគមដោយផ្ទាល់។ បន្ទាប់មកទៀតបារាំងបានបន្ចូលប្រទេសឡាវស្ថិតនៅក្រោមសហព័ន្ធឥណ្ឌូចិន ធ្វើអោយប្រទេសទាំងបីមានជោគវាសនាដូចតែគ្នា។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមក ប្រទេសទាំងបីមិនមានសិទ្ធិធ្វើជា

ម្ចាស់នៃប្រទេសរបស់ខ្លួន។ ពួកបារាំងបានតែងតាំងទេសាភិបាលជាន់ខ្ពស់ប្រចាំនៅទីក្រុងហាណូយ ដើម្បីគ្រប់គ្រង់និងត្រួតត្រាលើតំបន់ផ្សេងៗ នៃប្រទេសឡាវ, វៀតណាម និងកម្ពុជា។ រីឯនៅក្នុងតំបន់ដ៏ទៃទៀត ពួកគេក៏បានតែងតាំងស្នងការឈ្មួរប្រចាំការ ដើម្បីគ្រប់គ្រងនិងអភិបាលកិច្ចដោយពេញសិទ្ធិ សូមបីតែរតំបន់អភិរក្សក៏ធ្វើជាអាណានិគមដូរគ្នា។ តំបន់ព្រំដែនធម្មជាតិនៃប្រទេសទាំងបីត្រូវបានផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងសហព័ន្ធឥណ្ឌូចិនបារាំង ហើយពួកបារាំងក៏បានប្រញាប់ដំណើរការកំណត់ព្រំដែនរវាងឥណ្ឌូចិនជាមួយប្រទេសចិន, ភូមានិងសៀម(ប្រទេសថៃ) ដើម្បីបន្តគ្របដណ្តប់និងគ្រប់គ្រងដោយសមស្របតាមច្បាប់ក្នុងនាមជាម្ចាស់នៃអាណានិគមឥណ្ឌូចិន។ ដូចបានដឹងហើយដែរថា នៅក្នុងប្រទេសឡាវ, ពួកបារាំងបានបែងចែកទំហំដីនិងតំបន់នៃអភិបាលកិច្ចរបស់ខ្លួនជាពីរគឺ ៖ ប្រទេសឡាវភាគខាងលើនិងឡាវភាគខាងក្រោម។ ចំពោះឡាវភាគខាងក្រោមនេះមានព្រំដែនជាប់ជាមួយនឹងប្រទេសកម្ពុជាដែលមានផ្ទៃដីទាំងអស់ 108.200 គីឡូម៉ែក្រឡា និងត្រូវបានបែងចែកជាតំបន់បញ្ជាដោយទេសាភិបាលបារាំងដូចជា ៖ ខេត្តស្ទឹងត្រែង, ស្រុកខោង, ខេត្តអាត់តាពឺ, បាន់មួង(ភូមិស្វាយ), សារ៉ាវ៉ាន់, សាវណ្ណខេតនិងមាត់ទន្លេហ៊ីនប៊ូន[2]។ ដោយឡែកនៅខេត្តស្ទឹងត្រែង នេះនាឆ្នាំ 1901 អាជ្ញាធរបារាំងបានស្រង់ស្ថិតិប្រជាពលរដ្ឋរស់នៅក្នុងខេត្តដែលមានការកត់ត្រា នៅក្នុងនោះមានជនជាតិឡាវរស់នៅ នៅទីនេះ 60.000 នាក់, ជនជាតិចិននិងវៀតណាម 140 នាក់និងជនជាតិអឺរប 9 នាក់តែប៉ុណ្ណោះទេ[3]។

---

[2] Eugène Picanon; Le Laos Français avec carte politique de l' Indochine, Paris, Augustin CHALLAMEL – Editeur, page 2-55.

2. ទំនាក់ទំនងឡាវ - កម្ពុជា នៃដំណាក់កាលតស៊ូ ដើម្បីឯករាជ្យជាតិរហូតមកដល់ពេលបច្ចុប្បន្ន

ក្នុងឆ្នាំ 1951 ប្រទេសទាំងបី ឡាវ, វៀតណាមនិងកម្ពុជា បានរួមគ្នាបង្កើតរណសិរ្សសម្ព័ន្ធភាពប្រ ជាជនជាតិបី បានរួមគ្នាប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងរំដោះខ្លួនអោយផុតពីនឹមកាន់កាប់របស់អាណានិគមនិយមបា រាំង ដើម្បីឯករាជ្យជាតិ។ សម្តេច នរោត្តម សីហានុ បានអនុវត្តនូវគោលនយោបាយអព្យាក្រឹតរបស់កម្ពុជា បានរួមចំណែកគ្រាំទរអោយមានកិច្ចប្រជុំសើុនែវ ស្តីពី អព្យាក្រឹតនៅប្រទេសឡាវនៅឆ្នាំ 1962។ ក្រោយពីត្រូវឧត្តមសេនីយ៍ លន់ នល់ ធ្វើរដ្ឋប្រហារ, សម្តេច នរោត្តម សុីហានុ បានភាសខ្លួនទៅប្រទេសចិន ក្រោយមកទ្រង់បានគាំទ្ររពីបណ្តាប្រទេសមិតភក្តិនិងបានចូលរួមកិច្ចប្រជុំរបស់រណសិរ្សសាមគ្គីជាតិប្រទេសបីនិងភាគី 4 គឺ ៖ រណសិរ្សឡាវស្នេហាជាតិ, រណសិរ្សបង្រួបបង្រួមជាតិ សាធារណរដ្ឋប្រ ជាធិបតេយ្យវៀតណាម, រដ្ឋភិបាលបណ្តោះអាសន្នវៀតណាមខាងត្បូងនិងរណសិរ្សសាមគ្គីជាតិកម្ពុជាដែលដឹកនាំដោយសម្តេច នរោត្តម សីហានុ ដែលបានប្រារព្ធនៅហ្គួងចូវ ប្រទេសចិន ពីរដងនៅចុងឆ្នាំ 1970 និងនៅឆ្នាំ 1974។ ក្រោមការគាំទ្រ, ជំនួយរបស់រណសិរ្សសម្ព័ន្ធភាពនៃប្រជាជនជាតិបី, សម្តេច នរោត្តម សីហានុ បានទទួលការជួយឧបត្ថម្ភគាំទ្រពីកងទ័ពរំដោះប្រជាជនវៀតណាម ដោយការឆ្លងកាត់តាមរយៈតំបន់រំដោះភាគខាងត្បូងរបស់ប្រទេសឡាវទៅកាន់ខេត្ត រត្តនគីរី ដើម្បីជំរុញនៃការតស៊ូរបស់ប្រជាជនកម្ពុជា ក្រោមការដឹកនាំរបស់រណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជា ប្រឆាំងនឹងអំណាចការគ្រប់គ្រងរបស់ ឧត្តមសេនីយ៍ លន់ នល់។ សម្ព័ន្ធភាពប្រយុទ្ធរវាងឡាវ, កម្ពុជានិងវៀតណាម នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ 1970 បាននាំមកនូវជ័យជំនះជូនប្រជាជនប្រទេសទាំងបីក្នុងឆ្នាំ 1975។

នៅអំឡុងឆ្នាំ 1976–1979 ខ្មែរក្រហមកាន់កាប់អំណាច ដែលបានតំណើរនយោបាយប្រឡៃពូជសាស្រ ប្រជាជនកម្ពុជារាប់ពាន់នាក់បានភាសខ្លួនឆ្លង

ដែនទៅរស់នៅក្នុងទឹកដីឡាវ។ ក្នុងចំនួនប្រជាជនកម្ពុជាដែលគេចខ្លួនមករស់នៅភាគខាងត្បូងឡាវពេលនោះ មានទាំងកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ។ ជនធ្លាប់ធ្វើការជាមួយអង្គការអភិបាលមូលដ្ឋាន, កសិករដែលបានប្រកបមុខរបរនៅតាមមូលដ្ឋាននេះ ពេលបានចូលមករស់នៅលើទឹកដីឡាវហើយ ភាគីឡាវក៏បានផ្តល់ការងារអោយគេធ្វើតាមការសមគ្គចិត្ត ដូចជា៖ បន្ទូលគេនៅកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធឡាវ, ការងារគ្រប់គ្រង, ជួលដូរតាមការសមគ្គចិត្តនិងរកស៊ីនូវមុខរបរដាំដុះនិងចិញ្ចចើមសត្វ ឬ ប្រកបមុខវិជ្ជាជីវៈផ្សេងៗទៀតជាទៀងទាត់។ ក្រោយពីរណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជា បានបង្កើតឡើងក៏មានមនុស្សមួយចំនួនសមគ្គចិត្តចូលរួមប្រយុទ្ធតស៊ូប្រឆាំងនិងពួកខ្មែរក្រហមរួមចំណែកក្នុងភារកិច្ចរំដោះអោយផុតពីអំណាចគ្រប់គ្រងរបស់ពួកខ្មែរក្រហមនៅថ្ងៃ 7 ខែ មក្ករា ឆ្នាំ 1979។

បន្ទាប់មក ទំនាក់ទំនងនិងកិច្ចសហការរវាងប្រទេសឡាវនិងកម្ពុជាក៏បានពង្រីកពង្រឹងនិងមានការអភិវឌ្ឍជានិច មិនថានៅរយៈដែលប្រទេសបានស្ថាបនាជាប្រទេសសាធារណរដ្ឋ ប្រជាមានិតកម្ពុជា ក្រោយពេលផ្តលរំលំរបបប្រលៃពូជសាស្រ ក៏ដូចជាក្នុងដំណាក់កាលក្រោយពីដំណោះស្រាយបញ្ហាផ្ទៃក្នុងកម្ពុជាដោយភាគីបាស់បាល់ ដែលឈានទៅដល់ការចុះហ្តលេខាលើកិច្ចព្រមព្រាងសន្តិភាពមួយនៅទីក្រុងបារី នាឆ្នាំ 1991 បន្ទាប់មកក៏បានរៀបចំការបោះឆ្នោតជាសកលនៅក្នុងឆ្នាំ 1993។ សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវ បានបន្តគាំទ្រនិងទទួលស្គាល់យ៉ាងស្មោះត្រង់នូវការផ្លាស់ប្តូរផ្ទៃក្នុងរបស់ប្រទេសកម្ពុជា។ ប្រទេសទាំងពីរ មានការផ្លាស់ប្តូរទស្សនៈកិច្ចជាផ្លូវការរវាងគណៈប្រតីភូជាន់ខ្ពស់ថ្នាក់ប្រមុខរដ្ឋ, នាយករដ្ឋមន្ត្រី, ប្រធានរដ្ឋសភានិងក្រុមប្រតិភូនៃក្រសួងផ្សេង, ស្ថាប័នរពាក់ពាល់គ្រប់វិស័យ ក៏ដូចជាអង្គភាពនានាជាមួយគ្នាជាទៀងទាត់ ដើម្បីបង្កើតភាពយោគយល់គ្នាទៅវិញទៅមកនិង

ទុកចិត្តគ្នា[4]។ ក្នុងនាមជាប្រទេសឡាវនិងកម្ពុជា ធ្លាប់ស្ថិតក្រោមអាណានិគមបារាំងដូចគ្នានិងទទួលបានកេរ៍មរដកនៃព្រំដែនជាប្រវត្តិសាស្រ្តរហូតមកដល់ពេលបច្ចុប្បន្ននេះ។ ដូច្នេះ បណ្តាមេដឹកនាំឡាវនិងកម្ពុជានៅក្នុងដំណាកកាលថ្មី បានមើលឃើញពីភាពចាំបាច់ក្នុងការកំណត់ព្រំដែនឱ្យបានត្រឹមត្រូវនិងសមស្របទៅតាមភាពជាក់ស្តែងពិតប្រាកដ ដើម្បីផលប្រយោជន៍ជាតិសម្តៅទៅលើការពង្រីកពង្រឹងសន្តិភាព, ស្ថិរភាពនិងសហប្រតិបិត្តការ រវាងប្រទេសទាំងពីរ ក៏ដូចជាក្នុងកិច្ចសហការអភិវឌ្ឍន៍នៅតំបន់។

[4] សៀវភៅការទូតឡាវ ៧០ ឆ្នាំ ៖ 1945 - 2015, ទំព័រ 184 – 189.

ជំពូក ទី II
កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងប្រទេសទាំងពីរ
ក្នុងការចុះត្រួតពិនិត្យ និង បោះបង្គោលព្រំដែន

ក្រោយពីប្រទេសកម្ពុជាទទួលបានជោគជ័យក្នុងការបង្រួបបង្រួមឯកភាពជាតិ ក្រោមរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ថ្មី ដោយការដឹកនាំរបស់សម្ដេច នរោត្តម សីហានុ ជាប្រមុខរដ្ឋ, ទំនាក់ទំនងរវាងសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវ និងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ក៏បានឈានចូលដំណាក់កាលថ្មី។ ជាពិសេស នៅឆ្នាំ 1995, រដ្ឋាភិបាលនៃប្រទេសទាំងពីរ បានឯកភាពគ្នាយល់ព្រមអោយមានការផ្លាស់ប្ដូរទស្សនកិច្ចជាផ្លូវការរវាងប្រមុខរដ្ឋនៃប្រទេសទាំងពីរ ដូចជាដំណើរទស្សនកិច្ចជាផ្លូវការព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជារបស់ ឯកឧត្តម នូហាក់ ភូមសាវ៉ាន់ ប្រមូខរដ្ឋនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវ នៅខែមិថុនា និងការស្ដេចយាងនៅសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវរបស់សម្ដេច នរោត្តម ស៊ីហានុព្រះមហាក្សត្រកម្ពុជាក្នុងខែ វិច្ឆិកា។ នៅក្នុងឱកាសនោះដែរ ឡាវនិងកម្ពុជា បានចុះហត្ថលេខាលើសន្ធិសញ្ញាមិត្តភាពនិងជួយគ្នាទៅវិញទៅមកមួយ ដើម្បីរឹតចំណាងនិងពង្រីកពង្រឹងទំនាក់ទំនងរវាងប្រទេសទាំងពីរ ដើម្បីធានានូវផលប្រយោជន៍គ្នាទៅវិញទៅមក។ ទន្ទឹមនឹងនេះដែរ ភាគីទាំងពីរបានយល់ព្រមអោយបង្កើតគណៈកម្មាធិការសហប្រតិបត្តិការកិច្ចទ្វេភាគីលើវិស័យសេដ្ឋកិច្ច-បច្ចេកទេសនិងវប្បធម៌ ដើម្បីផលប្រយោជន៍រួមគ្នា ក្រោមអធិបតេយ្យភាពរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេស និងបង្កើតគណៈកម្មាធិការចម្រុះព្រំដែនរួម ដើម្បីកំណត់ និងបោះបង្គោលព្រំដែនរួមគ្នា។

ដើម្បីជាសេចក្ដីយោងនៅការអនុវត្តការងារព្រំដែន ក៏ដូចជាការចុះត្រួតពិនិត្យ និងការបោះបង្គោលព្រំដែនរួមគ្នា នៅថ្ងៃទី 22 ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 1995 គណៈប្រតិភូរដ្ឋាភិបាលនៃប្រទេសទាំងពីរបានពិចារណានិងទទួលយកនូវគោលការណ៍ 4 ជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ការងារនេះ។ ក្នុងឱកាសកិច្ចប្រជុំលើកដំបូង

របស់គណៈកម្មធិការចម្រុះព្រំដែនរួមឡាវ-កម្ពុជា; កម្ពុជា-ឡាវ ដែនរៀបចំនៅទីក្រុងវៀងច័ន្ទ ក្រោមអធិបតីភាពរបស់អនុរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេស និង បានចុះហត្ថលេខាលើកំណត់ហេតុនៃកិច្ចប្រជុំនេះផងដែរ។

ក្រុមអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រស្រាវជ្រាវប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់វិទ្យាស្ថានវិទ្យាសាស្ត្រសង្គមជាតិ, ក្រៅពីបានបញ្ជាក់ទៅលើព័ត៌មានផ្សេងៗដែលបានរកឃើញ ហើយក៏មានឱកាសជួបសម្ភាស្សជាមួយអាជ្ញាធរជាច្រើននៃគណៈកម្មាធិការចំម្រុះព្រំដែនឡាវ-កម្ពុជា ដើម្បីយល់ដឹងលម្អិត, ច្បាស់លាស់ថែមទៀតផងដែរជាពិសេសអំពីកិច្ចសហការទ្វេភាគីឡាវ - កម្ពុជា ក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងធ្វើការរួមគ្នា។ ក្នុងនេះយើងនឹងរកឃើញសារៈសំខាន់នៃគោលការណ៍ទាំងបួនដែលភាគីទាំងពីរបានឯកភាពជាមួយគ្នាដោយមានខ្លឹមសារលម្អិតដូចខាងក្រោម ៖

1. យោងតាមមូលដ្ឋាននៃការទទួលស្គាល់ព្រំដែនធ្លាប់ជាមួយគ្នា, តំបន់ព្រំដែនដែលធ្លាប់មាននៅពេលស្ថិតក្រោមអាណានិគមបារាំង ដោយផ្អែកទៅលើផែនទីខ្នាត 1/100.000 និងផែនទីពាក់ពាន់ផ្សេងៗទៀតដែលបោះពុម្ពនៅឆ្នាំ 1933 - 1953 ដោយនាយកដ្ឋានផែនទីឥណ្ឌូចិន។
2. ឈរលើមូលដ្ឋាននៅគោលការណ៍ផ្សេងដែលអន្តរជាតិទទួលស្គាល់អំពីការគូសខ្សែព្រំដែន។
3. ឈរលើមូលដ្ឋានដែលមានការពិនិត្យ តំបន់ដែលប្រជាជនបានគ្រប់គ្រងជាក់ស្តែង ហើយមានការបន្តកេរ៍មរដកជាច្រើនជំនាន់មនុស្ស។
4. ឈរលើមូលដ្ឋាននៃសមភាព, សមផរ, សមហេតុផល, យោគយល់ជាមួយគ្នា, ការគោរពសិទ្ធិនិងផលប្រយោជន៍គ្នានិងឯកភាពយ៉ាងពេញលេញ។

ដើម្បីដំណើរការត្រួពិនិត្យ និងបោះបង្គោលព្រំដែននៅលើដីជាក់ស្តែងរួមគ្នា, នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំលើកទី II គណៈកម្មការទ្វេភាគីបានប្រារព្ធឡើងនៅរាជធានីភ្នំពេញ ក្នុងអំឡុងពេលថ្ងៃទី 2 - 6 ខែ មិថុនា ឆ្នាំ 1997។ ភាគីទាំងពីរ

បានរួមគ្នាបង្កើតអនុកម្មាការបច្ចេកទេសចម្រុះព្រំដែនឡាវ-កម្ពុជា; កម្ពុជា-ឡាវនិងបានកំណត់សិទ្ធិនិងភារកិច្ចរបស់អនុកម្មាការនេះផងដែល។

ក្នុងឱកាសនេះដែរ គណៈប្រតិភូនៃប្រទេសឡាវនិងកម្ពុជា បានសម្តែងនូវសុច្ឆន្ទៈរបស់ខ្លួនថា ក្រោយពីបានសម្រេចការចុះត្រួតពិនិត្យ និងការបោះបង្គោលព្រំដែនផ្លូវគោកនិងផ្លូវទឹករួចហើយ ប្រទេសទាំងពីរនឹងអនុវត្តបណ្តាជំហានផ្សេងៗតទៅទៀត ដើម្បីឈានទៅបង្កើតសន្ធិសញ្ញាមួយស្តីពីការកំណត់ខ្សែព្រំដែនជាមួយគ្នា។

គួរឱ្យចាប់អារម្មណ៍ជាទីបំផុត យោងប្រតិបត្តិការនិងការចុះត្រួតពិនិត្យលើដីជាក់ស្តែងរបស់អនុគណៈកម្មការបច្ចេកទេសចំម្រុះព្រំដែនឡាវ-កម្ពុជា, កម្ពុជា-ឡាវ បានឯកភាពគ្នាក្នុងកិច្ចប្រជុំលើកទី III របស់គណៈកម្មាការចម្រុះព្រំដែន នៅទីក្រុងវៀងច័ន្ទនៅថ្ងៃទី 12 - 16 ខែ មករា ឆ្នាំ 1998។ ភាគីទាំងពីរបានទទួលយកផែនទីខ្នាត 1/100.000 ចំនួន 11 ផ្ទាំងនិងផែនទីខ្នាត 1/50.000 UTM ដែលបានបោះពុម្ពដោយនាយកដ្ឋានផែនទីអាមេរិកចំនួន 19 ផ្ទាំង។ ភាគីទាំងពីរបានថតចម្លងខ្សែរព្រំដែនពីផែនទីខ្នាត 1/100.000 និងផែនទីដែលពាក់ពាន់ទៅនឹងផែនទីខ្នាត 1/50.000 UTM ដើម្បីប្រៀបធៀបខ្សែព្រំដែនផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃគោលការណ៍ 4 ដែលបានទទួលយករួចហើយនោះ គឺជាការបង្ហាញអោយឃើញនូវប្រតិបត្តិការរួមគ្នា។

យោងទៅតាមការអនុវត្តរបស់អន្តរជាតិ កិច្ចប្រជុំរបស់គណៈកម្មាធិការចម្រុះនោះ នឹងមានការផ្លាស់ប្តូរវេនគ្នារៀបចំនៅប្រទេសនិមួយ។ ដូច្នេះក្នុងកិច្ចប្រជុំលលើកទី IV នៅរាជធានីភ្នំពេញក្នុងកាលពីថ្ងៃទី 17 - 22 ខែ ឧសភា ឆ្នាំ 1999, ភាគីទាំងពីរបានប្រៀបធៀបទិសកំណាត់ព្រំដែន ដែលភាគីនិមួយៗបានគូរ ភាគច្រើនមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នា, លើកលែងតែនៅតំបន់កែងតម៉ារខោយ - អូរតាង៉ាវនិងចំណុចផ្សេងមួយចំនួនទៀត ដោយសារតែភាពគីនិមួយៗបានគូរទិសកំណត់ព្រំដែនខុសគ្នា ដោយបានផ្អែកទៅលើ

ផែនទីពាក់ពាន់នឹងបោះពុម្ពក្នុងអំឡុងឆ្នាំ 1933 ដល់ឆ្នាំ 1953 ដែលសមស្រប នឹងគោលការណ៍ 4 ដែលរៀបរាប់ពីខាងលើនោះ។

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ភាគីទាំងពីរបានយល់ព្រមចុះត្រួពិនិត្យនៅលើដីជាក់ស្តែងជាមួយគ្នា មុនពេលចុះត្រួតពិនិត្យនៅលើដីជាក់ស្តែងនោះ ភាពគីទាំងពីរដោយមានគណៈអនុកម្មការបច្ចេកទេសចម្រុះនិងបានរៀបចំសេចក្តីព្រាងនូវបែបបទបច្ចេកទេសរួមគ្នា រួចហើយ និងជូនគណៈកម្មាការចំម្រុះព្រំដែនឡាវ-កម្ពុជា, កម្ពុជា-ឡាវ ពិនត្យិនិងសំរេចដើម្បីធ្វើមូលដ្ឋានដោយឡែកដល់ដំណើរការអនុវត្តចុះត្រួពិនិត្យ និងបោះបង្គោលព្រំដែនរួមគ្នានៅពេលអនាគតតទៅ។

1. ស្ថានភាពនៃការចុះត្រួពិនិត្យ និង ការបោះបង្គោលព្រំដែនរវាងប្រទេសទាំងពីរ

សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវ និងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា មានខ្សែព្រំដែនជាប់គ្នាប្រហែល 535 គីឡូម៉ែត្រ, ខាងឡាវមានខេត្តពីរគឺ ៖ ខេត្តចាំប៉ាសាក់និងខេត្តអាត់តាពឺ, រីឯខាងកម្ពុជាមានខេត្តបីគឺ ៖ ខេត្តព្រះវិហារ, ខេត្តស្ទឹងត្រែង និងខេត្តរត្តនៈគីរី។

ក្រោយពីបានពិភាក្សានិងទទួលយកនូវបណ្តាគោលការណ៍ ដើម្បីធ្វើជាគន្លឹះយោងមួយហើយក៏បានបង្កើតយន្តការចាំបាច់ផ្សេងៗ អោយបានចាត់តាំងអនុវត្តការងាររួមគ្នា។ សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវ និងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា បានចាប់ផ្តើមចុះត្រួតពិនិត្យខ្សែព្រំដែននៅលើដីជាក់ស្តែងរួមគ្នាចាប់ពីឆ្នាំ 2000 នោះមក។

ក្នុងការចុះត្រួពិនិត្យលើដីជាក់ស្តែងនេះ តំបន់ណាមានការឯកភាពគ្នាអំពីការកំណត់ខ្សែព្រំដែន ភាគីទាំងពីរក៏មានការបោះបង្គោលព្រំដែន ភ្លាមគ្លាដំបូងគឺជាបង្គោលព្រំដែនបណ្តោះអាសន្ននិងបន្ទាប់មកភាគីទាំងពីបានឯកភាពគ្នាធ្វើជាបង្គោលព្រំដែនអចិន្ត្រៃយ៍ក្នុងឆ្នាំ 2009។

ក្រោយពីសកម្មភាពចុះត្រួពិនិត្យកំណត់ខ្សែព្រំដែននិងការបោះបង្គោលនៅលើដីជាក់ស្តែងចាប់ពីឆ្នាំ 2000 មកដល់ពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ភាគីទាំងពីរបានអនុវត្តសម្រេចដូចតទៅ ៖

- បានសម្រេចការចុះត្រួតពិនិត្យ និងកំណត់ខ្សែព្រំដែននៅលើដីជាក់ស្តែង 465 គីឡូម៉ែត្រ, ស្មើនឹង 87% នៃប្រវែងព្រំដែនទាំងអស់ 535 គីឡូម៉ែត្រ។
- សម្រេចបាននូវការបោះបង្គោលព្រំដែនរួមគ្នាទាំងអស់ចំនួន 126, ដែល មានបង្គោលទោល 116 និងបង្គោលភ្លោះ 10 ។ ក្នុងនេះដែរ ភាគីទាំងពីរបានអនុម័តទទួលយករួចហើយចំនួន 121 បង្គោល នៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងរដ្ឋាភិបាលនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវនិងរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ស្តីពីការកំណត់ព្រំដែនរវាងប្រទេសទាំងពីរ ចុះថ្ងៃទី 25 ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 2009 ។

2. ចំណុចនៅសេសសល់ព្រំដែនរវាងសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវ និងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ទន្ទឹមនិងជំហ៊ានការចុះត្រួពិនិត្យ និងបោះបង្គោលព្រំដែនរួមគ្នា ដែលភាគីទាំងពីរសំបានសំម្រេច ក្នុងអំឡុងពេលធ្វើបេសកកម្មកាជាមួយគ្នានេះ សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវ និងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា នៅមានចំណុចនៅសេសសល់ព្រំដែនមួយចំនួនទៀតដើម្បីដោះស្រាយរួបគ្នា។

ជាដំបូងចំណុចនៅសេសសល់ព្រំដែនមានទាំងអស់ចំនួន 9, ឆ្លងតាមរយៈការចរចាជាមួយគ្នា ភាគីទាំងពីរ បានឯកភាពគ្នានូវគោលការណ៍ស្តីពី ការដំណោះស្រាយចំណុចនៅសេសសល់ព្រំដែននេះចំនួន 7 ចំណុចដូចជា៖

1. **ទីតាំងបង្គោលព្រំដែនលេខ 002 – 003 (ប្រភពទន្លេល្ពៅ) និង បង្គោលលេខ 005 – 023 (តំបន់ទន្លេល្ពៅ)**

– **តំបន់បង្គោលលេខ 002 – 003**

ខ្សែព្រំដែនពីបង្គោលលេខ 002 ទៅដល់បង្គោលលេខ 003 នៅស៊ែទ្បាំភៅ/ទន្លេល្ពៅ គឺកំណត់ខ្សែត្រង់រវាងបញ្ឈរលេខ 522E និង បញ្ឈរលេខ 523E ក្នុងផែនទី UTM ដែលចាប់ផ្ដើមពីចំណុច A (បង្គោលលេខ 002) ដល់ចំណុច B (បង្គោលលេខ 003) នៅចំណុចព្រំដែនភ្ជាប់ជាមួយសាខាគ្លឺះស៊ែទ្បាំភៅ/ទន្លេល្ពៅ ដែលបានបញ្ជាក់ជាបន្ទាត់ក្រហមនៅក្នុងឧប្បសម្ព័ន II[5]។

– **ទីតាំងបង្គោលលេខ 005 – 023**

ភាគីទាំងពីរ មិនទាន់បានព្រមព្រៀងនិងឯកភាពជាមួយគ្នាថា នឹងយោងទៅតាមផែនទី KOMPONG SRALAO Est, ខ្នាត 1/100.000 ដែលភាគីទាំងពីរបានទទួលយក, ទន្លេល្ពៅជាកម្មសិទ្ធិរបស់ឡាវ។ តែភាគីកម្ពុជាស្នើសូមឱ្យភាគីឡាវពិចារណាអនុគ្រោះប្រជាជនកម្ពុជាប្រើប្រាស់ទឹកនៅទន្លេល្ពៅដែលស្ថិតក្រោមអធិបតេយ្យភាពឡាវនិងភាគីឡាវបានពិចារណាអនុគ្រោះនូវភាពមិត្តភ្កិឱ្យប្រជាជនកម្ពុជានៅតំបន់នេះអាចប្រើប្រាស់ទឹកបាន។

2. **បង្គោលព្រំដែនភ្លូសលេខ 029 និង 030**

បង្គោលព្រំដែនភ្លូសលេខ 029 និង 030 នេះភាគីទាំងពីរបានឯកភាពជាមួយគ្នានិងបានព្រមព្រៀងគ្នាបោះបង្គោលព្រំដែននៅលើដីជាក់ស្តែង

[5] អនុស្សារណៈរវាងឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី, រស្តមន្ត្រី ក្រសួង ការបរទេសនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវ និងឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី, រស្តមន្ត្រី ក្រសួង ការបរទេសនិងសហការអន្តរជាតិនៃព្រះរាជណាចក្រកម្ពុជា, ចុះថ្ងៃទី ២១ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០០៩, ចំណុចទី ២។

បានរួចហើយ។ បច្ចុប្បន្ននេះ ភាគីទាំងពីរនឹងរៀបចំការវាស់ចម្ងាយពីបង្គោលព្រំដែនខាងនិមួយៗជាសាថ្មីម្តងទៀត ដោយសារតែការវាស់នៅកន្លងមកមិនទាន់ត្រឹមត្រូវទេ។

3. **ទីទាំងនឹងមានការបោះបង្គោលព្រំដែនលេខ 031 - 031/A (វើនខាម)**

ព្រំដែនរវាងបង្គោលលេខ 031/1 និងបង្គោលលេខ 031 នៅក្នុងតំបន់វើនខាម - អូរស្វាយ គឺជាខ្សែត្រង់មួយដែលចាប់ផ្តើមពីបង្គោលលេខ 031/1 ដល់ចំណុចលេខ 031/A ហើយចាប់ពីចំណុចនេះតទៅព្រំដែននៅតែបន្តទៅដល់បង្គោលលេខ 031 នៅច្រាំងទន្លេម៉េគង្គ ហើយឆ្លងតាមរយៈ ដើមឈើធំមួយដែលហៅថា "កកដឿ"(ឈ្មោះជាភាសាឡាវ) ឬហៅថា "ដើមល្វា" (ក្នុងភាសាខ្មែរ) ដែលបានបញ្ជាក់នៅក្នុងសារបណ្ណទី II[6]។

4. **ទីតាំងបង្គោលព្រំដែនលេខ 032 - 032/6 (ផ្លូវចុះវើនខាម)**

ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីឡាវនិងឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីកម្ពុជា បានឯកភាពគ្នាក្នុងឱកាសជួបគ្នានៃកិច្ចប្រជុំថ្ងៃទី 03 ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ 2012 ហើយបានកំណត់ខ្សែព្រំដែននៅតំបន់នេះជាខ្សែត្រង់មួយចាប់ពីបង្គោលព្រំដែនលេខ 032 ដល់បង្គោលលេខ 032/6។

យោងជាមូលដ្ឋាននៃការព្រមព្រៀងគ្នាខាងលើនេះ ក្រុមបច្ចេកទេសចំម្រុះព្រំដែនរបស់ភាគីទាំងពីរក៏បានរួមគ្នាបោះបង្គោលព្រំដែនក្នុងតំបន់នេះសម្រេចចំនួន 5 (បង្គោលព្រំដែនលេខ 032/1 ដល់លេខ 032/5)។

5. **ទីតាំងតំបន់នឹងការបោះបង្គោលព្រំដែន លេខ 033 - 033/3(ផ្លូវដុងកាឡ, លេខ 13/7)**

---

[6] កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងរដ្ឋាភិបាលនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវនិងរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជណាចក្រកម្ពុជា, ចុះថ្ងៃទី ២៥ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០៩, មាត្រា ៣។

តំបន់ព្រំដែនដុងកាឡ តាមផ្លូវជាតិលេខ 13 (ឡាវ) និងលេខ 7 (កម្ពុជា) មានប្រវែងប្រហែល 7,85 គីឡូម៉ែត្រ ភាគីទាំងពីរបានយល់ព្រមគ្នាកំណត់ខ្សែព្រំដែនឆ្ងាយពីចំណុចកណ្តាលនៃផ្លូវនេះ 11,50 ម៉ែត្រ ដោយចាប់ផ្តើមពីទីទាំងបោះបង្គោលព្រំដែនលេខ 033 ដល់ទីទាំង 033/3 ដែលបានបញ្ជាក់នៅក្នុងមាតិកា I [7]។

6. **តំបន់ភូមិ ណាំចាំប៉ា**

ភាគីទាំងពីរបានព្រមព្រៀងគ្នានឹងដោះស្រាយបញ្ហាកម្មសិទ្ធិលើភាពជាម្ចាស់នូវភូមិ ណាំចាំប៉ា តាមផែនទី S.G.I. ខ្នាត 1/100000[8]។

7. **តំបន់អូរស្មុត - អូរក្រលាង**

ភាគីទាំងពីរបានព្រមព្រៀងគ្នានឹងដោះស្រាយបញ្ហានៅតំបន់ហួយក្រលាង/អូរក្រលាង ដោយទទួនស្គាល់អូរនេះជារបស់កម្ពុជាតាមផែន ទី S.G.I. ខ្នាត 1/100000[9]។

តាមទស្សនៈរបស់អ្នកស្រាវជ្រាវប្រវត្តិសាស្រ្តការទំនាក់ទំនងទ្វេភាគីឡាវ - កម្ពុជា នោះគឺបានយល់ថា ភាគីទាំងពីរឡាវនិងកម្ពុជា សុទ្ធតែបានខិតខំព្យាយាមយ៉ាងសកម្មនិងបានឯកភាពគ្នាពិនិត្យនិងសំម្រេចនូវការដោះស្រាយបញ្ហាព្រំដែនលើដីជាក់ស្តែងបានជាច្រើននិងមានចំហ៊ានឈានទៅមុខច្រើនដែរ ប៉ុន្តែនៅមានចំណុចនៅសេសសល់មួយចំនួនដែលភាគីទាំងពីរត្រូវ

---

[7] កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងរដ្ឋាភិបាលនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវនិងរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជណាចក្រកម្ពុជា, ចុះថ្ងៃទី ២៥ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០៩, មាត្រា ២.

[8] កំណត់ហេតុ រវាងអនុរដ្ឋមន្ត្រី ក្រសួង ការបរទេសនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវ និងអនុរដ្ឋមន្ត្រី ក្រសួង ការបរទេសនិងសហការអន្តរជាតិនៃព្រះរាជណាចក្រកម្ពុជា, ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ មិនា ឆ្នាំ ២០០៨, ចំណុចទី ៣។

[9] កំណត់ហេតុរវាងអនុរដ្ឋមន្ត្រី ក្រសួង ការបរទេសនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវ និងអនុរដ្ឋមន្ត្រី ក្រសួង ការបរទេសនិងសហការអន្តរជាតិនៃព្រះរាជណាចក្រកម្ពុជា, ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ មិនា ឆ្នាំ ២០០៨, ចំណុចទី៤។

តែរួមគ្នាបន្តដោះស្រាយដូចជា ៖ នៅតំបន់ទន្លេស៊េកុង និងតំបន់កែងតម៉រខោយ - អូរតង៉ាវ។

តំបន់នៅសេសសល់ទាំងពីរនេះស្ថិតនៅក្នុងចំណោម 13% របស់ព្រំប្រទល់ដែលភាគីទាំងពីរមិនទាន់ចុះត្រួពិនិត្យនៅលើដីជាក់ស្តែងរួមគ្នាទេ ចាប់ពីបង្គោលព្រំដែនលេខ 078 តាមបណ្តោយទន្លេស៊េកុង ឡើងទៅកាន់តំបន់កែងតម៉រខោយ - អូរតង៉ាវ (ដល់បង្គោលព្រំដែនលេខ 099) ជាតំបន់ដែលមានស្ថានភាពដូចពេលបច្ចុប្បន្ន។

ក្រុមអ្នកស្រាវជ្រាវប្រវត្តិសាស្ត្រ បានតែងតាំងក្រុមមួយចុះទៅពិនិត្យមើលទៅលើដីជាក់ស្តែងនិង ស្វែងរកស្ថានភាពពិតប្រាកដជាមួយប្រជាជនដែលរស់នៅក្នុងតំបន់ទាំងនោះទើបបានជ្រាបថា ៖

តំបន់កែងតម៉រខោយ - អូរតង៉ាវ ជាបតំបន់មួយដែលភាគីទាំងពីរនៅតែមានគំនិតទស្សនៈខុសគ្នាអំពីការគូសកំណត់ខ្សែព្រំដែននៅឡើយទេ ដោយសារតែភាគីនិមួយៗបានអះអាងលើឯកសារនិងផែនទីដែលផ្តល់ពត៌មានខុសប្រែកពីគ្នា។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ បើផ្អែកលើភាពជាក់ស្តែងនៅចំនាន់បារាំងគ្រប់គ្រង នៅលើត្រើយខាងឆ្វេងដីនៃទន្លេស៊េកុង, ខាងអូរកឿ, អូរដាក់ឡាវ ហើយប្រជាជនក្នុងតំបន់បានប្រាប់អោយដឹងថា នេះគឺជាតំបន់រកស៊ីប្រកបមុខរបររបស់ប្រជាជនឡាវនៅភូមិហាត់យៃ (ភូមិហាត់អ៊ូដំសៃ), ភូមិសែនកែវ ដែលនាំគ្នាទៅធ្វើចំម្ការ, ធ្វើស្រែ, នេសាទត្រីនិងប្រមាញ់សត្វ ហើយបច្ចុប្បន្ននេះ យើងនៅតែឃើញស្នាមនៃស្រែចាស់, ចម្ការចាស់ របស់ប្រជាជននៅកាលសម័យនោះ។

ព្រំដែនរវាងប្រទេសឡាវនិងកម្ពុជា ពេលនោះបានជ្រើសរើសយកអូរដាក់ឡាវ(ពាក្យថា“ដាក់ ឡាវ” គឺជាពាក្យនៃភាសាជនជាតិ ឡះវ៉ៃ មានន័យថា “ទឹកឡាវ”) ហើយអូរដាក់ឡាវនេះមានន័យថា “ទន្លេទឹកឡាវ”។

នៅក្នុងកាលសម័យព្រះរាជណាចក្រឡាវ កងកម្លាំងយោធាឡាវមានការត្រួតពិនិត្យលើតំបន់អូរកឿនិងអូរដាក់ឡាវ ដើម្បីការពារព្រំដែនតាមបញ្ហារបស់មេបញ្ជាការការពារទឹកដី។ អាជ្ញាធរនិងអភិបាលមូលដ្ឋានរបស់ប្រទេសទាំងពីរ ឡាវ - កម្ពុជា បានទទួនស្គាល់និងចាត់ទុកថា នេះជាតំបន់បែងចែកនៃអធិបតីយ្យភាពប្រទេសទាំងពីរ។ ក្រៅពីនេះ តំបន់កែងតម៉រខោយ - អូរតង៉ាវ នៅឃើញមានស្នាមយន្តហោះកងទ័ពអាមេរិកធ្លាក់និងមានរណ្តៅគ្រាប់បែកចាស់លេចដានក្នុងតំបន់នេះ។ នៅក្នុងសម័យសង្គ្រាម មានយន្តហោះកងទ័ពអាមេរិកបានធ្លាប់ទម្លាក់គ្រាប់បែកក្នុងបរិវេណនេះ។ ដោយសារអាមេរិកចាត់ទុកជាទឹកដីរបស់ឡាវ (ប្រសិនបើតំបន់នេះជាកម្មសិទ្ធិនៃប្រទេសកម្ពុជាកងទ័ពអាមេរិកនឹងមិនអាចទម្លាក់គ្រាប់បែកនៅទីនេះទេ ពីពោះអាមេរិកមានការគាំទ្ររដ្ឋាភិបាលរបស់ឧត្តមសេនីយ៍ លន់ នល់)។ ចំពោះបរិវេណយន្តហោះធ្លាក់នោះ នៅពេលបច្ចុប្បន្ននេះប្រជាជនឡាវហៅតំបន់នេះថា "ភូយន្តតុក" (ភ្នំធ្លាក់យន្តហោះ)។ មួយទៀត, ក្នុងអំរុងពេល ខ្មែរក្រហមកាន់អំណាចនិងដំណើរការប្រល្បៃពុជសាស្រនៅកម្ពុជា, ប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជា ជាច្រើនបានភៀសខ្លួនមករស់នៅតំបន់កែងតម៉រខោយ - អូរតង៉ាវនេះ ហើយពួកខ្មែរក្រហមមិនបានតាមមកបង្ក្រាបគេបានទេ ពីពោះគេទទួនស្គាល់ថា បរិវេណនេះគឺជាដែនដីរបស់ប្រទេសឡាវ។

មួយទៀតដែលបញ្ជាក់ពីការគ្រប់គ្រងរបស់ប្រជាជនឡាវ, បើយោងតាមការសំភាសន៍អ្នកចាស់ទុំនៅតាមស្រុកនេះបានដឹងថា ភូមិតង៉ាវ នៅទីនេះមានភូមិពីរគឺ ៖ ភូមិតង៉ាវក្រោមនិងភូមិតង៉ាវលើ ដែលស្ថិតនៅត្រើយខាងស្តាំទន្លេសេកុង(តាមបង្ហូរទឹក) ដែលមានជនជាតិឡាវរស់នៅជាច្រើន ពួកគេមកតាំងទីលំនៅតាំងពីជំនាន់បារាំងគ្រប់គ្រង។ អំពីភូមិតង៉ាវលើមានទីតាំងនៅត្រើយខាងឆ្វេងគឺជាភូមិតូចមួយមានប្រជាជនរស់នៅតិចប្រហែល 10 គ្រួសារ ទាំងអស់ជាជនជាតិឡៈវ៉ៃ និងជនជាតិស៊ុ ហើយជាភូមិផ្លូវទីតាំងញឹក

ញាប់។ ចាប់តាំងពីឆ្នាំ 1968 រហូតដល់ឥឡូវនេះ ប្រជាជននៅក្នុងភូមិនេះហាក់ដូចជាមានការផ្លាស់ភូមិទៅនៅភូមិហាតសាយស៊ុង។ មូលហេតុការផ្លាស់ទីដោយសារកើតជំងឺរាគរូសធ្ងន់ធ្ងរ។ នៅពេលបច្ចុប្បន្ននេះ មានការរកឃើញដាននៃការតាំងទីលំនៅនិងជីវៈភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជនឡាវ ដូចជាដើមស្វាយ, ខ្នុន, ស្នូរចម្ការ, ដានស្រែ, ឆ្នាំងបែកនិងផ្លូវចុះកំពង់ទឹក។ និយាយរួម, ភូមិតង៉ាវទាំងពីរដែលពោលខាងលើនោះ នៅក្នុងស្រុក ស្នាមសែ ខេត្តអាត់តាពឺ ចាប់តាំងពីជំនាន់បារាំងគ្រប់គ្រងមកម្ល៉េះ, សម័យព្រះរាជាណាចក្រឡាវនិងនៅពេលក្រោមរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យឡាវ រហូតដល់ឥឡូវនេះ។ ប៉ុន្តែក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ កងទ័ពកម្ពុជាបានបំផ្លាញចោលអស់និងបានផ្លាស់ប្តូរទិសភាពធម្មជាតិនិងបរិស្ថានក្នុងបរិវេណនេះទាំងស្រុង។

នៅមានអតីតមន្ត្រីយោធានិងទាហ៊ានដែលធ្លាប់បំពេញបេសកកម្មនៅបរិវេណនេះ បានអោយដឹងថា ក្រោយពីបង្កើតរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវ ពីឆ្នាំ 1975 មកនេះ តំបន់កែងតម៉រខោយ - អូរតង៉ាវ ស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតត្រា ជានិតរបស់វិរសេនាតូច 21 របស់ស្នងការយោធាខេត្តអាត់តាពឺ ដោយបានដាក់ជំរំរស់នៅនៅចំណុចផ្សេងៗដូចខាងក្រោម៖

- ឆ្នាំ 1992 មានទីតាំងនៅខាងឆ្វេងទន្លេសេកុង នៅអូរដាកឡាវ;
- ឆ្នាំ 1993 - 1994 បានផ្លាស់ប្តូរទីតាំងពីអូរដាកឡាវមកដាក់នៅតំបន់មាត់អូរតង៉ាវ;
- ឆ្នាំ 1996 – 1997 បានផ្លាស់ប្តូរពីតំបន់មាត់អូរតង៉ាវមកតាំងនៅបរិវេណអូរអាឡៃ។

សកម្មភាពទាំងនេះនៃស្នងការយោធាខេត្ត អាត់តាពឺ របស់ភាគីឡាវនេះ ភាគីកម្ពុជា ក៏បានទទួលស្គាល់និងមិនដែលមានការចោទប្រកាន់ឬមានទំនាស់និងគ្នាតែយ៉ាងណាឡើយទេ។

យោងតាមកំណត់ហេតុនៃការពិភាក្សាចរចាររវាងអភិបាលស្រុក ស្នាមសែ ខេត្ត អាត់តាពឺ និងស្រុក សែនប៉ាង ខេត្ត ស្ទឹងត្រែង ចុះថ្ងៃទី 27 ខែ ឧសភា ឆ្នាំ 1990, អភិបាលស្រុក សែនប៉ាង បានស្នើការទទួលខុសត្រូវនៅតំបន់អូរគៀ ចំពោះភាគខាងកើតបានយល់ព្រមអោយភាគីឡាវត្រួតពិនិត្យ។ អភិបាលស្រុកទាំងពីរបានព្រមព្រៀងគ្នាបន្តអនុវត្តនូវកំណត់ហេតុនៃគណៈប្រតិភូស្រុកទាំងពីរ ដែលបានជួបប្រជុំគ្នារួចទៅហើយនោះ ដើម្បីរក្សារការពារសន្តិសុខសាធារណៈនៅតំប់នចន្លោះរវាងស្រុក ស្នាមសែ និងស្រុក សែនប៉ាង[10]។ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំពីរលើកនៅឆ្នាំ 1995 ស្រុកទាំងពីរនៅតែបន្តបែងចែកតំបន់រក្សាការបែងចែកតំបន់គ្រប់គ្រងនេះ[11]។

3. កិច្ចព្រមព្រៀងគ្នា របស់ភាគីទាំងពីរអំពីតំបន់នៅសេសសល់នៅកែងតម៉ររខោយ -អូរតង៉ាវ

អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានអោយដឹងថែមទៀតថា ភាគីទាំងពីរបានឯកភាពគ្នាថាតំបន់នេះគឺជាតំបន់នៅសេសសល់មិត្តភាព និងហាមឃាត់មិនអោយមានការធ្វើកិច្ចការណាទាំងអស់ទេ, គួរតែថែរក្សាទុកស្ថានភាពដដែលក្នុងតំបន់នេះរហូតដល់ពេលណាសម្រេចការចុះត្រួពិនិត្យ និងបោះបង្គោលកំណត់ព្រំដែនជាស្ថាពរ។

តំបន់ដែលភាគីទាំងពីរមិនទាន់រួមគ្នាចុះត្រួពិនិត្យដូចជា តំបន់កែងតម៉ររខោយ - អូរតង៉ាវ គណៈកម្មការចំម្រុះព្រំដែននៃប្រទេសទាំងពីរបានឯកភាពគ្នានឹងរក្សាស្ថានភាពនៅបរិវេណទាំងនោះអោយមានស្ថានភាពដូចដើមដោយហាមឃាត់អភិបាលមូលដ្ឋាននៃប្រទេសនិមួយនិងអាជ្ញាធរពាក់ពន្ធ័

---

[10] កំណត់ហេតុរបស់ស្រុកសែងបាង, កម្ពុជា និង ស្រុកសណានសែ, ឡាវ ចុះថ្ងៃទី 23 ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 1992, ខទី2។

[11] កំណត់ហេតុចុះថ្ងៃទី ១២ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៥, ။ ចំណុចទី ២ និងចុះថ្ងៃទី ២៨ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៥, ។ ចំណុចទី ២។

របស់ខ្លួនធ្វើកិច្ចការក៏សាងអ្វីៗទាំងអស់ ដែលអាចធ្វើអោយមានការផ្លាស់ប្តូរស្ថានភាពនៅបរិវេណព្រំដែន[12]។ យោងទៅតាមកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ រដ្ឋាភិបាលក៏បានផ្សព្វផ្សាយអោយប្រជាជននៅមូលដ្ឋានបានជ្រួតជ្រាបយល់ដឹង ប្រជាជនក៏បានអនុវត្តតាម ដោយសារតែជាកិច្ចព្រមព្រៀងនៃគណៈប្រតិភូទាំងពីរ។ អំពីបញ្ហានេះ ភាគីទាំងពីរបានអះអាងជាសារថ្មីម្តងទៀតនូវបំណងប្រាថ្នានេះ។ ក្នុងឱកាសបើកកិច្ចប្រជុំលើកបន្ទាប់មកនេះ[13]។ ជាពិសេស នៅតំបន់កែងតម៉រខោយ - អូរតង៉ាវ ដែលភាគីទាំងពីរបានព្រមព្រៀង និងឯកភាពគ្នានូវការកំណត់ខ្សែព្រំដែន និងហាមឃាត់យ៉ាងច្បាស់ថា ៖ "ភាគីទាំងពីរបានព្រមព្រៀងគ្នារក្សាស្ថានភាពដូចដើម ដោយគ្មានការសាងសង់អ្វីទាំងអស់ទេដែលអាចនាំឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរស្ថានភាពនៅបរិវេណព្រំដែននោះ។ ក្រៅពីនេះ ភាគីទាំងពីរបានជំរុញឱ្យខេត្ត អាត់តាពឺ និងខេត្ត ស្ទឹងត្រែង បន្តសហការជាមួយគ្នាត្រួតពិនិត្យរួមគ្នា រហូតដល់ពេលណាភាគីទាំងពីរនឹងបានសម្រេចនូវការបោះបង្គោលព្រំដែននៅក្នុងបរិវេណនេះ"[14]។ ចំពោះកិច្ចព្រមព្រៀជាមួយគ្នានៃភាគីទាំងពីរក្នុងពេលកន្លងមក ជាពិសេសនៅការអនុវត្តជាក់ស្តែង អាជ្ញាធរកម្ពុជា សុទ្ធតែបានទទួលស្គាល់ ហើយចាត់ទុកថា តំបន់កែងតម៉រខោយ-អូរតង៉ាវ ជាតំបន់នៅសេសសល់ ជាតំបន់ដែលភាគីទាំងពីរមិនទាន់បានគូសកំណត់ខ្សាយព្រំដែន និងហាមធ្វើសកម្មភាពក្នុងតំបន់នេះ, ភាគីទាំងពីរក៏បានពិភាក្សាគ្នា។ ឧទាហរណ៍ដែលបង្ហាញអោយឃើញឥរិយាបថនេះគឺក្នុងករណីភាគីកម្ពុជាបានជូនដំណឹងជាផ្លូវការឱ្យភាគីឡាវជ្រួតជ្រាបគោល

[12] កំណត់ហេតុកិច្ចប្រជុំនៃគណៈកម្មាធិការព្រំដែនឡាវ - កម្ពុជា, កម្ពុជា - ឡាវ លើកទី ២, ចុះថ្ងៃទី ៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ១៩៩៧, ខទី ៨(៥)។

[13] កំណត់ហេតុកិច្ចប្រជុំវិសាមញ្ញគណៈកម្មាការព្រំដែនឡាវ - កម្ពុជា, កម្ពុជា - ឡាវ, ចុះថ្ងៃទី ១៩ ខែមករា ឆ្នាំ ២០០៦ ចំណុចទី ១១។

[14] កំណត់ហេតុកិច្ចប្រជុំវិសាមញ្ញគណៈកម្មាការព្រំដែនឡាវ - កម្ពុជា, កម្ពុជា - ឡាវ, ចុះថ្ងៃទី ៥ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៤, ខទី ៦។

បំណងនៃកងទ័ពអាមេរិកចង់ចូលមកទាញយកឆ្អឹងរបស់យោធាអាមេរិកដែលបាត់បង់ក្នុងសម័យសង្គ្រាមឥណ្ឌូចិន ក្រោយពីបានដឹងថាយន្តហោះពួកគេធ្លាក់នៅតំបន់នេះ[15]។

នៅពេលពិនិត្យមើលកិច្ចសហប្រតិបត្តិការនៃភាគីទាំងពីរ ក្នុងការអនុវត្តកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ ក្រុមអ្នកស្រាវជ្រាវវិទ្យាសាស្ត្រយើងបានឃើញថា ភាគីឡាវមានការគោរពគ្រប់ពេលវេលា, ប្រកាន់និងអនុវត្តយ៉ាងតឹងរឹងនូវកិច្ចព្រំព្រៀងជានិច្ច។ ដូចជាករណីភាគីកម្ពុជាបានចោទប្រកាន់ភាគីឡាវនិងស្នើអោយដោះចេញ, បញ្ឈប់ការចិញ្ចឹមសត្វនិងសើររើចេញផ្ទះសម្បែងរបស់ប្រជាជនឡាវនៅតំបន់អូរតង៉ាវ តាមលិខិតរបស់សម្តេចតេជោ ហ៊ុន សែន ចុះថ្ងៃទី 24 ខែ មក្ករា ឆ្នាំ 2013 ជូនឯកឧត្តម ជូមម៉ាលី សៃញ៉ាសន់ ប្រមុខរដ្ឋនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវ។ ពេលនោះភាគីឡាវបានបង្ហាញនូវសេចក្តីស្មោះត្រង់និងសុឆន្ទៈដ៏ល្អ ដោយបានកំទេចកំទីជម្រកសត្វនៅបរិវេណនោះចេញទាំងអស់ពីបរិវេណនេះ ព្រមទាំងបានផ្តល់ដំណឹងអោយភាគីកម្ពុជាបានជ្រួតជ្រាប។ យោងតាមលិខិតរបស់ ឯកឧត្តម ថង់លុន ស៊ីស៊ុលិត ដែលពីមុនជាឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី, រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួង ការបរទេសនៃសាធារណៈរដ្ឋប្រជាធិបតិយ្យប្រជាមានិតឡាវ ដែលជូនទៅ ឯកឧត្តម ហរ ណាមហុង, ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី, រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួង ការបរទេសនិងសហការរអន្តរជាតិនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ចុះថ្ងៃទី 20 ខែ កក្កដា ឆ្នាំ 2013 បានសរសេរថា *“ដំណោះស្រាយរបស់ភាគីឡាវនេះនឹងមិនប៉ះពាល់ដល់អាកប្បកិរិយានៃភាគីនិមួយលើផ្នែកច្បាប់និងប្រវត្តិសាស្ត្រទេ ដើម្បីអះអាងក្នុងការដំណោះ*

---

[15]លិខិតក្រសួង ការបរទេសនិងសហការអន្តរជាតិនៃព្រះរាចណាចក្រកម្ពុជា, ស្លាប់លេខទី ១៦០៩ MFA-IC/LC4, ចុះថ្ងៃទី ២៩ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៦, លេខទី ២៧៧៨ MFA-IC/LC4, ចុះថ្ងៃទី ១៨ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦។

ស្រាយចំណុចនៅសេសសល់នៅកែងតម៉ រខោយ - អូរតង៉ាវ ជាមួយគ្នានៅពេលអនាគត"។

បញ្ហាដែលត្រូវចាប់បារម្ភនៃទំនាក់ទំនងរវាងប្រទេសទាំងពីរនោះគឺ ភាគីកម្ពុជាបានអនុវត្តផ្ទុយនឹងកិច្ចព្រមព្រៀងជាមួយភាគីឡាវហើយថា តំបន់កែងតម៉ រខោយ - អូរតង៉ាវ គឺជាតំបន់នៅសេសសល់និងហាមមិនអោយធ្វើសកម្មភាពអ្វីនៅក្នុងបរិវេណនេះទេ។ ប៉ុន្តែ ក្រោយមកភាគីកម្ពុជាមិនគោរព, មិនអនុវត្តទេនិងបានល្មើសកិច្ចព្រមព្រៀងគ្នានេះគឺជាមូលហេតុនាំអោយកើតមានស្ថានភាពតានតឹងតាមនៅតំបន់ព្រំដែន។

4. ព្រឹត្តិការណ៍ដែលកើតឡើងនៅតាមតំបន់ព្រំដែននិងការខិតខំដោះស្រាយតាមរយៈការទូតនិងយន្តការសម្របសម្រួលនៃភាគីទាំងពីរ

បើយោងតាមព័តមានពីមន្ត្រីពាក់ពាល់, បញ្ហានៃភាពតានតឹងនៅតំបន់កែងតម៉ រខោយ - អូរតង៉ាវ ដោយសារតែការសាងសង់ផ្លូវថ្នល់របស់ភាគីកម្ពុជាបានរំកិនចូលជ្រៅទៅតំបន់ព្រំដែនដែលមិនទាន់សម្រេចនៃការចុះត្រួពិនិត្យនៅលើដីជាក់ស្តែងដែលជាតំបន់នៅសេសសល់កែងតម៉ រខោយ - អូរតង៉ាវ។

ចាប់ពីដើមខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ 2017, ក្រុមវិស្វកម្មយោធា ក្រសួង ការពារជាតិកម្ពុជា បានកសាងផ្លូវថ្នល់តាមបណ្តោយទន្លេសេកងរំកិនចូលទៅក្នុងតំបន់កែងតម៉ រខោយ - អូរតង៉ាវ ហើយផ្លូវថ្នល់ដែលបានកសាង ក៏មានការដាក់កងកម្លាំងពង្រាយទន្ទឹមនៅចំណុចមួយៗទៀតផងដែរ។ ទង្វើបែបនេះគឺជា ការរំលោភលើកិច្ចព្រមព្រៀងនៃប្រទេសទាំងពីរ ដែលហាមឃាត់មិនឱ្យមានសាងសង់ឬឈូសឆាយនៅតំបន់ព្រំដែនដែលភាគីទាំងពីរមិនទាន់សម្រេចការចុះត្រួតពិ និត្យរួមគ្នានោះទេ។ ដូច្នេះ ភាគីឡាវទើបបានចោទប្រកាន់ ដើម្បីដោះស្រាយយ៉ាងសន្តិវិធីនិងបានផ្ញើលិខិតមួយទៅកាន់ភាគីកម្ពុជានិងស្នើអោយកម្ពុជាបញ្ឈប់ភ្លាមការសាងសង់ផ្លូវថ្នល់ជាច្រើនដងនិងច្រើនកម្រិត ទាំងថ្នាកដ្ឋានអំណាចមូលដ្ឋាននិងថ្នាក់ជាតិ។

ឯកឧត្តមនាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃសាធារណៈរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវ បានផ្ញើតឱកាសជួបពិភាក្សារការងារជាមួយលោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃព្រះរាជណាចក្រកម្ពុជា នៅថ្ងៃទី 10 ខែ ឧសភា ឆ្នាំ 2017 ដើម្បីពិភាក្សាអំពីការដោះស្រាយបញ្ហាក្នុងឱកាសធ្វើដំណើរចូលរួមវេទិកាសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោក (World Economic Forum) នៅរាជធានីភ្នំពេញ។ ក្នុងពេលជាមួយគ្នានេះដែរ សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានយល់ព្រមបញ្ឈប់ការសាងសង់ផ្លូវថ្នល់និងអោយមានការចុះត្រួតពិនិត្យ នៅលើដីជាក់ស្តែងជាមួយគ្នានៃគណៈកម្មការចំម្រុះព្រំដែន។ បន្ទាប់ពីការជួបពិភាក្សានោះ ភាគីកម្ពុជាមិនបានអនុវត្តតាមកិច្ចព្រមព្រៀងនេះទេ, ក្រុមវិស្វកម្មយោធាកម្ពុជានៅតែបន្តសាងសង់ផ្លូវថ្នល់រហូតឈានទៅដល់តំបន់អូរអាឡៃ នៅក្នុងតំបន់កែងតម៉ខោយ - អូរតង៉ាវ ដែលជាតំបន់ចម្រូងចម្រាស់ នេះជាការរំលោភនៃកិច្ចព្រមព្រៀងរបស់អ្នកដឹកនាំប្រទេសទាំងពីរ។ ចំពោះសភាពការណ៍បែបនេះ ភាគីឡាវទើបដាក់កងកម្លាំងត្រួតពិនិត្យនៅតំបន់អូរអាឡៃ ដើម្បីចោទប្រកាន់និងទប់ស្កាត់មិនអោយភាគីកម្ពុជាបន្តការឈូសឆាយផ្លូវថ្នល់ និងញ្ឈប់ការកសាងទាំងអស់នេះ។

ក្រោយមកទៀត កាលពិថ្ងៃទី 5 - 6 ខែ កក្កដា ឆ្នាំ 2017 ភាគីទាំងពីរបានបន្ទូនគណៈកម្មការចំម្រុះព្រំដែននៃប្រទេសទាំងពីរ ចុះត្រួតពិនិត្យនៅលើដីជាក់ស្តែង ប៉ុន្តែមិនអាចដោះស្រាយបញ្ហាបានទេ។

ដោយបន្តសកម្មភាពនៃកងកម្លាំងយោធារបស់ភាគីឡាវ ដើម្បីទប់ស្កាត់ភាគីកម្ពុជាដែលនៅតែបន្តកសាងផ្លូវថ្នល់នោះទើបបណ្តាលឱ្យភាគីកម្ពុជាចោទប្រកាន់ថា ភាគីឡាវឈ្លានពានអធិបតេយ្យភាពរបស់កម្ពុជានិងបានបំពេញបន្ថែមកងកម្លាំងប្រចាំការនិងទើបបង្កឱ្យមានភាពតានតឹងនៅក្នុងតំបន់នេះ។

នៅថ្ងៃទី 11 ខែ សីហា ឆ្នាំ 2017 ភាគីកម្ពុជា សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានប្រកាសតាម រយៈប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយនិងតាមរយៈហ្វេសប៊ុក (Facebook) របស់ខ្លួន បានអំពាវនាវអោយរដ្ឋាភិបាលឡាវត្រូវតែដក់កង កម្លាំងយោធាទាំងអស់ចេញពីអធិបតេយ្យភាពរបស់កម្ពុជាក្នុងរយៈពេល 6 ថ្ងៃ (ថ្ងៃទី 17 ខែ សីហា ឆ្នាំ 2017) បើមិនដូច្នេះទេនឹងប្រតិបត្តិការដោយកង កម្លាំងយោធា។ ក្នុងថ្ងៃតែមួយនេះដែរ ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយក្នុងស្រុកនិងអន្តរ ជាតិបានផ្សព្វផ្សាយបង្ហាញភាពកងទ័ពកម្ពុជាផ្លាស់ទី ដើម្បីឆ្ពោះទៅកាន់ព្រំ ដែនផ្ទាប់ជាមួយឡាវហើយអះអាងថា ដើម្បីបន្តេញយោធាឡាវចេញពីតំបន់ អូរតង៉ាវ,,,,,ដែលភាគីកម្ពុជាបានអះអាងថា ជាអធិបតេយ្យភាពរបស់កម្ពុជា។

មុននេះគឺនៅថ្ងៃទី 7 ខែ សីហា ឆ្នាំ 2017, ក្រសួង ការបរទេសឡាវ បានទទួលលិខិតមួយចុះថ្ងៃទី 2 ខែ សីហា ឆ្នាំ 2017 របស់នាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន ជូនមកកាន់នាយករដ្ឋមន្ត្រី ថង់លុន ស៊ីស៊ុលិត នៃសាធារណរដ្ឋ ប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិត្យឡាវតាមរយៈស្ថានទូតកម្ពុជាប្រចាំឡាវ ដើម្បីស្នើ អោយភាគិឡាវដក់កងទ័ពចេញពីបរិវេណអូរអាឡៃដែលកម្ពុជាអះអាង ថាជា អធិបតេយ្យភាពរបស់ខ្លួន និងសូមភាគីឡាវទទួនយកនូវការសម្នើរបស់ភាគី កម្ពុជា ក្នុងការដោះស្រាយនៅចំណុច 4 ដែលមានកិច្ចព្រមព្រាងជាមួយគ្នា ហើយនោះជាសារថ្មីម្តងទៀត។ ព្រឹកថ្ងៃទី 12 ខែ សីហា ឆ្នាំ 2017, នាយករដ្ឋ មន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានធ្វើដំណើមកកាន់ទីក្រុងវៀងច័ន្ទ ដើម្បីជួបសំណែះសំ ណាលជាមួយនាយករដ្ឋមន្ត្រីឡាវ និងក្នុងព្រឹកថ្ងៃដដែលនេះដែរ លោក នាយក ថង់លុន ស៊ីស៊ុលិត បានជួបពិភាក្សាអំពីវិធីការដោះស្រាយបញ្ហា ជាមួយនឹងនាយករដមន្ត្រី ហ៊ុន សែន ជាបន្ទាន់ និងបានព្រមព្រៀងគ្នា អោយ ភាគីទាំងពីរដក់កងកម្លាំងរបស់យោធារបស់ខ្លួនទាំងអស់ចេញពីតំបន់អូរអា ឡៃត្រឡប់ទៅអង្គភាពដើមវិញ; ប្រគោលឱ្យក្រសួង ការបរទេស ក៏ដូចជាគ ណៈកម្មាការព្រំដែននៃភាគីទាំងពីរ បន្តពិភាក្សានិងចរចាជាមួយគ្នា បន្តបង្កើត

កត្តាអំណួយអោយមានការពិភាក្សាជាទៀងទាត់នៅពេលដែលមានបញ្ហាមួយណាកើតឡើង។

ក្រោយពីសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃប្រទេសទាំងពីរនៅថ្ងៃទី 12 ខែ សីហា ឆ្នាំ 2017 ដោយសារតែសេចក្តីទុកចិត្តក្នុងមិត្តភាពនៃប្រទេសទាំងពីរក៏ដូចជាថ្នាក់ដឹកនាំនៃប្រទេសកម្ពុជា, ភាគីឡាវបានដក់កងកម្លាំងយោធាខ្លួនចេញពីអូរអាឡៃ។ ប៉ុន្តែ ផ្ទុយទៅវិញភាគីកម្ពុជាត្រឹមតែដកកងកម្លាំងគាំទ្រប្រឡប់ទៅវិញតែប៉ុន្នោះ ប៉ុន្តែកងកម្លាំងយោធាព្រំដែនដែលឈរជើងប្រចាំការនៅតំបន់នេះមិនទាល់ដក់ទៅវិញនៅឡើយទេ។ លើសពីនេះទៅទៀត ភាគីកម្ពុជាបានផ្លាស់ប្តូរកងកម្លាំងមកជំនួសទីតាំងដើមរបស់យោធាឡាវនិងដាក់ទង់ជាតិខ្លួន ដើម្បីប្រកាសអធិបតេយ្យភាពរបស់កម្ពុជានិងបានអបអរសាទរជ័យជម្នះលើតំបន់នេះ។ ថ្ងៃទី 18 ខែ សីហា ឆ្នាំ 2017, ឯកឧត្តម លោក ថង់លុន ស៊ីស៊ុលិត នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាពិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវ បានផ្ញើលិខិតមួយទៅកាន់លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីកម្ពុជា ដើម្បីបញ្ជាក់ពីជំហររបស់ភាគីឡាវអំពីការដោះស្រាយបញ្ហានេះ, ដែលមានខ្លឹមសារសំខាន់គឺ ៖ លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីឡាវបានសង្កត់ធ្ងន់ឡើងវិញនូវកិច្ចព្រមព្រៀងរបស់ភាគីទាំងពីរ ដែលបានឯកភាពជាមួយគ្នានៅថ្ងៃទី 12 ខែ សីហា ឆ្នាំ 2017 កន្លងមកនិងស្នើអោយនាយករដ្ឋមន្ត្រីកម្ពុជាសុខចិត្តអនុវត្តនៃកិច្ចព្រមព្រៀងយ៉ាងតឹងរឹងស្មោះត្រង់ ទាំងនេះដើម្បីរួមគ្នាការពារនិងថែរក្សារប្រពៃណីដ៏ល្អប្រសើអោយកាន់តែយូរអង្វែងដូចខ្លឹមសារគឺ៖ តំបន់នេះមិនទាល់ចុះត្រួពិនិត្យ និង កំណត់ខ្សាយព្រំដែនរួមគ្នាដោយសារភាគីទាំងពីរមានគំនឹតខុសគ្នាអំពីឯកសារនៃការគូសខ្សែព្រំដែន ទើបដំបន់នេះជាតំបន់នៅសេសសល់ដែលភាគីទាំងពីរបានឯកភាពគ្នាថាជាតំបន់នៅសេសសល់មត្តិភាព និង ហាមធ្វើកច្ចិការណាមួយ ត្រូវរក្សាតំបន់នេះមានស្ថានភាពដូចដើម

រហូតដល់ភាពគីទាំងពីរសម្រេចការចុះត្រួតពិនិត្យ និង បោះបង្គោលព្រំ ដែនជាស្ថាពរ។

ដើម្បីទប់ស្កាត់ព្រឹត្តិការណ៍នេះ មិនអោយកើនឡើងនិងបន្ធូរបន្ថយភាពតានតឹងលើបញ្ហានេះទេ, នៅថ្ងៃទី 01 ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ 2017 នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃឡាវនិងនាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃកម្ពុជា បានជួបពិភាក្សារជាមួយគ្នាជាសារថ្មីម្តងទៀតនៅរាជធានីភ្នំពេញ ហើយបានឯកភាពជាមួយគ្នាដូចខាងក្រោម ៖

- យល់ព្រមអោយរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួង ការបរទេសឡាវនិងកម្ពុជា ជួបពិភាស្សារគ្នានៅពេលឆាប់ៗនេះ ដើម្បីពិភាក្សារជាមួយគ្នាយ៉ាងលម្អិតលម្អិលអំពីវិធីការដោះស្រាយបញ្ហា។

- ឯកភាពអោយគណៈកម្មាការចម្រុះព្រំដែនរបស់ភាគីទាំងពីរ ចុះត្រួតពិនិត្យនៅលើដីជាក់ស្តែង ជាមួយគ្នានៅចំណុច 04 តាមការស្នើរបស់ភាគីកម្ពុជាគឺ ទីទាំងបង្គោលលេខ 033, ទីទាំងផ្លូវថ្នល់លេខ 13/7 ប្រវែង 7,8 គីឡូម៉ែត្រ, តំបន់វើនខាមនិងតំបន់បង្គោលលេខ 032 - 032/6។

- អោយគណៈកម្មការចម្រុះព្រំដែន ចុះត្រួតពិនិត្យនៅលើដីជាក់ស្តែងនៅតំបន់កែងតម៉ រខោយ-អូរតង៉ាវ ដើម្បីកំណត់ទីតាំងបង្គោលព្រំដែននិងព្រមព្រៀងគ្នាបោះបង្គោលព្រំដែនអោយសម្រេចយ៉ាងឆាប់។ ចំណុចណាឯកភាពគ្នាត្រូវតែបោះបង្គោលភ្លាម ដើម្បីឆ្ពោះទៅរកការបោះបង្គោលជាបន្តបន្ទាប់អោយបានសម្រេច។

- នាយករដ្ឋមន្ត្រីប្រទេសទាំងពីរបានព្រមព្រៀងគ្នាសរសេរលិខិតជាផ្លូវការផ្ញើទៅកាន់លោកប្រធានាធិបតីប្រទេសបារាំង ដើម្បីសម្នើអោយរដ្ឋាភិបាលបារាំងជួយនិងផ្តល់ឯកសារផ្សេងផ្សេងដែលពាក់ពាន់ ដើម្បីប្រើប្រាស់ជាទន្ន័យនិងភស្តុតាងក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាព្រំដែនរវាងប្រទេសទាំងពីរ។

ទាំងអស់នេះគឺជាកិច្ចយល់ព្រមគ្នារវាងអ្នកដឹកនាំរដ្ឋាភិបាលឡាវនិងកម្ពុជាដែលបានផ្តល់ដំណឹងជាព័ត៌មានផ្សព្វផ្សាយអោយប្រជាជនប្រទេស

ទាំងពីរក៏ដូចជាអន្តរជាតិ បានជ្រួតជ្រាបដល់ការខិតខំព្យាយាមស្វែងរកដំណោះស្រាយដោយសន្តិវិធី។

ដោយអនុវត្តតាមកិច្ចព្រមព្រៀងរបស់លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីប្រទេសទាំងពីរ, រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេសឡាវនិងកម្ពុជា បានជួបពិភាសារ និងធ្វើការជាមួយគ្នានៅរាជធានីភ្នំពេញ នាថ្ងៃទី 5 ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ 2017 បានយល់ព្រមគ្នាព្រាងលិខិតរួមមួយក្នុងនាមនាយករដ្ឋមន្ត្រីឡាវនិងកម្ពុជាផ្តល់ជូនទៅកាន់ប្រធានាធិបតីបារាំង ដើម្បីសូមអោយបារាំងជួយផ្ទេរផែនទីនិងឯកសារទាក់ទងជាមួយការកំណត់ព្រំដែនរវាងឡាវនិងកម្ពុជា, ប្រគាល់អោយគណៈកម្មាការព្រំដែនប្រទេសទាំងពីរចុះត្រួតពិនិត្យនៅលើដីជាក់ស្តែង ដើម្បីដោះស្រាយចំណុចចម្រូងចម្រាស់ព្រំដែន 04 នៅខេត្ត ចាំប៉ាសាក់ (ឡាវ) និង ខេត្ត ស្ទឹងត្រែង(កម្ពុជា) និងប្រគាល់អោយអនុគណៈកម្មការបច្ចេកទេសព្រំដែនប្រទេសទាំងពីរចុះត្រួតពិនិត្យនៅលើដីជាក់ស្តែងនៅបរិវេណចំណុចនៅសេសសល់ជាមួយគ្នានៅកែងតម៉រខោយ - អូរតង៉ាវ។

នៅថ្ងៃទី 13 ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ 2017, រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួង ការបរទេសនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវបានជូនលិខិតទៅកាន់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេសនិងសហការអន្តរជាតិ នៃព្រះរាជណាចក្រកម្ពុជា ដើម្បីស្នើអោយមានការជុំរុញគណៈកម្មាការព្រំដែនកម្ពុជា ចុះត្រួតពិនិត្យនៅលើដីជាក់ស្តែងជាមួយភាគីឡាវនៅតំបន់កែងតម៉រខោយ - អូរតង៉ាវ និងនៅតំបន់ព្រំដែនចំណុច 4 ប៉ុន្តែភាគីកម្ពុជាមិនបានយកចិត្តទុកដាក់នូវសេចក្តីស្នើនេះទេ។

ក្រោយពីការចុះទៅពិនិត្យមើលទិន្នន័យពិតប្រាកដ និងតាមការសួរដំណឹងពត៌មានពីយោធាព្រំដែនបានអោយដឹងថា មកដល់ពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ភាគីកម្ពុជា ក្រៅពីមិនអនុវត្តតាមកិច្ចព្រមព្រៀងរបស់នាយករដ្ឋមន្ត្រីទេនោះ គេក៏ធ្វើសកម្មភាពនៅតំបន់កែងតម៉រខោយ - អូរតង៉ាវយ៉ាងសកម្មនិងជានិច្ចធ្វើអោយកើតមានសភាពតានតឹងនៅក្នុងតំបន់នេះ។ ក្នុងនោះ ភាគីកម្ពុជា

បានប្រើប្រាស់យានយន្តដឹកជញ្ជូនរថយន្ត ផ្លាស់ប្តូរទីតាំងកងកម្លាំងយោធា, អាវុធនិងស្បៀងអាហារយ៉ាងទៀងទាត់ទាំងផ្លូវគោកនិងផ្លូវទឹក, មានការផ្លាស់ប្តូកងកម្លាំងយោធាចេញចូលនៅតំបន់នេះជាច្រើននិងបានរៀបចំកងកម្លាំងយោធាយាមស្បាតនៅកែងតម៉រខោយ - អូរតង៉ាវ។ លើសពីនេះទៅទៀត ភាគីកម្ពុជានៅតែបន្តការត្រួសត្រាយនិងបំផ្លាញដានវែងស្រែចាស់, ចម្ការចាស់ដែលជាភស្តុតាងនៃជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជនឡាវនៅក្នុងតំ បន់នេះ។ ភាគីកម្ពុជាបាននាំរថយន្តធុនធ្ងន់ចូលទៅក្នុងកែងតម៉រខោយ - អូរតង៉ាវ យ៉ាងឆាប់រហ័សនិងត្រួសត្រាយលើដីជាក់ស្តែង ដើម្បីកសាងផ្លូវថ្នល់ពីអូរអាឡៃដល់អូរកទោម, ពីអូរអាឡៃ ទៅដល់ភាគខាងត្បូងរបស់អូរតង៉ាវ និងដល់ប្រភពទឹកអូរតង៉ាវ ហើយបានកសាងស្ពានចំនួន 5 ឆ្លងអូរផ្សេងៗនៅតំបន់នេះ។ ក្រៅពីនេះកម្ពុជាបានប្រើប្រាស់យន្តហោះគ្មានមនុស្សបើក (drone) ហោះចូលទៅក្នុងទឹកដីរបស់ឡាវនៅក្នុងស្រុកស្នាមសៃ ខេត្ត អាត់តាពឺ ជាច្រើនដងផងដែរ។

ចំពោះបញ្ហាទាំងនេះ នៅថ្ងៃទី 14 ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ 2017, ក្រសួង ការបរទេសនៃសាធារណរដ្ឋប្រជា ធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវ បានជូនលិខិតលេខ 2959/កយល ទៅកាន់ក្រសួង ការបរទេសនិងសហការអន្តរជាតិនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដើម្បីចោទប្រកាន់ដោយសន្តិវិធីសូមអោយភាគីកម្ពុជាបញ្ឈប់ការកសាងនិងសកម្មភាពផ្សេងៗនៅក្នុងតំបន់នេះ។

រួមសេចក្តីមក ការឈ្លូសឆាយផ្លូវថ្នល់ជិតតំបន់ព្រំដែននៃភាគីទាំងពីរដែលមិនទាន់សម្រេចការចុះត្រួពិនិត្យរួមគ្នានេះ រហូតដល់ឈានចូលទៅក្នុងតំបន់នៃតំបន់ចំណុចដែលនៅសេសសល់ កែងតម៉រខោយ - អូរតង៉ាវនោះ គួរអោយយល់ថា គឺជាការរំលោភនូវកិច្ចព្រមព្រៀងរបស់គណៈកម្មធិការចម្រុះព្រំដែន ឡាវ-កម្ពុជា, កម្ពុជា-ឡាវ ដែលតំណាងឱ្យរដ្ឋាភិបាលនៃប្រទេសទាំងពីរ ដើម្បីដោះស្រាយចំណុចនៅសេសសល់។ សកម្មភាពទាំងនេះ រដ្ឋាភិបា

លនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវកំពុងតែខិតខំព្យាយាមរិករកវិធានការ ដើម្បីដោះស្រាយស្ថានភាពនេះអោយកាត់បន្ថយភាពតឹងតាំង ក៏ប៉ុន្តែភាគីកម្ពុជា មិនត្រឹមតែរំលោភលើកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងភាគីទាំងពីរដែលបានឯកភាពនៅគោលការណ៍ 04 និងបណ្ដាអនុស្សរណៈនៃគណៈកម្មាការព្រំដែនទាំងពីរតែប៉ុន្នោះទេ ប៉ុន្តែបានផ្លាស់ទីកងកម្លាំងឈានចូលទៅក្នុងតំបន់នេះដោយមានការប្រើប្រាស់ឧបាយកលដូចចេតនាបំភាន់ ដើម្បីបង្កើតអត្ថប្រយោជន៍សម្រាប់ខ្លួនផ្ទាល់ ដែលភាគីកម្ពុជាបានសរសេរនៅក្នុងសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រនៃការទំនាក់ទំនងរវាងកម្ពុជា - ឡាវ ថា៖ *"ការចរចាគ្រាន់តែជាការចរចាប៉ុន្នោះទេ, ប៉ុន្តែវត្តមានការផ្លាស់ប្តូរទីរបស់កងទ័ពកម្ពុជានៅក្នុងទឹកដីរបស់កម្ពុជា ចាំបាច់ត្រូវតែបានដំណើរទៅតាមផែនការ ដូចសុភាសិតវិទ្យាសាស្ត្រមួយនូវគោលនយោបាយបាននិយាយថា គោលនយោបាយការតមានន័យថាមានទាំងការចរចាទាំងវាយកម្ទេចនូវពេលដែលគ្មានផ្លូវគេចឬគ្មានប្រសិទ្ធភាពនោះទេ"*[16] នេះគឺចេតនាដើម្បីកាន់កាប់ទឹកដីយ៉ាងស្ហាវ។

[16] សាវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រសហប្រតិបត្តការរវាងកម្ពុជា - ឡាវ, បោះពុម្ពដោយរាជបណ្ឌិតសភាកម្ពុជា, ទំព័រ ៦៩។

ជំពូកទី III
និតិវិធីនៃដំណោះស្រាយដ៏សមស្របហេតុផល

1. ទីសដៅក្នុងការពង្រឹងពង្រីកទំនាក់ទំនងមិត្តភាពរវាងប្រជាជនទាំងពីរ ឡាវ - កម្ពុជា

យោងតាមតួនាទីរួមទាំងសិទ្ធិនិងភារកិច្ចរបស់វិទ្យាស្ថានវិទ្យាសាស្ត្រសង្គមជាតិ ដែលមានទាំងការស្រាវជ្រាវអំពីការបងរីករបស់សង្គមដែលមានលក្ខណៈវិទ្យាសាស្ត្រ ក្នុងនេះមានទាំងអតីតកាលនិងពិចារណានាពេលអនាគតតកាលផងដែរ ជាពិសេសការស្រាវជ្រាវស៊ីជម្រៅលើវិស័យប្រវត្តិសាស្ត្រ។ ការស្រាវជ្រាវអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រជាតិឬប្រវត្តិសាស្ត្ររវាងជាតិនោះ ប្រជាជាតិនិមួយៗសុទ្ធតែមានអារម្មណ៍នៃសេចក្តីសន្និដ្ឋានស្រដៀងគ្នាដូចជា ៖ សេចក្តីមោទនភាពជាតិរបស់ខ្លួនដ៏អស្ចារ្យដែលដូនតារបស់ខ្លួនប្រមូលប្រតំក្នុងអំរុងពេលដ៏យូរអង្វែងនិងពេញចិត្តយ៉ាងរីករាយណាស់។ ប៉ុន្តែនៅពេលជាមួយគ្នានេះដែរក៏អាចឃើញរយៈពេលធ្លាក់ចុះដែលបានបង្កប់ក្នុងគំនិត ជាពិសេសចំពោះកំហុសជួរចត់។ ជាការពិតណាស់ មនុស្សម្នាក់ត្រូវតែចងចាំនូវអ្វីៗដែលលេចឡើង, ស្មារតីក្លាហ៊ានដែលមានទាំងខឹងហឹង្សារក៏បានរំលឹកឡើងវិញ ដើម្បីជំរុញលើកទឹកចិត្តថា អ្វីដែលគួរតែត្រូវបានបង្កើននិងលើកកម្ពស់ ហើយអ្វីដែរគួរតែត្រូវបានកប់ទុកក្នុងចិត្ត ដើម្បីត្រូវដោះស្រាយនៅអនាគត។ ក៏ប៉ុន្តែអ្វីដែលជាតិជាច្រើនបានដោះស្លង់មេរៀនបទពិសោធន៍ពីប្រវត្តិសាស្ត្រដូចជា ការមិនចង់ឱ្យប្រវត្តិសាស្ត្រលិចឡើងនូវភាពអាក្រក់និងគួរតែខិត ខំព្យាយាមជៀសវាងនូវអ្វីដែលយើងមិនព្រឹងប្រាថ្នានោះទេ។ ចំពោះទំនាក់ទំនងប្រវត្តិសាស្ត្ររវាងឡាវនិងកម្ពុជាដែលធ្លាប់មានអានុសាវ៉ារីដ៏ល្អប្រសើរយូរយារនោះ គួរតែបានចារឹកនិងថែរក្សារទុកជារៀងរហូត។ ការបង្កើត

នូវសេចក្ដីទំនុកទុកចិត្តនិងការជឿជាស់លើគ្នាទៅវិញទៅមកគឺជារឿងរាវដ៏អស្ចារ្យប្រសើរបំផុត។

ក្នុងសភាពការចុះត្រួតពិនិត្យនិងការបោះបង្គោលព្រំដែន នៅចំណុចនៅសេសសល់ទាំងនោះ ក្នុងរយៈពេលបច្ចុប្បន្ននេះគួរតែមាននិតិវិធីដំណោះស្រាយដ៏សំហេតុសំផល, មិនគួរតែបង្កើតចរន្តដែលផ្ទុយជាឧបសគ្គនូវការរក្សាប្ដេជ្ញាចិត្តរួមគ្នាទៅវិញទៅមក រវាងប្រទេសជិតខាងដែលធ្លាប់មានប្រពៃណីមិត្តភាព ជាមួយគ្នាដ៏យូរយារមកណាស់ហើយនោះ។ និយាយអំពីទំនាក់ទំនងរវាងឡាវ - កម្ពុជានេះ គឺមិនត្រឹមតែជាប្រទេសជិតខាងគ្នាតែប៉ុន្នោះទេ ក៏ប៉ុន្តែនៅមានលក្ខណៈពិសេសស្រដៀងគ្នាជាច្រើន ដែលជាកេរ៍ដំណែលនៃមរតកមកដល់ពេលបច្ចុប្បន្ន, ជាទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធមួយយ៉ាងជ្រាលជ្រៅ, មិនដែលធ្វើសង្គ្រាមឈ្លានពាននិងមិនដែលមានគំហឹងហឹង្សារគ្នាទេ ប៉ុន្តែផ្ទុយទៅវិញ ប្រទេសទាំងពីរមានការផ្ដល់ជំ ណួយនិងសហការជាមួយគ្នាយ៉ាងល្អប្រសើរ។ ដោយហេតុនេះហើយ ប្រទេសឡាវបានចាត់ទុកប្រទេសកម្ពុជា ជាប្រទេសជិតខាងដ៏ល្អប្រសើរមកពីបុរាណកាល។

អរិយធម៌បុរាណដែលធ្លាល់មានពីយូរយារមករវាងប្រទេសទាំងពីរ គឺគ្មានការបាត់បង់ឬខូចខាតពីទំព័រប្រវត្តិសាស្ត្រឡាវទេ វានៅតែបានថែរក្សានិងពង្រីកឱ្យក្លាយទៅជាកេរ្តិ៍តំណែលនៃជាតិនិងជាបេតិកភ័ណ្ឌនៃពិភពលោក ដូចជា ៖ សិលាចារឹកនៅការឆ្លាក់ដុំថ្មដែលបង្ហាញអោយឃើញទំនាក់ទំនងរវាងវត្តភូចាំប៉ាសាក់និងប្រាសាទអង្គរវត្ត ដែលទទួលបានឥទ្ធិពលវប្បធម៌នៃព្រះពុទ្ធសាសនានិងសាសនាហិណ្ឌូមកពីប្រទេសឥណ្ឌា។ ទន្ទឹមនិងនេះដែរនៅក្នុងតំបន់ជាកន្លែងដែលប្រទេសយើងទាំងពីរស្ថិតនេះ ទទួលបានឥទ្ធិពលនៃវប្បធម៌ចិន ដែលក្រោយមកក្លាយជាប្រទេសឥនណ្ឌូចិន - បារាំង នៅក្នុងលក្ខខណ្ឌនយោបាយ។

សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវនិងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា មិនត្រឹមតែមានព្រំដែនជាប់ជាមួយគ្នាទេ ក៏ប៉ុន្តែយើងមានវប្បធម៌ប្រពៃណីស្រដៀងគ្នា, ធ្លាប់គាំទ្រ, ជំណួយគ្នានិងសាមគ្គីភាពក្នុងការតស៊ូ ដើម្បីរួមគ្នារំដោះប្រទេសជាតិចេញពីភាពអានានិគម។ ប្រជាជននៅតាមបណ្ដោយព្រំដែននិយាយភាសាដូចគ្នា, ទៅវិញទៅមកធ្វើពាណិជ្ជកម្មជាមួយគ្នា, យល់គ្នាទៅវិញទៅមកក្លាយជាប្រ ពៃណីដ៏ល្អប្រសើរ ចាប់តាំងពីយូរយារណាស់មកហើយរហូតមកដល់ពេលបច្ចុប្បន្ននេះ។ ឥរិយាបថដែលពោលនេះបានក្លាយទៅជាមូលដ្ឋានគ្រឹះប្រសើរដ៏សំខាន់ សម្រាប់អភិវឌ្ឍទំនាក់ទំនងមិត្តភាពនៃប្រទេសជិតខាងដ៏ល្អជាមួយគ្នារៀងរហូតមក។

ពេលពិនិត្យមើលមាតិកានៅក្នុងគោលនយោបាយក្រៅប្រទេស របស់សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវនិងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ក៏មានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នា ដូចជា ៖ មានការប្រកាន់គោលការណ៍ 5 ដើម្បីរួមរស់នៅក្នុងសន្តិភាពរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ នេះជាមូលដ្ឋានដែលសមស្របជាមួយនឹងអត្ថប្រយោជន៍រួមក្នុងយុគសម័យ ដោយមានគោលបំណងដើម្បីបង្កើតលក្ខខណ្ឌនៃការអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសជាតិឱ្យរីកចម្រើន។ ហេតុផលមួយទៀត គឺធ្លាប់មានមនោគមវិជាស្រដៀងគ្នា ប្រហែលដោយសារតែត្រូវបានគ្រន់ដណ្ដាប់ដោយអាណានិគម នៃសហព័ន្ធឥណ្ឌូចិនអស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំ។

ទោះបីសភាពការណ៍ពិភពលោកនិងតំបន់ផ្សេងៗមានការផ្លាស់ប្ដូរទៅតាមយុគសម័យ ដោយសារតែមានស្ថានភាពសង្គ្រាមនិសការដណ្ដើមនូវអំណាចនិងពង្រីកទឹកដី រួមទាំងការរីករកអាណានិគមនៃបណ្ដាប្រទេសមហាអំណាច មិនថាមុនឬក្រោយសង្គ្រាមពិភពលោកលើកទីមួយនិងមុនឬក្រោយពីសង្គ្រាមពីភពលោកលើកទីពីរ ដែលបានធ្វើឱ្យមានការផ្លាស់ប្ដូរនៃប្រវត្តិ

សាស្ត្រនយោបាយ, ការគ្រប់គ្រង, រួមទាំងផែនទីនៃពិភពលោកដែលមានទាំងបណ្តាប្រទេសមួយចំនួនបាត់បង់ឬប្រទេសកំពុងលេចឡើងថ្មី។

មិនថាប្រទេសណាក៏ដោយ ដែលធ្លាប់ធ្លាក់ជាប្រទេសក្រោមអាណានិគមរបស់បរទេស ត្រូវតែគោរពនូវសិទ្ធិក្នុងការបន្តបន្ទាប់គ្រប់គ្រងដោយច្បាប់អន្តរជាតិ ជាពិសេសអត្ថន័តដែលបានបញ្ជាក់នៅក្នុងសន្ធិសញ្ញាក្រុងវីយែននៅក្នុងឆ្នាំ 1978 ស្តីពី ការបន្តនូវមរតកនៃរដ្ឋដែលមានការទាក់ទង់ទៅនឹងសន្ធិសញ្ញាផ្សេងៗ ក្នុងនោះមួយចំនួនត្រូវបានគេកំណត់ថា "ហាមប្រើអំពើគំរាមកំហែងឬប្រើប្រាស់កម្លាំងនិងត្រូវគោរពសិទ្ធិដែលមានលក្ខណៈជាសាកល"។ អំពីព្រំប្រទល់ដែលរបបអាណានិគមបារាំងបានប្សន់ទុកនោះបានក្លាយទៅជាច្បាប់ប្រពៃណី ដែលត្រូវបានអនុវត្តយ៉ាងទូលំទូលាយនៅក្នុងចំណោមបណ្តាប្រទេសជាអតីតអាណានិគម ជាពិសេសជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជនក្នុងតំបន់នៅតាមសួនច្បារ, វាលស្រែនិងការទៅវិញទៅមកធ្វើពាណិជ្ជកម្មរួមគ្នា រហូតដល់ការប្រើប្រាស់នូវប្រភពទឹករួមគ្នាតែមួយរវាងរបស់ប្រជាជនរស់នៅតាមតំបន់បណ្តោយព្រំដែនប្រទេសឡាវ - កម្ពុជា និយាយរមនិយាយដោយឡែកគឺនៅក្នុងតំបន់ កែងតមរគោយ - ហួយតងោវ, ស្រុកស្នាមជ័យ, ខេត្ត អាត់តាពឺ (Attapeu) ដែលធ្លាប់រស់នៅក្នុងតំបន់នោះជាច្រើនជំនាន់មនុស្សរួចមកហើយ។

អ្វីៗដែលបានបង្ហាញពីច្បាប់ប្រពៃណី គឺមានកិច្ចព្រមព្រៀងគ្នាបីដងហើយរវាងស្រុកស្នាមជ័យ, ខេត្ត អាត់តាពឺ (Attapeu) និងស្រុកសែនប៉ាង, ខេត្តស្ទឹងត្រែង, នៅក្នុងនោះ លើកដំបូងនៅថ្ងៃ 27 ខែ ឧសភា ឆ្នាំ 1990, ស្រុកទាំងពីរនេះបានចុះហត្ថលេខាលើអនុស្សរណៈដែលបានបញ្ជាក់នៅក្នុងផ្នែកមួយថា "ឯកភាពអោយភាគីឡាវទទួលខុសត្រូវនៃការពិនិត្យត្រើយខាងកើតហួយកឿ (អូរអំបិល)"; លើកទីពីរ បានចុះហត្ថលេខានៅថ្ងៃទី 23 ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ 1992 និងលើកទីបីនៅថ្ងៃទី 24 ខែ កក្កដា ឆ្នាំ 1995 ដែលភាគីទាំងពីរបាន

ឯកភាពគ្នាទទួលស្គាល់ អំពីភារៈកិច្ចទទួលខុសត្រូវរបស់ភាគីនិមួយដូចជា ៖ ភាគីកម្ពុជានឹងយកកងកម្លាំងទ័ពព្រំដែនមកប្រចាំការនៅមាត់ហួយកឿ(អូរអំបិល)ចុះភាគខាងត្បូង ហើយនៅភាគខាងជើងឡើងទៅនេះគឺជាភារៈកិច្ចទទួលខុសត្រូវរបស់ឡាវ។ កំណត់ហេតុនេះសមស្រប់ទៅតាមការគ្រប់គ្រងជាក់ស្តែង ដោយយោងទៅតាមកិច្ចព្រមព្រៀងរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាននោះ។

ដោយសារតែតំបន់នោះជាតំបន់នៅសេសសល់គ្មានទន្ន័យ និងផែនទីសម្រាប់ធ្វើជាប្រភពយោងរបស់ភាគីទាំងពីរមានភាពខុសគ្នា។ ដូច្នេះទាំងភាគីឡាវនិងភាគីកម្ពុជា បានព្រមព្រៀងគ្នាថា នោះជា"ចំណុចដែលនៅសេសសល់មិត្តភាព" មានន័យថាភាគីទាំងពិរនឹងរួមគ្នាបន្តស្វែងរកទន្ន័យពាក់ពាន់និងពិនិត្យលទភាពដើម្បីដោះស្រាយសមស្របទៅលើច្បាប់អន្តរជាតិនៅពេលខាងមុខ។

2. តម្រូវការនៃប្រទេសទាំងពីរនិងទស្សនៈផ្ទុយរបស់ភាគីកម្ពុជា

សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវនិងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា បានឯកភាពក្នុងការកំណត់គោលការណ៍រួមគ្នាក្នុងការចុះត្រួពិនិត្យកំណត់ព្រំដែនរវាងប្រទេសទាំងពីរ សមស្រប់ទៅនិងការអនុវត្តអន្តរជាតិ។ ភាគីទាំងពីរឡាវនិងភាគីកម្ពុជា ត្រូវតែបានទទួលស្គាល់ព្រំប្រទល់ទាំងអស់ដែលពួកអាណានិគមបានបន្ទុកអោយ។ នៅក្នុងពិភពលោកនេះ មានប្រទេសជាច្រើនដែលបានធ្លាក់ក្នុងភាពអាណានិគមរបស់បរទេស ត្រូវបានដោះស្រាយបញ្ហាព្រំដែនយោងទៅតាមសិទ្ធិបន្តបន្ទាប់វេន ហើយមានករណីជាច្រើនអាចត្រូវបានដោះស្រាយក្នុងរយៈពេលខ្លីនិងមានករណីជាច្រើនក៏អស់ពេលវេលា, មានករណីខ្លះ ក៏មានការប៉ះទង្គិចគ្នាដោយកងកម្លាំងយោធារ។ ចំពោះករណីឡាវនិងកម្ពុជា, អ្នកដឹកនាំឡាវនិងកម្ពុជា ច្រើនជំនាន់មានការប្តេជ្ញាចិត្តចង់ដោះស្រាយបញ្ហាព្រំដែននៃប្រទេសទាំងពីរយើងក្នុងរយៈពេលខ្លី ដើម្បីក្លាយជាគំរូមួយសម្រាប់ប្រទេសតទៃទៀត។ ក៏ប៉ុន្តែជាអកុសលអាកប្បកិរិយារបស់

ភាគីកម្ពុជាបានចាត់វិធានការយោធារកាន់កាប់ ដែលបានបង្កភាពលំបាកនិង មានភាពស្មុគស្មាញដល់ចលនានៃដំណើរការដោះស្រាយចំណុចនៅសេស សល់ព្រំដែនរួមគ្នាដែលពោលមកខាងលើ។ ដូច្នេះ ការសន្និដ្ឋានតែខ្លួនឯងថា តំបន់កែងតម៉ាវខោយ - អូរតង៉ាវ នៅក្រោមអធិបតេយ្យភាពរបស់ខ្លួនដោយ ផ្អែកលើផែនទី ខ្នាត 1/100.000 បោះពុម្ពនៅឆ្នាំ 1954 - 1955 ។ ការប្រើប្រាស់ហេតុផលតែភាគីកម្ពុជាម្ខាងនោះគឺ មិនមានការសមធម្មនោះទេ។ ភាគីទាំងពីចុះសិក្សា និងដោះស្រាយបញ្ហានៃការកំណត់ខ្សែព្រំ ដែន និងបោះបង្គោលព្រំដែនរួមគ្នាបានជាង ទាំងអស់នោះ ត្រូវតែមានការបង្ហាញភស្តុតាងជាមួយដៃគូចរចារឬប្រសិនបើ 20 ឆ្នាំហើយ។ អ្វីអ្វីទាំងអស់ត្រូវតែមានការពិសោធន៍ពីអ្នកជំនាញរបស់ប្រទេសទីបីនិងអាចបណ្ដោយទៅតាមច្បាប់អន្តរជាតិ។

ចាប់ពីឆ្នាំ 1995 ដល់ឆ្នាំ 2016 ការជាប់ចរចាលើបញ្ហានេះគឺឆ្លងតាមរយៈគណៈកម្មាការព្រំដែននៃប្រទេសទាំងពីរ។ អំពីមន្ត្រីយោធានិងអាជ្ញាធរឡាវមានការតវ៉ានិងសូមអោយបញ្ឈប់ការសាងសង់ផ្លូវនេះ គឺជាការអនុវត្តតាមអនុស្សារណៈនៃគណៈកម្មាធិការព្រំដែនរួម ដែលបានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់អំពី "តំ បន់កែងតម៉ាវខោយ - អូរតង៉ាវ" ថា ភាគីទាំងពីរបានឯកភាពគ្នាក្នុងការរក្សាស្ថានភាពដើម ដោយគ្មានកិច្ចការសាងសង់អ្វីទាំងអស់ទេ ដែលនាំឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរនៅតាមតំបន់ព្រំដែន។ ការកសាងផ្លូវថ្នល់របស់ភាគីកម្ពុជាចូលទៅក្នុងតំបន់ខ្វែងគំនិតគ្នា ព្រមទាំងប្រកាសថា នេះគឺជាអធិបតេយ្យភាពរបស់កម្ពុជា នេះគឺជាការរំលោភកិច្ចព្រមព្រៀងរបស់គណៈកម្មាការព្រំដែននៃប្រទេសទាំងពីរ ដែលជាប្រជាជនឡាវបានយល់ថា នេះគឺជាសកម្មភាពដែលផ្ទុយនឹងគោលការណ៍ដែលភាគីទាំងពីរបានទទួលស្គាល់ជាមួយគ្នាលើមូលដ្ឋានសមភាព, យុត្តិធម៌, ត្រឹមត្រូវសមស្រប់ដោយហេតុផល, យកយល់គ្នា, គោរពសិទ្ធិនិងផលប្រយោជន៍គ្នានិងឯកភាពគ្នាយ៉ាងពេញទម្ងឹង។

3. លទ្ធភាពនៃការដោះស្រាយបញ្ហានាពេលអនាគត

ការដោះស្រាយបញ្ហាព្រំដែនរវាងប្រទេសឡាវនិងកម្ពុជាគឺជាបញ្ហាមួយដ៏រសើប, ស្របស្រាល, ប្រ ឈម ទាំងជាការសាកល្បងសម្រាប់ភាពអត់ធ្មត់ក្នុងការរក្សាផលប្រយោជន៍របស់ប្រទេសជាតិ។ ដូច្នេះ ក្រុមស្រាវជ្រាវប្រវត្តិសាស្ត្រយល់ដឹង ពីគោលជំហរដ៏សកម្មរបស់រដ្ឋាភិបាលនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវ ដែលចាត់ទុកជាការងារបន្ទាន់និងអាទិភាពជាករណីពិសេសមួយ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាព្រំដែនដែលសេសសល់ជាមួយនឹងបណ្ដាប្រទេសជិតខាង ដោយផ្អែកទៅលើគោលការណ៍មូលដ្ឋានផ្សេងៗ និងគោលការណ៍នៃច្បាប់អន្តរជាតិក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាព្រំដែនរវាងប្រទេសនោះ។

ដូច្នេះ, យើងអាចឃើញភាពស្មោះត្រង់របស់ភាគីឡាវដែលចាត់ទុកការពិភាក្សាចរចារ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាព្រំដែនជាមួយបណ្ដាប្រទេសជិតខាងទាំងអស់ជាសំខាន់ ទោះបីការចុះត្រួតពិនិត្យកំណត់ព្រំដែនគឺមានការលំបាក, ស្មុគស្មាញគ្រប់ប្រការ តែដោយសារតែសុឆន្ទៈលើផ្លូវនយោបាយនិងការប្ដេជ្ញាចិត្តយ៉ាងសកម្មដោយស្មោះត្រង់ ធ្វើអោយបញ្ហាដ៏លំបាក, ស្មុគស្មាញជាច្រើននៅតាមព្រំដែនត្រូវបានដោះស្រាយជានិច។ ឧទាហរណ៍ ៖ ព្រំដែនជាប់នឹងសាធារណរដ្ឋចិន ដែលមានប្រវែង 505 គីឡូ ម៉ែត្របានអនុវត្តសម្រេច 100% ហើយក្នុងឆ្នាំ 1993 ក្រោយមកទៀតប្រទេសទាំងពីរបានបោះបង្គោលទទួលបានជោគជ័យនៅក្នុងឆ្នាំ 2012។ ជាមួយប្រទេសភូមាព្រំដែនគឺនៅលើច្រាំងនៃទន្លេមេគង្គ ប្រទេសទាំងពីរបានបោះបង្គោលទន្ទឹមគ្នាតាមច្រាំងពីរនៃទន្លេមេគង្គបានបញ្ចប់ 100% ចាប់តាំងពីឆ្នាំ 1994។ ការបោះបង្គោលព្រំដែនជាមួយប្រទេសវៀតណាមបានសម្រេចជាមូលដ្ឋានចាប់តាំងពីឆ្នាំ 1987 ហើយក្រោយមកក៏បានព្រមព្រៀងគ្នាបោះបង្គោលប្រេកង់សម្រេច 100% នៅឆ្នាំ 2016។ មកដល់ពេលបច្ចុប្បន្ននេះការចរចាបោះបង្គោលជាមួយព្រះ

រាជាណាចក្រថៃបានសម្រេចបាន 37%, ក្នុងនេះព្រំដែនតាមផ្លូវគោគបានសម្រេច 93%, រីឯព្រំដែនផ្លូវទឹកនៅតែបន្តពិភាក្សាអំពីលក្ខខណ្ឌបច្ចេកទេសមួយ ដើម្បីពិចារណាកំណត់ព្រំដែនផ្លូវទឹកតទៅទៀត ទោះបីមានការចំណាយពេលវេលាថែមទៀតក៏ដោយ។

អំពីការដោះស្រាយបញ្ហាព្រំដែននឹងបណ្តាប្រទេសខាងមានរយៈពេលយូរអង្វែងជាច្រើនឆ្នាំ តែបានធ្វើឡើងនៅក្រោមគោលការណ៍អន្តរជាតិ គឺមានការចរចាជាច្រើនកម្រិតចាប់ពីមូលដ្ឋានដល់ថ្នាកជាតិនិងពីថ្នាកជាតិមកមូលដ្ឋាន មានការប្រើប្រាស់ឯកសារនិងផែនទីពាក់ព័ន្ធនិងការស្រាវជ្រាវនៅលើដីជាក់ស្តែង។ លទ្ធផលដែលទទួលបានគឺឆ្លងតាមរយៈការទូតដែលចាត់ទុកថាជាវិធីសាស្រ្តសន្តិភាពសមស្រប់នឹងបំណងព្រឹងប្រាថ្នារបស់ភាគីទាំងពីរ ដើម្បីស្វែងរកភាពសមហេតុផល។

ចំពោះការចុះពិនិត្យនិងការបោះបង្គោលព្រំដែនឡាវ - កម្ពុជា ក៏ទទួលបានជោគជ័យគួពេញចិត្តច្រើនដែរ។ រីឯកណនីក្នុងតំបន់កែងតម៉ះខោយ - អូរតង៉ាវ, ភាគីឡាវបានយោងទៅតាមទន្ន័យនិងភស្តុតាងប្រវត្តិសាស្រ្ត, សាក្សីមនុស្សជំនាន់មុននិងផែនទីដែលបារាំងទុកអោយមួយចំនួន នោះអាចយល់ច្បាស់ថា ភាគីឡាវមិនបានឆ្លើយតបទៅនឹងការប្រើប្រាស់កងកម្លាំងគាបសង្កត់រឹបអូសនិងកាន់កាប់តំ បន់កែងតម៉ះខោយ - អូរតង៉ាវ របស់ភាគីកម្ពុជានេះក៏ដោយសារតែភាគីឡាវគោរពនូវកិច្ចព្រមព្រៀងរបស់ភាគីទាំងពីរនៅក្នុងអតីតកាលថានេះគឺជា "ចំណុចនៅសេសសល់បណ្តោះអាសន្ន" ព្រមទាំងទំនុកចិត្តថា នឹងបន្តជាមួយភាគីកម្ពុជា ដើម្បីពិនិត្យ និងអនុវត្តតាមគោលការណ៍ដែលបានទទួលស្គាល់រួមគ្នា។ សកម្មភាពបែបនេះគឺជាចេតនារបស់ភាគីកម្ពុជា ចង់ឱ្យភាគីឡាវទទួលយកស្ថានភាពនៃការកាន់កាប់ទឹកដីដោយការប្រើប្រាស់កម្លាំង ដើម្បីដណ្តើមរឹបអូស។

សកម្មភាពនៃមូលហេតុរបស់ភាគីកម្ពុជា ដែលអះអាងថា ជាអំណាចអធិបតេយ្យរបស់ខ្លួន ដោយប្រើប្រាស់កងកម្លាំងរបស់ខ្លួននោះមិនគួរឱ្យទុកចិត្តចំពោះប្រជាជនកម្ពុជាទេ ហើយក៏មិនអាចទទួលយកបានសម្រាប់ប្រជាជនឡាវទេ ពីព្រោះវាមិនគោរពលើកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងភាគីទាំងពីរទេ។ ភាគីកម្ពុជា ប្រហែលមិនគិតគូដល់ផលប៉ះពាល់ និងផលវិបាកដ៏យូរអង្វែងដែលអាចកើតឡើង បន្ទាប់ពីបានកាន់កាប់ទឹកដីនៃប្រទេសមួយផ្សេងទៀតដោយខុសច្បាប់នោះ នឹងមិនមែនជាលទ្ធផលល្អសម្រាប់ភាគីទាំងពីរ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហានេះដោយសន្តិវិធីទេ។ ការពយាងពេលដ៏យូរអង្វែងនេះនឹងមានផលប៉ះពាល់ដល់សន្តិភាពនិងស្ថិរភាពនៅតាមបណ្តោយព្រំដែននៃប្រទេសទាំងពីរនិងនៅក្នុងសហគមអាស៊ានផងដែរ។

នៅក្នុងការអនុវត្តតាមច្បាប់អន្តរជាតិនៃការដោះស្រាយព្រំដែនរួមគ្នា វាអាចអនុវត្តតាមរយៈចរចាភាគ្យា ទ្វេភាគីដោយសន្តិវិធី ឬតាមរយៈការសម្រុះសម្រួលរបស់ប្រទេសមួយចំនួនឬក៏ជ្រើសលើសផ្លូវផ្សេងមួយទៀត ឬអាចដោះស្រាយតាមរយៈតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ(តុលាការពិភពលោក)។ ចំពោះចំណុចដែលនៅសេសសល់ព្រំដែនឡាវ-កម្ពុជា វិទ្យាស្ថានវិទ្យាសាស្ត្រសង្គមជាតិបានស្រាវជ្រេងរួចហើយថាជំរើសដែលនិងឆ្លើយតបនិងឧត្តមប្រយោជ៍ប្រទេសទាំងពីរនោះគឺ ត្រូវដោះស្រាយដោយមេត្រីភាព និងនិតិវិធិនៃភាពគីទាំងពីរ

សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវនិងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា គឺជាសមាជិកនៃអង្គការអន្តរជាតិ ដូចជា ៖ អង្គការសហប្រជាជាតិ, សហគមអាស៊ាន, សមាជិកធនាគារពិភពលោក, មូលនិធិរូបិយវត្ថុអន្តរជាតិ, ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អ៊ាស៊ីនិង ។ល។... សំខាន់ជាទីបំផុត ប្រទេសទាំងពីរបានទទួលស្គាល់ដោយអង្គការសហប្រជាជាតិ ជាប្រទេសមួយក្នុងចំណោមបណ្តាប្រទេសដែលមានការអភិវឌ្ឍតិចតួចបំផុតក្នុងពិភពលោក។ ទោះបីជាយ៉ាង

ណាក៏ដោយ ប្រទេសទាំងពីរកំពុងព្យាយាមយ៉ាងខ្លាំង ដើម្បីនាំប្រទេសជាតិចេញពីស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ចអន់ថយ។

ការចម្រូងចម្រាស់ព្រំដែនគឺបញ្ហាប្រឈមនិងជាភាពរសើបដែលតម្រូវការដោះស្រាយបញ្ហានេះ ដ៏សមស្របតាមភាពជាក់ស្តែង ។ ជៀសវាងសក្តានុពលដែលអាចបង្កឱ្យមានភាពតានតឹងហើយនាំទៅរកបប្លុក។ សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវនិងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា មានទំនាក់ទំនងការទូតជាមួយគ្នា 60 ឆ្នាំកន្លងមកហើយ គួរតែមានការអភិរក្សនិងថែរក្សានូវទំនាក់ទំនងដ៏ល្អប្រសើរនេះជារៀងរហូតនិងមិនធ្វើឱ្យមិត្តភាពជាប្រពៃណីដែលធ្លាប់មានចុះអន់ថយទេ។

ជាការពិតណាស់ អធិបតេយ្យភាពនិងទឹកដីពេញលេញបានចាក់ឫយ៉ាងជ្រៅនៅក្នុងចិត្តសាស្រ្តរបស់ជាតិសាស្ត្រនិមួយ នៅពេលមានការរំលោភលើអធិបតេយ្យភាពនិងទឹកដីពេញលេញនៃប្រ ទេសខ្លួនត្រូវតែមានការការពាររហូតដល់ទីបញ្ចប់។ អំណាចពេញលេញនៃអធិបតេយ្យភាពនិងបូរាណភាពដែនដី គឺជាកេរតំណែលរបស់ជាតិដែលត្រូវបានការពារថែរក្សា។ ប៉ុន្តែភាគីកម្ពុជាប្រើកម្លាំងយោធាចូលទៅកាន់កាប់តំបន់កែងតម៉ារខោយ - អូរតង៉ាវនេះជាសញ្ញាបង្ហាញពីបញ្ហាប្រឈមនៃការប្រើកម្លាំង ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាដែលផ្ទុយទៅនឹងសន្ធិសញ្ញាមិត្តភាពនិងជំនួយគ្នាទៅវិញទៅមក ក៏ដូចជាគោលការណ៍ 04 ដែលបានកំណត់ក្នុងអនុស្សរណៈរវាងគណៈកម្មាការព្រំដែននៃប្រទេសទាំងពីរ ឡាវនិងកម្ពុជា។

នៅក្នុងមាតិកាស្មារតីនៃច្បាប់ធម្មនុញ្ញរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ គឺចង់ជុំរុញបង្កលក្ខខណ្ឌនៃកត់ត្រាអំណោយផលដល់ការបង្កើតភាពយុត្តិធម៌និងមានការគោរពចំពោះកាតព្វកិច្ច ដែលបានបញ្ជាក់ក្នុងអនុសញ្ញានិងច្បាប់អន្តរជាតិ។ ទល្ទឹមនឹងនេះដែរ នៅក្នុងធម្មនុញ្ញនៃអង្គការសហប្រជាជាតិក៏បានថ្លែងថា ៖ “វាគួរតែបង្ហាញការអត់ឱននិងរួមរស់ដោយសន្តិភាពក្នុងនាមជាប្រទេស

ជិតខាងដ៏ល្អជាមួយគ្នា, មិនប្រើប្រាស់កម្លាំងប្រឆាំងនឹងគ្នា, ថែរក្សាផលប្រយោជន៍ រួមគ្នាដោយការទទួលស្គាល់គោលការណ៍និងវិធីការនៃស្ថាប័នផ្សេងៗ"។ សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវនិងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា បានស្វែងរកដំណោះស្រាយដោយសន្តិភាព អំពីចំណុចនៅសេសសល់តំបន់ព្រំដែន គឺជាការរួមចំណែកមួយក្នុងការរក្សាសន្តិភាព, ស្ថិរភាពនិងសន្តិសុខក្នុងតំបន់ក៏ដូចជានៅលើពិភពលោកផងដែរ។

ក្រៅពីច្បាប់ធម្មនុញ្ញនៃអង្គការសហប្រជាជាតិធម្មនុញ្ញអាស៊ានក៏បានកំណត់ក្នុងមាត្រាទី 2 ខទី 2 ថា៖

(ក) គោរពឯករាជ្យភាព, អធិបតេយ្យភាព, ស្មើភាពនិងបូរណភាពដែនលេញនិងអត្តសញ្ញាណនៃជាតិរបស់បណ្តាប្រទេសអាស៊ាន។

(ខ) មិនប្រើប្រាស់កម្លាំងឈ្លានពាននិងគំរាមកំហែងឬប្រើកម្លាំង ឬសកម្មភាពគ្រប់រូបភាពដែលមិនស្របតាមច្បាប់អន្តរជាតិ។

(គ) ប្រកាន់នៅគោលការណ៍ដោះស្រាយចំណុចវិវាទដោយសន្តិភាព។

ការទទួលខុសត្រូវក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហានេះ មិនត្រឹមតែជាការងាររបស់គណៈកម្មការព្រំដែននៃប្រទេសទាំងពីរតែប៉ុណ្ណោះនោះទេ គឺជាទ្វេភាគីត្រូវតែត្រួតពិនិត្យឡើងវិញនូវភាពខុសឆ្គងខាងបចេកទេសនៅពេលកន្លងមកថៀមទៀត។ ភាគីទាំងពីរត្រូវតែខិតខំដោះស្រាយបញ្ហានេះយ៉ាងសកម្មដោយមានការដាក់ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រដែលមានប្រសិទ្ធភាព ដើម្បីកាត់បន្ថយជម្លោះនេះ ត្រូវតែមានភាពស្មោះត្រង់និងមិនគួរមិនឱ្យមានការសង្ស័យគ្នាទេ, ត្រូវតែមានការបេជ្ញាចិត្តធានាជាមួយកគ្នានឹងសំដៅលើការដោះស្រាយបញ្ហាទាំងនោះឱ្យបានសម្រេចដ៏ល្អប្រសើរ។

និតិវិធីដ៏ល្អនៅពេលចរចាជាមួយគ្នាគឺ សំណើឱ្យក្រុមអ្នកបច្ចេកទេសផ្នែកច្បាប់ស្វែងរកនូវមូលហេតុដំបូងនៃបញ្ហាដែលបណ្តាលឱ្យកើតជម្លោះព្រំដែននេះ បណ្តានមកពីការបកស្រាយអត្ថន័យនិងយល់ដឹងអំពីផែនទីភាពគី

មួយៗមានគំនិតខុសគ្នាឬយ៉ាងណា ឬតើមានចេតនាចង់ធ្វើឱ្យភាគីមួយទៀតធ្លាក់ទៅក្នុងការបោកបញ្ឆោតបន្លំមួយ។ យោងបទពិសោធនៃប្រទេសជាច្រើនលើពិភពលោក ការដោះស្រាយបញ្ហាព្រំដែននោះគឺត្រូវតែអស់រយៈពេលច្រើនឆ្នាំ និងមិនមែននាំមកនូវបញ្ហាផ្សេងផ្តល់ផលវិបាកថែមទៀតទេ ដើម្បីបង្កស្ថានភាព។ ប្រសិនបើមានការកង្វះខាតតម្លាភាពដោយមិនទុកចិត្តគ្នាទៅវិញទៅមកទេនោះក៏មិនអាចយកឈ្នះលើអុបស្គដ៏លំបាកនេះបានទេ។ ភាគីទាំងពីរគួរតែយល់ដឹងគ្នានិងត្រូវជៀសវាងការប្រើប្រាស់កងកម្លាំងយោធាគំរាមកំហែងក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាដែលអាចនាំឱ្យបន្ថែមអរិភាពជាច្រើននៅក្នុងយុគសម័យថ្មី ហើយនឹងត្រូវប្រវត្តិសាស្ត្រប្រទេសទាំងពីរថ្កោលទោសជាមិនខាន់។

មេរៀនដែលភាគីឡាវ ទទួលបានជោគជ័យក្នុងការកំណត់ព្រំដែនជាមួយសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិន, សាធារណរដ្ឋសង្គមនិយមវៀតណាម និងសហភាពមៀនម៉ានេះក៏ដោយសារតែភាពស្មោះត្រង់, ស មភាព, ការឆ្លើយតប់គ្នាទៅវិញទៅមក, គោរពនិងអនុវត្តទៅតាមសន្ធិសញ្ញានិងកិច្ចព្រមព្រៀងបារាំងបានទុកឱ្យឡាវក្នុងនាមជាអ្នកបន្តវេននិងអនុវត្តយ៉ាងសកម្ម។

ក្រុមអ្នកស្រាវជ្រាវប្រវត្តិសាស្ត្រឡាវទំនាក់ទំនងឡាវ - កម្ពុជា នៃវិទ្យាស្ថានវិទ្យាសាស្ត្រសង្គមជាតិ សង្ឃឹមថាភាពគង់វង់និងស្ថិរភាពនយោបាយគឺជាបញ្ហាអាទិភាពមួយ ដើម្បីអភិវឌ្ឍរកការនាំប្រទេសជាតិឈានទៅអនាគតសំដៅទៅលើបំណងធ្វើឱ្យប្រទេសជាតិកម្ចាត់បាននូវភាពអភិវឌ្ឍន៍អន់ខ្សោយដើម្បីឈានទៅដល់ភាពជឿនលឿនស៊ីវិល័យនៃសង្គម។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ដោយបានដឹងយ៉ាងច្បាស់ថា សារៈសំខាន់នៃភាពគង់វង់នេះ គឺជាបញ្ហាដ៏ទូលំទូលាយដែលគ្របដណ្តប់ទាំងកត្តាផ្ទៃក្នុងនិងខាងក្រៅ។ លិខិតដែលលោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវ និងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដែលចុះហត្ថលេខាជាមួយគ្នាបានបញ្ជូនទៅកាន់

លោក អែមម៉ាណួអែន មាក់រង់, ប្រធានាធិបតីប្រទេសបារាំងចុះថ្ងៃទី 6 ខែកញ្ញា ឆ្នាំ 2017 និងលិខិតឆ្លើយតបរបស់លោកប្រធានាធិបតីបារាំង ចុះថ្ងៃទី 23 ខែ តុលា ឆ្នាំ 2017 ដែលបានផ្តល់ការគាំទ្រយ៉ាងពេញលេញអំពីកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់រដ្ឋាភិ បាលប្រទេសទាំងពីរ ដើម្បីកំណត់ព្រំដែនរួមគ្នារបស់ប្រទេសទាំងពីរ ដោយមានការគោរពច្បាប់អន្តរជាតិ និងព្រមទាំងនឹងផ្តល់តួនាទីឱ្យទៅភាគីពាក់ព័ន្ធដែលមានជំនាញបច្ចេកទេសសហការ រួមទាំងឯកសារផ្សេងៗដែលប្រទេសបារាំងនឹងផ្តល់ជូនបែបបរបចេកទេស TOR ដែលព្រមព្រៀងគ្នារវាងភាគីទាំងពីរឡាវនិងកម្ពុជានេះគឺជាសញ្ញានដ៏ល្អប្រសើ។

សេចក្តីសរុប គ្នាដោះស្រាយបញ្ហាព្រំដែនដោយសន្តិវិធីគឺផ្លូវចេញល្អដែលរដ្ឋាភិបាល ប្រជាជននៃប្រទេសទាំងពីឡាវនិងកម្ពុជា គួរតែចាត់ទុកជាសារៈសំខាន់និងត្រូវតែយកចិត្តទុកដាក់យ៉ាងសកម្ម ដោយផ្អែកទៅលើគោលការណ៍នៃមិត្តភាពជាប្រពៃណីធំធែងនិងសាមគ្គីភាពដ៏ស្និតស្នាលនៃប្រទេសជិតខាងដែលធ្លាប់បានមកជំនាន់មនុស្សជាច្រើននិងត្រូវតែសមស្រប់ជាមួយនិងគោលការនៃច្បាប់អន្តរជាតិផងដែរ។

ឈ្មោះសៀវភៅ	:	ភាពពិតនៃចំណុចនៅសេសសល់ រវាងខ្សែព្រំដែនឡាវ - កម្ពុជា
បោះពុម្ពលើកទី	:	1
ភាសាបោះពុម្ព	:	ភាសាឡាវ, ភាសាខ្មែរ, ភាសាអង់គ្លេស
បោះពុម្ពដោយ	:	វិទ្យាស្ថានវិទ្យាសាស្ត្រសង្គមជាតិ
ទំហំ	:	21 x 15 cm
ចំនួនទំព័រ	:	126 ទំព័រ
ចំនួនបោះពុម្ព	:	5.000 ក្បាល
បោះពុម្ពនៅ	:	រោងចក្របោះពុម្ពរដ្ឋ
លេខចុះបញ្ជី	:	084/ផច06042018
គោលបំណងការបោះពុម្ព	:	ផ្សព្វផ្សាយ

Reality on Unsettled Border Areas Between Laos-Cambodia

LAO ACADEMY OF SOCIAL SCIENCES

PRINTED AT STATE PRINTING ENTERPRISE

2018

Contents

Preamble			1
Part I		Historical Background of the Relations between Laos-Cambodia	3
	1.	Laos-Cambodia Relations within the French Indochina Federation	3
	2.	Laos-Cambodia Relations From the Struggle for Independence to the Present Time	4
Part II		Agreement on Border Survey and Demarcation between the Two Countries	7
	1.	The Status of the Boundary Survey and Demarcation between the Lao People's Democratic Republic and the Kingdom of Cambodia	10
	2.	Unsettled border areas between the Two Countries	11
	3.	Bilateral agreement on the unsettled border area of Tamakoy-Huai Ta Ngao	17
	4.	Border incidents, efforts to address through diplomatic means and bilateral coordination mechanisms	19
Part III		Reasonable Ways to Resolve the Issues	26
	1.	Direction for the Enhancement of Friendly Relations between Laos and Cambodia	26
	2.	The Desires of Both Sides and the Opposite Position of Cambodia	29
	3.	Possible Ways to Resolve the Border Issue	30

Reality on Unsettled Border Areas Between Laos-Cambodia

*****

Preamble

Laos and Cambodia are neighbouring countries with long tradition of solidarity, mutual assistance and friendly relations since ancient times. The two nations have their own unique spoken languages, written alphabets, customs and traditions, and ancient history and culture. In the past, the people of Laos and Cambodia on both sides enjoyed free movement and trade with one another across natural borders. Throughout centuries, Lao and Khmer ancestors had close bonds and ties with family linkages as recorded in history since the reign of King Fa Ngum[1]. Significantly, Chao Fa Ngum, Great King of the Lao people, with his bravery and wisdom mobilized the Lao people and built a strong army, and united all townships of Laos into a renowned, powerful and formidable Lanexang Kingdom, which was well recognised and respected by other kingdoms throughout the region.

Although both countries had enjoyed historical civilization, they have never conducted border delineation together. The two nations have always recognised the ways of life of the Lao people, Cambodian people in both countries in accordance with the effective control throughout various periods and eras until the French took over Cambodia, Laos and Vietnam under its colonisation.

---

[1]The Lao History since Ancient times until 1946, by Mahalasy Vilavong, Manthatulath Printing, Vientiane 2001, page 30-48

Since the dawn of the 21st century, both Laos and Cambodia have focused on their respective national development. However, a series of unexpected incidents occurred, affecting the good relations between the two countries, e.g. when Cambodia started road construction and conducting other activities in the border area which both sides have regarded as an unsettled border area where border demarcation has yet to be conducted. Both countries had previously agreed not to conduct any activities in this area until the completion of survey and demarcation.

As the situation has drastically changed, unfavourably affecting the bilateral relations, Lao Academy of Social Sciences established a team of experts to conduct a research and analysis on causes as well as historical facts of boundary delineation between Laos and Cambodia, and to suggest possible solutions so as to help Lao people and the international community have correct understanding about the reality of the issue and its causes, with a view to making the border between Laos and Cambodia a border of peace, friendship and cooperation. Therefore, Lao Academy of Social Sciences has presented this factual account on unsettled border areas between Laos and Cambodia aimed at enabling the Lao and the Cambodian people, as well as the wider international community to understand the reality.

Part I
Historical Background of the Relations Between Laos-Cambodia

1. Laos-Cambodia Relations within the French Indochina Federation

Laos, Cambodia and Vietnam all fell under the French domination and colonial rule within proximate periods of time based on the French colonial expansion policy as circumstances permitted. France seized the southern part of Vietnam in late 1850s and expanded its influence to the central and northern parts of Vietnam in the 1860s. France occupied the entire Vietnam in 1883 and thereafter divided it into 3 regions, namely, Annam as a French Protectorate with the King as its head, and Tonkin and Cochin China under direct French administration. In 1863, France entered Cambodia, and later declared it a French Protectorate and formed French-Indochina Federation in 1887. Laos was occupied in 1893 and then divided into Luang Prabang French Protectorate and central and southern regions under direct French administration, and later Laos was absorbed into French Indochina. All three countries fell under the same fate as part of the French Indochina Federation. Since then, they were deprived of their rights to be the masters of their respective countries. France appointed the Governor-General based in Hanoi to govern all of its regions of Laos, Cambodia and Vietnam, while High Commissioners were appointed with full powers to govern and administer both the Protectorates and colonial regions. The natural boundaries of all three countries were also integrated into the boundary of the French Indochina Federation. Thereafter, France immediately delimited the border lines between Indochina and China, Myanmar and Siam (Thailand) in order to legitimise their

domination and administration as colonial ruler of Indochina. It was known that France divided Laos into two administrative regions - upper and lower Laos. The lower Laos shared its borders with Cambodia, and had total land area of 108,200 Km^2, which was divided into administrative zones governed by Commissioners, namely, Stung Treng, Khong, Attapeu, Ban Muang, Salavan, Savannakhet and Pak Hinboun[2]. Specifically in Stung Treng in 1901, the French authority conducted a census with the result showing that there were 60.000 Lao people, 140 Chinese and Vietnamese, and 9 Europeans[3].

2. Laos-Cambodia Relations From the Struggle for Independence to the Present Time

In 1951, Laos, Cambodia and Vietnam established an Alliance Front of the Peoples of the Three Countries to wage a common struggle to liberate from the French colonial rule for their national independence. Later, Samdech Norodom Sihanouk, who was pursuing a neutrality policy of Cambodia, contributed to the convening of the Geneva Conference on the Neutrality of Laos in 1962. After Samdech Norodom Sihanouk was ousted in 1970 by the coup d'état led by General Lon Nol, he was granted political asylum in the People's Republic of China and later received support from friendly countries. He then participated in the Conferences of National Solidarity Fronts between the three countries, comprising four parties, namely, Lao Patriotic Front, National Unification Front of the Democratic Republic of Vietnam, the interim Government of Southern Vietnam and

[2] Eugène Picanon; Le Laos Français avec carte politique de l'Indochine, Paris, Augustin CHALLAMEL – Editeur, page 2.

[3] Eugene Picanon; Le Laos Français avec carte politique de l'Indochine, Paris, Augustin Challand, Editeur – 1901, page 55.

National Solidarity Front of Cambodia led by Samdech Norodom Sihanouk, which were held at the end of 1970 and in 1974 in Guangzhou, People's Republic of China. With support and assistance from the Alliance Front of the Peoples of the Three Countries, Samdech Norodom Sihanouk received support from the Vietnam People's Liberation Army to pass through the liberated zone in Southern Laos into Rattanakiri province to mobilize the Cambodian people to join the National Solidarity Front in the fight against the regime of General Lon Nol. The comradeship between Laos, Cambodia and Vietnam in the mid1970s had led to the victory for the peoples of the three nations in 1975.

During the Khmer Rouge regime which carried out a genocide policy between 1976 and 1979, thousands of Cambodian people crossed the borders to take refuge in the territory of Lao PDR. Among those Cambodians were members of the Cambodian armed forces, civil servants of local administration and farmers, who voluntarily took up jobs as provided by the Lao authorities, such as joining the Lao armed forces, the administration, engaging in trade, cultivation, livestock and other regular jobs. After the Kampuchean United Front for National Salvation was established, a number of those taking refuge in the Lao PDR volunteered to join the Front in the fight against the Khmer Rouge, and thereby contributed to the liberation from the Khmer Rouge regime on 7 January 1979.

Afterward, the relations and cooperation between Laos and Cambodia have been continuously improved and developed, both during the period when Cambodia proclaimed the People's Republic of Kampuchea after the overthrow of the genocidal regime and the settlement of the Cambodian conflict by the relevant parties which resulted in the signing of the Paris Peace

Accords in 1991, followed by the General Election in 1993. The Lao PDR continued its consistent support to and recognized the changes inside Cambodia. Both countries have had regular exchange of high-level visits such as at the levels of Heads of State, Prime Ministers, Presidents of National Assemblies as well as ministerial and sectorial delegations, among others to enhance and deepen mutual understanding, trust and confidence[4]. As former colonies of France, Laos and Cambodia have inherited historical boundary lines, and therefore, the leaders of Laos and Cambodia of the present times recognized the necessity of joint border demarcation to be conducted correctly and in consistence with the reality in the interests of the two nations with the aim of enhancing peace, stability and bilateral cooperation as well as development cooperation in the region.

[4] The 70th Anniversary of Lao Diplomacy, year 1945-2015, page 184-189

Part II
Agreement on Border Survey and Demarcation between the Two Countries

After Cambodia was reconciled under the new Constitution with Samdech Norodom Sihanouk as Head of State, the bilateral relations between the Lao People's Democratic Republic and the Kingdom of Cambodia entered a new era, especially in 1995 when the two countries agreed to exchange visits by two Heads of State such as the visit to the Kingdom of Cambodia by President Nouhak Phoumsavanh of the Lao People's Democratic Republic and the visit to the Lao People's Democratic Republic by King Samdech Norodom Sihanouk of the Kingdom of Cambodia, which took place in June and November respectively. During these visits, the Lao PDR and Kingdom of Cambodia signed the Treaty of Friendship and Mutual Assistance to strengthen and expand bilateral relations with a view to ensuring mutual interests. Moreover, both sides also agreed to establish a Committee on Cultural, Technical and Economic Cooperation for mutual benefits under co-chairmanship of the two Ministers of Foreign Affairs and a Joint Border Commission in order to embark on joint survey and demarcation of the boundary.

To be a basis for the implementation of the boundary work particularly the survey and demarcation, on 22 November 1995 the delegation of the governments of the two countries discussed and adopted four principles during the First Meeting of the Laos-Cambodia, Cambodia-Laos Joint Border Commissions in Vientiane chaired by Deputy Ministers of Foreign Affairs of the two countries, who signed the Procès-Verbal of the Meeting.

The history researchers of Lao Academy of Social Sciences, in addition to using the collected information as reference, also

met with many officials of the Laos-Cambodia Boundary Commission to learn about the cooperation between the two countries in the implementation of the agreement. The researchers recognized the importance given to the four principles agreed by the two countries which are as follow:

1) On the basis of recognizing connected borders and territories inherited from the colonial era in accordance with 1/100.000 scale maps and other relevant maps published by the Service Géographique de l'Indochine between the years 1933-1953.
2) On the basis of the universally recognised principles on border delineation.
3) On the basis of effective control by the people inherited through generations.
4) On the basis of equality, fairness, reasonability, flexibility, respect for rights and interests of each other and full consensus.

In order to conduct joint survey and work together on demarcation of the borders on the ground, at the Second Meeting of the Laos-Cambodia; Cambodia-Laos Joint Border Commissions held in Phnom Penh on 2-6 June 1997, both sides established a Laos-Cambodia; Cambodia-Laos Joint Boundary Technical Sub-Commission and adopted the Terms of References of the Sub-Commission.

On this occasion, the Lao and Cambodian delegations expressed their intention that upon completion of the survey and demarcation of the land and river boundaries the two countries would take steps toward the conclusion of a Bilateral Treaty on Joint Boundary Delimitation.

The most interesting thing is the basis for the on-site work and survey of the Joint Boundary Technical Sub-Commission, which was agreed at the Third Meeting of the Joint Boundary Commissions in Vientiane on 12-16 January 1998, where both sides adopted 11 1/100.000 scale maps and 19 1/50.000 UTM scale maps published by the US Map Service. Both sides transposed the border lines from the 1/100.000 scale maps and other relevant maps into a 1/50.000 UTM scale map in order to compare boundary delineation. This way of working together is based on the adopted Four Principles.

In accordance with international practice, Laos and Cambodia rotate in hosting the meetings of the Joint Border Commissions Laos-Cambodia; Cambodia Laos. At the Fourth Meeting of the Joint Border Commissions held in Phnom Penh on 17-22 May 1999, both sides compared boundary delineations drawn by each side, which are mostly similar, except the areas of Tamakoy-Huai (stream) Ta Ngao and some others, because each side drew different boundary lines, whereas the boundary lines drawn by the Lao side are based on the maps published during 1933-1953 in accordance with the Four Principles.

Nevertheless, both sides agreed to conduct joint on-site survey. Before conducting on-site survey, the Joint Boundary Technical Sub-Commission of both sides drafted technical guidelines, which were submitted to the Laos-Cambodia, Cambodia-Laos Joint Border Commissions for consideration and adoption to serve as the specific basis for the joint survey and demarcation work later on.

1. The Status of the Boundary Survey and Demarcation between the Lao People’s Democratic Republic and the Kingdom of Cambodia

The Lao People’s Democratic Republic and the Kingdom of Cambodia share borders of around 535 kilometers with Champasack and Attapeu Provinces are on the Lao side and Prea Vihear, Stung Treng and Rattanakiri Provinces on the Cambodian side.

After discussions and adoption of the Four Principles as well as the establishment of necessary mechanisms for the implementation of joint activities, the Lao People's Democratic Republic and the Kingdom of Cambodia have started joint on-site boundary surveys since the year 2000.

In the course of the border survey, in the areas where both sides reached agreement, border pillars were implanted together, starting with temporary border pillars which were later elevated by the two sides to permanent border pillars in 2009.

In conducting on-site border survey and demarcation since 2000 onwards, both sides have obtained the following achievements:

- Completion of the on-site survey of boundary lines of 465 km, equivalent to 87% of the total common boundary of about 535 km;
- Completion of implantation of 126 border pillars, 116 of which are single pillars and 10 are twin pillars. The two sides endorsed 121 out of 126 border pillars as stipulated in the Agreement on Boundary Delimitation between the Government of the Lao People's Democratic Republic and

the Government of the Kingdom of Cambodia of 25 November 2009.

2. Unsettled border areas between the Two Countries

Despite the progress of the joint boundary survey and demarcation made by both sides throughout the implementation of the joint mission, the Lao PDR and the Kingdom of Cambodia still have some unsettled border areas.

Initially, there were 9 unsettled border areas. Through negotiations, both sides have achieved consensus in principle to resolve 7 unsettled border areas as follows:

1) The border pillar No. 002-003 (Upper Selamphao river) and 005-023 (Selamphao area).

   - The area between border pillar No. 002 – 003

     The border line from border pillar No. 002 to no. 003, at Selamphao/Tonle Repou, is located between the UTM Coordinates of 522E and 523E, starting from point A (border pillar no. 002) to point B (border pillar no. 003) where the border line joins with Selamphao/Tonle Repou, as indicated with the red line on document No. II[5].

   - The area between border pillar No. 005-023 (Selamphao area)

     Both sides have reached agreement on delineation to be conducted with the Decree of the Governor General of Indochina, 23 March 1905 and the

[5]Agreed Minutes of the Meeting between deputy Prime Minister and Minister of Foreign Affairs of the Lao People’s Democratic Republic and Deputy Prime Minister and Minister of Foreign Affairs and International Cooperation of the kingdom of Cambodia

KAMPONG SRALAO Est 1/100.000 scale map as agreed upon by the two sides which determine that Selamphao River belongs to Laos. The Cambodian side also proposed to the Lao side to consider allowing Cambodian people to use water of Selamphao River which is situated in the Lao territory. The Lao side considered with the spirit of amicability so that the Cambodian people living in the area could use the water from Selamphao River.

2) The twin border pillars No. 029 and 030.
   - Border pillars 029 and 030 have been agreed upon by both countries and presently have been demarcated successfully. There still needs to be some corrections made to the distance of the border pillars to the actual border line due to some mistakes made in calculation.
3) The border pillars No. 031-031/A (Veunkham).
   - The border line between border pillars 031/1 and 031 around the area of Veunkham-O' Savai is a straight line that starts from border pillar 031/1 to 031/A and from this point the border line extends straight forward to border pillar 031 which is along the bank of the Mekong River. The border line also runs through a big fig tree (Kok Deua, in Lao) or Lvea (Cambodian name) which is mentioned in Annex II[6].
4) The border pillars No. 032-032/6 (the route to Veunkham).
   - The Deputy Prime Ministers of the Lao PDR and Cambodia reached agreement during their meeting on 3 February 2012, and determined that the border line

[6] ACCORD ENTRE LE GOVERRNEMENT DE LA REPUBLIQUE DEMOCRATIQUE POPULAIRE LAO ET LE GOUVERNEMENE DU ROYAUME DU CAMBODGE PORTANT SUR LA DELIMITATION DE FRONTIERE ENTRE LES DEUX PAYS, ARTICLE 3

in this area is a straight line that starts from border pillar 032 to 032/6.

On the basis of the agreement by the leaders, the Joint Border Technical Team started joint on-site survey as well as successfully installed 5 border pillars (border pillar 032/1 to 032/5).

5) The border pillars No. 033-033/3 (Dongkalor road, No. 13/7).
   - Both sides reached agreement and determined that the border line in the segment of about 7.85 km of Dongkalor road which runs in parallel with Laos' Road No. 13 and Cambodia's Road No. 7 is 11.50 meters away from the axis of the above-mentioned roads. The border line starts from border pillar 033 to 033/3 which is mentioned in Annex I[7].
6) The area of Na Champa Village.
   - Both sides agreed to cooperate to solve the issue of ownership of Na Champa Village according to the 1/100.000 S.G.I scale map as reference[8].
7) Huai (stream) Sot - Huai Kalian area.
   - Both sides agreed to cooperate to solve the issue pertaining to the borderline along the area of Huai Kalian/O Kalian recognizing that it belongs to

[7] ACCORD ENTRE LE GOVERRNEMENT DE LA REPUBLIQUE DEMOCRATIQUE POPULAIRE LAO ET LE GOUVERNEMENE DU ROYAUME DU CAMBODGE PORTANT SUR LA DELIMITATION DE FRONTIERE ENTRE LES DEUX PAYS, ARTICLE 2

[8] PROCES-VERBAL DE LA RENCRONTRE ENTRE LE VICE-MINITRE DES AFFAIRES ETRANGERES DE LA REPUBLIQUE DEMOCRATIQUE POPULAIRE LAO ET LE SECRETAIRE D'ETAT DES AFFAIRES ETRANGERES ET DE LA COOPERATION INTERNATIONALE DU ROYAUME DU CAMBODGE, TENUE A VIENTIANE, REPUBLIQUE DEMOCRATIQUE POPULAIRE LAO, LE 26 MARS 2008, POINT 3

Cambodia according to the 1/100.000 S.G.I scale map as reference[9].

The history researchers on the Laos-Cambodia bilateral relations, both Laos and Cambodia have made great efforts to address the border issue and made significant progress. However, there are unsettled border areas which both sides should continue to solve together, such as the areas of Sekong River and Tamakoy-Huai Ta Ngao.

Both areas together represent 13% of the total common boundary, starting from border pillar No. 078 along Sekong river towards Tamakoy – Huai Ta Ngao area (border pillar No. 099), for which both sides have not been able to complete joint on-site survey. This is the area of the current tension.

The history researchers organized an on-site visit, met with local people and learnt that:

As for the area of Tamakoy – Huai Ta Ngao, the two sides have different positions regarding boundary delineation due to the use of different documents and maps. However, based on the actual facts during the French rule, on the left bank of Sekong River in the area of Huai Kuea, Huai Daklao, according to the local people, this area was the area where the Lao people from Hart Yai village (Hart Odomxay village) and Senekeo village practiced their livelihoods such as slash and burn cultivation, rice plantation, fishing, hunting and other farming activities. The

---

[9] PROCES-VERBAL DE LA RENCRONTRE ENTRE LE VICE-MINITRE DES AFFAIRES ETRANGERES DE LA REPUBLIQUE DEMOCRATIQUE POPULAIRE LAO ET LE SECRETAIRE D'ETAT DES AFFAIRES ETRANGERES ET DE LA COOPERATION INTERNATIONALE DU ROYAUME DU CAMBODGE, TENUE A VIENTIANE, REPUBLIQUE DEMOCRATIQUE POPULAIRE LAO, LE 26 MARS 2008, POINT 4

remains of the deserted paddy fields and slash and burn patterns are still seen today.

Huai Daklao was recognised as the limit between Laos and Cambodia in this area at that time. The word ‘Daklao’ is from Lavae ethnic language which means Nam Lao (Lao River), therefore, Huai Daklao means “Huai Nam Lao (Lao river stream)”.

During the period of the Lao Kingdom, the rightist military forces patrolled the areas of Huai Kuea and Huai Daklao to protect the Lao territory in accordance with the order of the Kingdom Supreme Commander. The authority and local administration of the two countries Laos and Cambodia recognized this area as the limit of effective control by Laos and Cambodia. Moreover, in the area of Tamakoy-Huai Ta Ngao, there are also remains of crashed US airplanes and bomb craters. During the war time, the US Army’s airplanes bombed this area because they considered this area as under the sovereignty of Laos (the US Army would not bomb the territory of Cambodia because the US supported the government of General Lon Nol). Till today, the Lao people call the area where the US airplanes crashed “the mountain of crashed airplanes”. Another point worth mentioning is that during the Khmer Rouge’s regime and genocide in Cambodia, many Cambodian people took refuge in the area of Tamakoy-Huai Ta Ngao. The Khmer Rouge could not enter this area to suppress the Cambodian people who escaped from the Khmer Rouge and took shelter there because it was recognised as the territory of Laos.

Another evidence confirming the effective control by the Lao people in this area, based on the interviews with the local elderly people, is that there are two Ta Ngao villages, namely, the lower Ta Ngao and the upper Ta Ngao village. The lower Ta Ngao village is located on the right bank of Sekong River (based on the direction of water flow). The majority of villagers are Lao ethnic

group who had settled there since the French occupation. The upper Ta Ngao village is located on the left bank of Sekong River. It is a small village with inhabitants of about 10 households. The people living in the upper Ta Ngao are Lavae and Sou ethnic groups, who are always moving from one place to another. Since 1968, the people of this village moved out to settle in Hatsaysoung village due to acute spread of diarrhoea. Today, the living evidence of livelihoods of Lao people in this area remains obvious, such as mango trees, jack fruit trees, patterns of slash-and-burn agricultural cultivation and deserted paddy fields, broken potteries as well as walking tracks to the river. In general, both lower and upper Ta Ngao villages have been under the control of Sanamsay district, Attapeu province during the periods of the French rule and the Lao Kingdom up to the present time of the Lao PDR. Today, the military forces of Cambodia have destroyed and removed the evidence of the settlement and livelihoods of the Lao people in the area, changing all natural environment as well.

In addition, former military officials and soldiers who performed their duty in this area told that since the establishment of the Lao People's Democratic Republic in 1975, the area of Tamakoy-Huai Ta Ngao has been under the regular patrol and inspection of the Battalion 21 of Attapeu Province, with their camps set up in different sites as follows:

- In 1992, the military camp was set up in the area of Huai Daklao on the left bank of Sekong River;
- In 1993-1994, the military camp was moved from the area of Huai Daklao to the mouth of Huai Ta Ngao;
- In 1996-1997, the military camp was moved from the area of the mouth of Huai Ta Ngao to the area of Huai Alai;

Those activities by the Lao military forces of Attapeu Province have been acquiesced and never been opposed or confronted by the Cambodian side.

In accordance with the Agreed Minutes of the meeting and negotiation between Sanamxay District, Attapeu Province and Siempang District, Stung Treng Province, dated 27 May 1990, the Administration of Siempang District proposed to be responsible for the area of Huai Kuea and agreed that the eastern area is under the control of the Lao side. The Administrations of the two Districts agreed to continue to implement the said Agreed Minutes to maintain the public order and security in the area connecting the two Districts[10]. At the two subsequent meetings in 1995, the two Districts agreed to continue to maintain their respective responsibility in the divided areas for control[11].

3. Bilateral agreement on the unsettled border area of Tamakoy-Huai Ta Ngao

The Lao local authorities have further informed that the two sides agreed to treat this area as a friendly unsettled border area, and to prohibit the conduct of any activities in this area and to maintain the *status quo* until the completion of boundary survey and demarcation.

On the area where the two sides have yet to carry out the joint survey such as Tamakoy – Huai Ta Ngao, the Joint Boundary Commission of the two sides agreed to maintain the *status quo* in the area by prohibiting the authorities of both countries from conducting any activities that would cause changes to the environment of the boundary area.[12]The governments of the

---

[10] Agreed Minutes on consultation between delegations of Siem Pang district Cambodia and Sanamxay district Lao PDR, dated 23 November 1992, point 2

[11] Agreed Minutes on consultation between delegations of Siem Pang district Cambodia and Sanamxay district Lao PDR, dated 12 July 1995, II point 2 and 28 July 1995, II point 2

[12] Point 8(5) of the Procès-Verbal of the Second Consultation of the Lao-Cambodian and Cambodian-Lao Boundary Commissions dated 6 June 1997.

two countries have informed their local people of the above-mentioned agreement, with which the local people have complied because it is the agreement of the two sides. In their subsequent meetings, the two sides reaffirmed this agreement[13], particularly with respect to the area of Tamakoy - Huai Ta Ngao, the two sides agreed on clearly defining prohibitions that "the two sides agreed to maintain the *status quo* in the area without any construction that would cause changes to the environment of the boundary area. At the same time, both sides encouraged Attapeu Province and Stung Treng Province to continue cooperation in jointly inspecting the area until the completion of boundary demarcation in the area by both sides"[14]. In implementing this agreement of both sides, the Cambodian authorities, in practice, have recognized the area of Tamakoy - Huai Ta Ngao as an unsettled border area, where both sides have not yet reached agreement on boundary delimitation and two sides have consulted with each other before undertaking any activities. For example, Cambodia informed the Lao authority on the intention of the US Army to enter the area to search for the remains of the US soldiers Missing In Action during the Indochina war, upon receiving information on airplane crash in the area.[15]

Judging from the cooperation between the two sides on implementing the agreement, the researchers view that Laos has always respected, adhered to and strictly implemented the said agreement. For instance, the Cambodian side complained and requested the Lao side to remove livestock stables, stop animal husbandry and remove houses of the Lao people in the area of

---

[13] Point 11 of the Procès-Verbal of the Extraordinary Consultation of the Lao-Cambodian and Cambodian-Lao Boundary Commissions dated 7 January1997.

[14] Point 6 of the Procès-Verbal of the Extraordinary Consultation of the Lao-Cambodian and Cambodian-Lao Boundary Commissions dated 5 December 2014.

[15] Note Verbal of the Ministry of Foreign Affairs and International Cooperation No.: 1609 MFA-IC/LC4 dated 29 June 2016 and No.: 2778 MFA-IC/LC4, dated 18 November 2016

Huai Ta Ngao as mentioned in the letter of Samdech Hun Sen dated 24 January 2013 addressed to H.E. Choummaly Sayasone, the then President of the Lao PDR. In response, the Lao side showed its sincerity and good intention by removing livestock stables in the area and informed the Cambodian side in the letter of H.E. Thongloun Sisoulith, then Deputy Prime Minister and Minister of Foreign Affairs of the Lao PDR dated 20 July 2013 addressed to H.E. Hor Namhong, Deputy Prime Minister, Minister of Foreign Affairs and International Cooperation of Cambodia, that this move by the Lao side will not in any way affect the two sides' positions on legal and historical grounds to be used in the future to resolve the unsettled border area of Tamakoy-Huai Ta Ngao.

A matter of concern in the bilateral relations is that the Cambodian side has done the opposite to what was agreed with the Lao side that the area of Tamakoy-Huai Ta Ngao is an unsettled border area where the conduct of any activities is prohibited. However, the Cambodian side has neither respected nor implemented, but has even violated the agreement thereby causing tensions in the border area.

4. Border incidents, efforts to address through diplomatic means and bilateral coordination mechanisms:

In accordance with information from concerned authorities, the tension in the area of Tamakoy-Huai Ta Ngao is caused by the road construction carried out by the Cambodian side in this border area where the two sides have not yet completed on-site survey and demarcation.

Since the beginning of February 2017, the military engineers of the Ministry of National Defence of Cambodia have carried out road construction along the Sekong River advancing towards the area of Tamakoy-Huai Ta Ngao and deployed forces in different locations along the way. These actions are in violation

of the bilateral agreement on prohibiting construction or conduct of any activities in the border area where the two sides have not yet completed the joint survey. Therefore, the Lao side has protested, through peaceful means, those activities of the Cambodian side by sending letters to the Cambodian side, at both local and central levels, requesting the Cambodian side to stop the road construction.

On 10 May 2017 at the sideline of the World Economic Forum in Phnom Pehn, in an effort to put an end to this violation, the Lao Prime Minister met and discussed the issue with the Cambodian Prime Minister who agreed to stop the road construction and to conduct on-site joint survey by the Joint Boundary Commission. But, the Cambodian side has not honored the agreement as the Cambodian Military Engineers have continued the road construction reaching Huai Alai in the area of Tamakoy-Huai Ta Ngao which is the unsettled border area. This is a violation of the agreement reached by the leaders of the two countries. As a result, the Lao side had to deploy its patrol forces in the area of Huai Alai to protest and prevent the Cambodian side from continuing its road construction, and also requested Cambodia to stop the road construction.

Thereafter, on 5-6 July 2017 the two sides sent their Joint Boundary Commission to the area for on-site inspection, but it remained unsettled.

Citing the deployment of forces by the Lao side to prevent the Cambodian side from continuing its road construction, the Cambodian side accused the Lao side of intrusion of sovereignty of Cambodia and dispatched a significant number of additional forces, which caused tension in the area.

On 11 August 2017, Prime Minister Hun Sen announced via media and his Facebook page the ultimatum for the Lao Government to withdraw its military force from the "sovereignty of Cambodia" within six days (17 August 2017), if not, military action will be undertaken. On the same day, Cambodian domestic and international media had broadcasted news footage of Cambodia Army moving to the border area claiming to repel Lao soldiers from the Huai Ta Ngao area over which Cambodia unilaterally declared its sovereignty.

Earlier, on 7 August 2017, the Lao Ministry of Foreign Affairs received from the Royal Embassy of Cambodia in Vientiane, a letter dated 2 August 2017 of Prime Minister Hun Sen addressed to Prime Minister Thongloun Sisoulith of the Lao PDR, requesting the Lao side to withdraw, without conditions, the military force from the Huai Alai area which Cambodia claims as its sovereignty and to accept the proposal of Cambodia to reopen the four already-settled points of boundary. In the morning of 12 August 2017, Prime Minister Hun Sen travelled to Vientiane to meet with the Lao Prime Minister and in the morning of the same day Prime Minister Thongloun Sisoulith discussed the matter with the Cambodian Prime Minister in an urgent manner in order to jointly find a solution. As a result, the two Prime Ministers agreed that both sides withdraw all their military forces from the area of Huai Alai back to their respective original positions, and entrusted the Ministries of Foreign Affairs as well as the Boundary Commissions of the two countries to continue their consultations and negotiations to find common solution and also agreed to continue to create an environment for regular consultation on any problem occurred.

Following the agreement reached by the two Prime Ministers on 12 August 2017 and because of the trust in the friendship between the two countries as well as the leadership of Cambodia, the Lao soldiers withdrew from Huai Alai. On the contrary, the Cambodian side only withdrew its additional military

forces, but the military forces that had already been stationed there before did not withdraw. The Cambodian forces even moved into and occupied the position, where the Lao patrol forces stationed before, and raised the Cambodian National flag to declare sovereignty of Cambodia and celebrated the so-called victory gained over the area. In response, on 18 August 2017, Prime Minister Thongloun Sisoulith of the Lao PDR sent a letter to the Cambodian Prime Minister to reiterate Laos' position on solving the issue. In the letter, the Lao Prime Minister reiterated the agreement reached by both sides on 12 August 2017 and requested the Cambodian Prime Minister to strictly implement the said agreement in order to maintain the good tradition of bilateral cooperation for many years to come. The main content of the letter is the following: "for this area the two sides have yet to conduct joint survey and demarcation of the boundary because the two sides have different positions regarding the basis for delineation of the boundary; this area is an unsettled area between the two countries which has been agreed by the two sides to be a friendly unsettled area in which any activity is prohibited and the *status quo* must be maintained until the completion of demarcation."

In order to ease the tension and prevent it from further escalation, on 1 September 2017, the Prime Ministers of Laos and Cambodia met again in Phnom Penh and agreed as follows:

- agreed that two Foreign Minsters of Laos and Cambodia meet as soon as possible to discuss ways and means for dispute settlement.
- agreed for the Joint Boundary Commission of the two sides to conduct joint on-site survey on four points of boundary namely, the area of border pillar No. 033, the area of road No. 13/7 with the length of 7,8 Km, the area of Vernkham and the area of border pillar No.032-032/6 as proposed by Cambodia.

- agreed for the Joint Boundary Commission to conduct on-site survey in the area of Tamakoy-Huai Ta Ngao to determine locations for placement of border pillars and complete the installation of border pillars soonest. Where there is an agreement, border pillars should be installed immediately and move ahead to the installation of next border pillars.
- agreed that the two Prime Ministers write a letter to the President of France to request the French Government to transpose the 1/100.000 scale map to the 1/50.000 scale map and provide other related documents for reference and evidence in resolving border issues between the two countries.

All the above-mentioned meetings and agreements between the governments of Laos and Cambodia, which demonstrate the efforts to peacefully resolve the dispute, were published by the media, thereby keeping the people of the two countries and the international community informed accordingly.

In accordance with the agreements of the two Prime Ministers, the Lao Minister of Foreign Affairs and Cambodian Minister for Foreign Affairs and International Cooperation met in Phnom Penh on 5 September 2017 where the two Ministers agreed to draft a joint letter of the two Prime Ministers of Laos and Cambodia to the French President to request for France’s assistance to provide maps and official documents related to border delineation between Laos and Cambodia, entrusted the boundary commission of the two sides to conduct on-site inspection in order to reconsider the four border areas between Champasak Province (Laos) and Stung Treng Province (Cambodia) and entrusted the Technical sub-commission of the two countries to carry out on-site inspection in the unsettled border area of Tamakoy-Huai Ta Ngao.

On 13 December 2017, Minister of Foreign Affairs of the Lao PDR sent a letter to Minister of Foreign Affairs and International Cooperation of the Kingdom of Cambodia requesting to encourage the Boundary Commission of Cambodia to conduct, together with the Lao side, on-site inspection in the area of Tamakoy-Huai Ta Ngao and in the area of the four border points, but received no attention from the Cambodian side.

From the field visit and information obtained from the Lao soldiers, it is learned that up to present, not only the Cambodian side has not implemented the agreement of the two Prime Ministers, but it has even actively and continuously carried out activities in the area of Tamakoy-Huai Ta Ngao, causing tension in the area. To name a few, the Cambodian side has continuously used vehicles to transport soldiers, weapons, foods both by land and water, moved a large number of military forces to the area, deployed military forces in the area of Tamakoy-Huai Ta Ngao. The Cambodian side has also continued to patrol the area and prohibits Lao people from making their living along the Sekong River, harvesting their agricultural products and livestock feeding in the area of Tamakoy-Huai Ta Ngao. Moreover, Cambodia has also destroyed the remains of paddy fields and slash-and-burn fields which are evidence confirming the livelihood of Lao people in this area. The Cambodian side brought heavy machinery into the area of Tamakoy-Huai Ta Ngao and cleared land for road construction from Huai Alai to Kaeng Katome, from Huai Alai to the south of Huai Ta Ngao and to the top of the area of Tamakoy-Huai Ta Ngao and constructed five bridges in the area. The Cambodian side also flied drones many times into the territory of Laos in the area of Sanamsay district, Attapeu Province.

According to the Ministry of Foreign Afairs of the Lao PDR, on 14 December 2017, the Ministry sent the letter No. 2959/PSO to the Ministry of Foreign Affairs and International Cooperation of the Kingdom of Cambodia to protest Cambodia and requested it to stop construction activities and other

movements in the area. However, there is neither response nor explanation from the Cambodian side.

All in all, the road construction in the border area where both sides have not yet completed the joint survey and in the unsettled area of Tamakoy/Huai Ta Ngao is clearly understood as a violation of the agreements previously reached by Laos-Cambodia and Cambodia-Laos Joint Boundary Commissions representing the Governments of the two countries to jointly resolve the unsettled areas. The authorities of the Lao People's Democratic Republic have made every effort and explored ways and means to ease the situation. However, the Cambodian side has not only breached the bilateral agreements reached by the two sides as contained in the Four Principles and Procès-Verbal of meetings of the two Boundary Commissions, but also moved its military forces into the area and intentionally applied misleading tactics in negotiations to gain advantages as Cambodian side has elaborated it in the book entitled: History of Cambodia-Laos Relations that "Negotiation is only a negotiation, but the deployment of the Cambodian Army in the territory of Cambodia is a must as planned".

Part III
Reasonable Ways to Resolve the Issues

1. Direction for the Enhancement of Friendly Relations between Laos and Cambodia

Based on its mandates and duties, the Lao National Academy of Social Sciences conducts research on various aspects of scientific evolution of society including past events and future projections such as in-depth historical research and analysis. When analysing the history of a nation or history between nations, all nations have similar feelings such as the pride of one's nation over its periods of great civilisation brought about by their ancestors. But at the same time, each nation never forgets the dark moments of its history instilled in the minds of the people, particularly the past bitter mistakes. But, most would hold on to the great moments particularly the distinct bravery, and also previous animosities that drive their courage to differentiate between what needs to be promoted and nurtured and what needs to be well-remembered in their heart in order to resolve the issues in the future. However, the lessons that many nations learned from history is to prevent bad history from repeating itself and try to also avoid unfortunate events. The historical relations between Laos and Cambodia, which have enjoyed good memories, should be maintained and nurtured forever. In this context, trust and confidence building, therefore, is most valuable.

With regard to survey and demarcation of unsettled boundary areas today, it is important to use reasonable approach to address the issue, and any attempts that run counter to the agreement reached between neighbouring countries that have enjoyed long tradition of friendship should be avoided. With regard to Laos and Cambodia relations, the two countries are not only close neighbours, but they also share a lot of inherited similarities. Both countries have enjoyed a close and deep

relationship and never went to war or never had animosity against each other, but in contrast, the two countries have always extended assistance and cooperation to one another. For this reason, Laos since ancient times has regarded Cambodia as a good neighbor.

The ancient civilisations shared between our two countries have never been lost or diminished in any way from the history of Laos, but they have in fact been preserved and enhanced to become national heritages as well as world heritages. These include stone carvings and inscriptions depicting the connections between Wat Phu of Champassak and Angkor Wat, which received cultural influence of Buddhism and Hinduism from India and at the same time, the geographical location where the two countries are situated was also influenced by Chinese culture. The confluence of these two cultures in this geographical location later became known as Indochina, which subsequently became recognised in a political sense as French Indochina.

As a matter of fact, today the Lao People's Democratic Republic and the Kingdom of Cambodia not only share common borders, but also have similar traditions and cultures. The two countries extended mutual assistance and joined hands in solidarity in the struggle for their national liberation from colonialism. The people living along the common borders since ancient times have spoken the same language, interacted and traded with each other, and understood each other. These practices have formed a precious foundation for the development of friendly relations and good neighbourliness between the two countries.

It is observed that the respective foreign policies of the Lao People's Democratic Republic and the Kingdom of Cambodia share a similarity in upholding the Principles of Peaceful Coexistence of the United Nations as a fundamental basis in line with the common interests of the modern era with a view to

creating conditions for national development and advancement. One reason for the similarity may have been that the two countries used to share the same ideology, having been brought under French Indochina during the colonial rule for a long period of time.

Changing developments in the world and different regions in each era as a result of the power struggles and aggression policies including the colonisation of countries by the major powers either before or after World War I and World War II, led to changes in political history, governance and the world map, from which some countries disappeared and new countries emerged.

Any country that had been colonised by a foreign power, must respect the right to the succession of states in compliance with international law as stipulated in the 1978 Vienna Convention on Succession of States in respect of Treaties. The borderline passed down as legacy of the French colonial rule conforms to the context of customary law, which has been practiced extensively among former colonies particularly with regard to preserving the way of life of the locals living along the Laos-Cambodia borders including farming, planting vegetables, and trading particularly the people in Tamakoy-Huai Ta Ngao area, Sanamxay District, Attapeu Province, who have been living in this area for many generations.

Another evidence of the effective control was the agreement reached three times between Sanamxay District, Attapeu Province and Siempang District of Stung Treng Province, the first agreement was reached on 27 May 1990, when the two Districts signed the Procès-Verbal, stipulating that "the Lao side agreed to be responsible for inspecting the east side". The second agreement was reached on 23 November 1992, and the third agreement on 24 July 1995, where the two sides agreed on the division of responsibilities that the Cambodian side would bring border

troops to be stationed at the mouth of Huai Keua southwards, while the Lao border troops would be stationed at the mouth of Huai Keua from the north side upwards. These respective Procès-Verbal were consistent with the effective control and based on the agreement between the concerned local authorities.

However, because this area is an unsettled border area and each side refers to different documents and maps. Therefore, Laos and Cambodia have agreed that this area is a "friendly unsettled border area" meaning that both sides will continue to search for further relevant information and consider the possibility of addressing the issue in accordance with international law as a next step.

2. The Desires of Both Sides and the Opposite Position of Cambodia

The Lao People's Democratic Republic and the Kingdom of Cambodia had agreed on the common principles for the survey and demarcation of boundary between the two countries in line with international practice. Laos and Cambodia both recognised the borderline left by the French colonial ruler. In fact, throughout world history many countries which were colonised addressed border issues in accordance with the rule to succession of States. In many cases, countries were able to resolve border issue within a short period of time and in other cases the border issue took longer to resolve, while some cases involved military confrontation. In the case of Laos and Cambodia, many generations of the leaders of both countries had made a pledge to each other that they would work together to resolve the border issue within a short period of time to set an example for other countries. Unfortunately, however, Cambodia’s current official view involving the deployment of its military forces to occupy the unsettled boundary area has caused difficulty and complications for the process of solving the said unsettled issue by making its own conclusion that the area of Tamakoy-Huai Ta Ngao lies

within its sovereignty according to 1:100.000 scale maps printed during the years 1954-1955. In this regard, the unilateral decision is illegitimate. Both sides had worked on trying to resolve the issue of boundary delimitation and demarcation for over 20 years. In all cases, claims need to be cross-examined and proved between the concerned parties and if necessary it can be done together with experts of a third country in accordance with international law.

In the period between 1995 and 2016, negotiations on the border issue had been carried out by the Joint Boundary Commission of the two countries. The fact that the Lao authorities and military officials objected and requested the Cambodian side to stop road construction in the unsettled border area is in accordance with the Procès-Verbal of the Joint Boundary Commission, which clearly stated that both sides agreed to maintain *status quo* in the Tamakoy-Huai Ta Ngao area and refrain from all constructions that would lead to changes in the border area's environment. Cambodia's construction of the road advancing into the unsettled boundary area and its announcement that this unsettled border area was its sovereign territory is a violation of the agreement of the Joint Boundary Commission of both countries and the Lao people view it as an action that violates the principles agreed by both sides on the basis of equality, fairness, reasonability, compromise, respect for the rights and interests of each other, and common view.

3. Possible Ways to Resolve the Border Issue

Addressing border issues between Laos and Cambodia is a sensitive, cumbersome, and challenging issue, as well as a test of perseverance in the maintenance of national interests. Therefore, the history researchers understand the firm position of the Government of the Lao People's Democratic Republic in regards to addressing border issue with the neighboring countries as a

matter of urgency and priority in line with the universally recognized principles of international law.

The sincerity of the Lao side can be seen in it attaching great importance to consultation and negotiation on border issues with its neighbours amidst the complexity and challenges related to border survey and demarcation. However, due to Lao PDR's firm and sincere political will and commitment, many difficult border issues have been addressed in a systematic manner. For instance, with China, the 505 km long common border was 100% delimited in 1993 and later both countries have completed the installation of additional markers in 2012. With Myanmar, the two countries share water borders along the Mekong river and installation of twin boundary reference markers along both sides of the river was completed 100% in 1994. With Vietnam, the border demarcation was completed in 1987 paving the way for 100% completion of installation of additional boundary markers in 2016. To date, with Thailand about 37% of the shared border has been demarcated, of which 93% demarcation of land border has been completed. As for Laos-Thailand water border, negotiations are being undertaken on the Terms of Reference as a basis for river border delimitation and this will take more time.

The lessons learned from addressing border issues with the above-mentioned countries, which had taken many years, show that all negotiations were conducted under international principles, that is conducting negotiations at several levels, including bottom-up and top-down approaches combined with the use of all related documents and maps as well as on-site survey. The resulting effect of diplomacy has demonstrated that it is the correct approach and in consistence with the aspirations of both sides concerned in reaching suitable agreement.

The survey and demarcation of Laos-Cambodia border in general so far has, for the most part, made satisfactory progress. With regard to the area of Tamakoy-Huai Ta Ngao, the Lao side

has based on relevant information, historical evidence, and maps left by France as well as witnesses from previous generations. It is well understood that the reason why the Lao side has not responded to Cambodia's deployment of military forces to occupy the area of Tamakoy-Huai Ta Ngao, is that the Lao side firmly upholds the agreement reached by the two sides that this area is treated as a "unsettled boundary area", and the Lao side trusts that the two sides will work together so that Cambodia will reconsider and comply with the agreed principles. The action taken by Cambodia however was a deliberate intention to subject the Lao side to acquiescence of Cambodia's occupation of territory through the use of force.

Cambodia's action based on its claim of sovereignty over the unsettled area by the use of force to serve its interest has not gained credibility from the Cambodian people, and is not acceptable to the Lao people because it is a violation of the agreement reached between both sides. The Cambodian side may not have taken into consideration the consequences of an illegal occupation of a territory of another State over a long period of time that will not be beneficial for both sides in addressing the issue by peaceful means. This prolonged issue will also negatively affect peace and stability along the border between the two countries and in the South-East Asia region.

The international practice of addressing the border issue consists of diplomatic negotiations between the two sides or, as the last resort, going to the International Court of Justice (ICJ). On the current pending issue, Lao Academy of Social Sciences has analysed and contemplated various options and found that the option that safeguards the highest national interests is the good-will and peaceful approach between the two sides concerned.

Both the Lao People's Democratic Republic and the Kingdom of Cambodia are members of various International Organisations, namely, the United Nations (UN), Association of

Southeast Asian Nations (ASEAN), World Bank, International Monetary Fund (IMF), and Asian Development Bank (ADB), among others. While being categorised by the United Nations (UN) as least developed countries (LDCs), the two countries are striving to graduate from this status of LDC.

Border dispute is a challenging and sensitive issue, which needs to be addressed based on the reality and any action that may lead to tension and an impasse must be avoided. The Lao People's Democratic Republic and the Kingdom of Cambodia have enjoyed 60 years of diplomatic ties, and therefore should always maintain and cherish the good relations and avoid actions that may diminish the long-standing traditional friendship.

It is a matter of fact that sovereignty and territorial integrity are deeply rooted in the national spirit of each nation. Therefore, when the sovereignty and territorial integrity of a nation are being violated, they must be protected to the end. Sovereignty and territorial integrity is a national heritage that must be protected. Cambodia's deployment of its military forces to occupy the area of Tamakoy-Huai Ta Ngao is signaling a threat by use of force in settling a dispute, which is regarded as a violation of the Treaty of Friendship and Mutual Assistance between the two countries as well as the Four Principles as defined in the Procès-Verbal of the Laos-Cambodia Joint Border Commission.

One of the essential elements of the UN Charter is to promote the creation of favourable conditions for justice and respect for the obligations under treaties and international law. Moreover, international law and the UN Charter provide that all members shall exercise self-restraint, pursue peaceful co-existence as neighboring countries and refrain from the use of force, and protect mutual interests through the recognition of international principles and practices. The pursuit of a peaceful settlement of border dispute by the Lao People's Democratic Republic and the Kingdom of Cambodia will be a contribution towards the

maintenance of peace, stability and security in the region and the world at large.

Besides the UN Charter, Article 2 of the ASEAN Charter also specifies the following:

(a) Respect for independence, sovereignty, equality, territorial integrity and national identity of all ASEAN Member States;
(b) Renunciation of aggression and of the threat or use of force or other actions in any manner inconsistent with international law;
(c) Reliance on peaceful settlement of disputes.

The responsibility of resolving the border issue is not only the duty of the National Boundary Commissions of the two countries, both sides also have to review past technical mistakes. The two sides must commit to settlement of dispute through developing effective strategy aimed at easing conflict, promoting a sense of sincerity and mutual assurance to focus efforts on effective dispute settlement, and avoiding mistrust.

A good approach to negotiation is to involve legal experts on international law to look into the root causes of the border dispute whether it is the questions of different interpretations and understandings of the maps or the intention of one side to get the other side to fall into a fraud trap. Based on past lessons and experiences of many countries around the world, the settlement of border disputes is a time-consuming process, and it is not an acceptable practice to bring in other unrelated or hidden issues to create a situation. The lack of transparency and mutual trust would not help in overcoming obstacles. Both sides should build mutual understanding and avoid the deployment of military forces as a threat to settle the dispute, which will only serve to intensify hostility in the new era and will be condemned in the history of both countries.

The successful experiences of delimitation and demarcation of boundaries with the People's Republic of China, the Socialist Republic of Viet Nam and the Republic of the Union of Myanmar are a result of sincerity, adherence to the principles of equality and mutual accommodation, and respect for and compliance with treaties and agreements inherited by Laos as a successor state from the French and active joint implementation of those treaties and agreements.

The Laos-Cambodia relations researchers of Lao Academy of Social Sciences believes that security and political stability is a top priority for advancing national development with the aim of ensuring graduation from the Least Developed Country status towards social progress and prosperity. Nevertheless, as widely recognised, the true essence of security is a broad issue that comprises both internal and external factors. The letter signed by the Prime Ministers of the Lao People's Democratic Republic and the Kingdom of Cambodia addressed to the President of France Emmanuel Macron dated 6 September 2017 and the response of the French President dated 23 October 2017 extending his full support to the joint efforts of the two Governments of Laos and Cambodia in providing boundary documents and relevant maps on the basis of the Term of Reference already agreed between Laos and Cambodia, is a good sign.

In conclusion, peaceful settlement of the border issue is the good approach, which the Governments and peoples of the two nations, Laos and Cambodia, should assign priority to, on the basis of great traditional friendship and firm solidarity through generations of neighbourliness, and in accordance with the principles of international law.

Book title:	Reality on Unsettled Border Areas between Laos-Cambodia
Printing Edition:	First
Printing Language:	Lao, Khmer and English
Printing ordered by:	**Lao Academy of Social Sciences**
Book size	21 by 15 cm
Number of Pages:	126
Number of copies:	5,000 copies
Printed at:	The State Printing Enterprises
Registration number:	084/พจ06042018
Purpose of publication:	Free Distribution

ເລກທະບຽນພິມຈຳໜ່າຍ: 084/ພຈ06042018

ພິມທີ່: ໂຮງພິມແຫ່ງລັດ